

**Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske**

Dragica Katalinić, dr. med.
Prof. dr. sc. Marina Kuzman, dr. med.
Martina Markelić, prof. soc.
Mr. sc. Dijana Mayer, dr. med.

**Izvješće o osobama liječenim zbog
zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2010. godini**

Zagreb, 2011.

„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2010. godini“

Izdavači:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

i

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske

Zagreb, Ksaver 200A

www.mzss.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Prof. dr. sc. **Marina Kuzman**, dr. med.

Martina Markelić, prof. soc.

Mr. sc. **Dijana Mayer**, dr. med.

Suradnici:

Dijana Svaguša

Mario Hemen

ISBN 978-953-7031-41-1

**CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 778420**

Izvor podataka - Hrvatski zavod za javno zdravstvo osim gdje je to posebno naznačeno

Pri korištenju podataka iz ove publikacije – obavezno navesti izvor

Sadržaj

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI.....	5
MARIHUANA (KANABIS).....	5
KOKAIN.....	6
OPIJATI.....	6
II. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2010. GODINI.....	8
KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ	8
RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA	11
SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA	16
RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA... ..	29
PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA.....	31
OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM	32
PROCJENA VELIČINE POPULACIJE OPIJATNIH OVISNIKA KORISTEĆI <i>CAPTURE-RECAPTURE</i> METODU (METODA „UHVAČEN-PONOVNO UHVAČEN“)	34
SMRTI POVEZANE SA ZLOUPORABOM PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2010. GODINI.....	35
III. PRIKAZ RADA SLUŽBI ZA PREVENCIJU OVISNOSTI I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI.....	43
IV. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2010. GODINI	49
V. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U HRVATSKOJ U 2010. GODINI..	62
VI. PODATCI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE HRVATSKE.....	70
VII. PODATCI DRŽAVNOG ODVJETNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE	71
KAZNENA DJELA VEZANA ZA ZLOUPORABU OPOJNIH DROGA.....	71
ODRASLE OSOBE	73
MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE	74
MALOLJETNE OSOBE.....	75

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI

Zlouporaba droga predstavlja jedan od vodećih problema suvremenog društva. Prema procjenama UNODC-a (UN Office on Drugs and Crime) u 2010. godini je 205 milijuna ljudi konzumiralo neku vrstu droge, dok je 25 milijuna osoba bilo i ovisno o njima. Problem uporabe i ovisnosti o drogama predstavlja jedan od 20 najznačajnijih čimbenika rizika za obolijevanje na globalnoj razini, odnosno, jedan je od 10 vodećih čimbenika rizika u razvijenim zemljama. Osobe koje zloupotrebljavaju psihoaktivne droge, a osobito intravenski ovisnici, izložene su povećanom riziku obolijevanja od zaraznih bolesti poput HIV-a, hepatitisa i tuberkuloze. Zlouporaba droga i ovisnost o drogama stanja su koja se mogu i trebaju sprečavati odnosno liječiti, a s druge strane napore valja usmjeriti na smanjenje proizvodnje i sprječavanje distribucije. Zahvaljujući zajedničkim naporima vlada mnogih svjetskih zemalja na tom je području u posljednjem desetljeću postignut značajan napredak.

MARIHUANA (KANABIS)

Marihuana je i nadalje najčešće korišteno psihoaktivno sredstvo, osobito među mladima. U većini zemalja zabilježen je porast uzimanja tijekom 90-tih i početkom 2000. Podaci zadnjih godina ukazuju na stabilizaciju ili čak i smanjenje uzimanja.

Procjenjuje se da je tijekom života 75.5 milijuna Europljana (od 15. do 64. godine) barem jednom u životu uzimalo kanabis. Značajne su razlike u prevalenciji između zemalja i kreću se od 1,5 do 38,6%, a za većinu zemalja u rasponu od 10 do 30%.

Procjenjuje se da je prošle godine 23 milijuna (ili 6,8% populacije od 15. do 64. godine) Europljana uzimalo kanabis.

Najviša prošlogodišnja prevalencija zabilježena je u skupini od 15. do 34 godine, odnosno od 15. do 24. godine. Prosječno 31,6% Europljana u skupini od 15. do 34. godine su barem jednom u životu uzeli kanabis, a prošle godine je to učinilo njih 12,6%, odnosno njih 6,9% tijekom proteklog mjeseca.

Po spolovima, prednjače muškarci u omjeru od 6,4 do 1,4:1, a uzimanje se povezano uz provođenje slobodnog vremena (noćne klubove i glazbena događanja). Prevalencija uzimanja kod školske djece u dobi od 15 do 16 godina (istraživanje ESPAD 2007./2008.) kreće se u rasponu od 10 do 45%, a uglavnom od 13 do 25%, s manjom razlikom po spolovima nego kod mladih punoljetnika.

U usporedbi s Europom koja ima prevalenciju 31,6% u životu skupine od 15. do 34. godine, odnosno 12,6% za prošlu godinu, znatno je viša ona u US, 49%, odnosno 21,5%; Kanadi 53,8%, odnosno 24,1% i Australiji 47%, odnosno 16%.

Jedino je usporediva prevalencija ona u školske djece iz Češke, Španjolske, Francuske i Slovačke.

U 12 zemalja koje su ponovile istraživanja u mladima u razdoblju od 2003. do 2008., uglavnom je situacija stabilna (Danska, Njemačka, Španjolska, Mađarska, Švedska, Finska i Velika Britanija), dok porast uzimanja kanabisa prijavljuju Bugarska, Estonija, Slovačka i Češka.

Većina zapadno europskih zemalja, uključujući Hrvatsku i Sloveniju, bilježe pad ili stabilizaciju u uzimanju kanabisa. Istraživanja u 2008. u Belgiji, Švedska i Velika Britanija pokazuju nižu životnu prevalenciju i trend opadanja uzimanja kanabisa u odnosu na 2007. Slično je s izvješćima iz USA i Australije.

AMFETAMINI, EKSTAZI I HALUCINOGENE SUPSTANCE

Nakon marihuane, amfetamini su druga najčešće uzimana zabranjena droga u Europi.

S relativno visokim udjelom u općoj populaciji uzimanje amfetamina i metamfetamina, naročito I.V., prijavile su CZ, Est, UK., N, FL,S, Lat. Procjenjuje se da je 12 milijuna Europljana u dobi od 15 do 64 godina ikad uzimalo amfetamine, a tijekom prošle godine njih 2 milijuna. U grupi od 15. do 34. godine, prosječna prevalencija u Europi iznosi 5,2% s procjenom da je u prethodnoj godini njih 1,5 milijuna uzelo drogu, dok se u grupi školske djece od 15 do 16 godina prevalencija kreće od 1 do 8%.

Procjenjuje se da je prošle godine 2,5 milijuna Europljana u dobi od 15. do 34. godine uzelo ekstazi. U dobi od 15. do 24. godine, prevalencija se kreće od manje od 1% u Grčkoj i Rumunjskoj, do preko 20% u Češkoj, a procjene za prošlu godinu su od 1 do 3,7%. Podaci posljednjih provedenih istraživanja uglavnom ukazuju na stabiliziranje trendova prevalencije uzimanja ili pak pad istih, uz iznimku Bugarske i Češke.

KOKAIN

O porastu uporabe kokaina svjedoče podatci da se u Europskoj uniji, a posebno u zapadnim zemljama članicama, u posljednjem desetljeću bilježi opći porast zapljena kokaina. Postoje, međutim, znatne razlike među zemljama. Podaci također ukazuju na razlike među uživaocima kokaina, kako u sociodemografskim obilježjima, tako i u načinima uzimanja. Najveću skupinu čine eksperimentatori koji su kokain uzeli jednom ili nekoliko puta u životu. Sljedeću skupinu sačinjavaju redoviti korisnici koji u nekim zemljama predstavljaju značajan udio mladih ljudi. Neki od njih će s vremenom intenzivirati uporabu kokaina ili će ga koristiti kroz dulje razdoblje, što može dovesti do kroničnih bolesti, socijalnih problema i potrebe za liječenjem.

Treću skupinu čine osobe iz rubnih slojeva društva, među kojima su i oni socijalno isključeni, uključujući sadašnji i bivši korisnici opijata. Većinom su to intenzivni uživaoci kokaina i cracka te oni koji drogu koriste intravenskim putem. Intravensko uzimanje povećava rizik za zdravstvene i socijalne probleme i može znatno otežati liječenje. Shvaćanje raznolikosti profila kokainskih ovisnika, procjene njihove prevalencije, razumijevanje zdravstvenih i socijalnih posljedica uporabe kokaina, predstavlja značajne probleme na koje se još i u zdravstvenom i socijalnom smislu traže odgovori.

U općoj populaciji kokain je i dalje druga najkorištenija droga u Europi, iako razine uporabe značajno variraju među pojedinim zemljama. Procjenjuje se da je 14 milijuna ili 4,1% (prosječna prevalencija) Europljana u dobi od 15. do 64. godine barem jednom u životu uzelo kokain, a tijekom prošle godine njih 4 milijuna ili 1,3% Europljana.

U grupi mladih od 15. do 34. godine prosječna životna prevalencija iznosi 5,9% ili 8 milijuna, dok za prošlu godinu ona iznosi 2,3% ili 3 milijuna. Prevalencija u skupini školske djece, od 15. do 16. godine, znatno je niža od one kanabisa i iznosi, od države do države, od 1% do maksimalno 6%. Na globalnoj razini, prošlogodišnja prevalencija u grupi od 15. do 34. godine u Europi niža je od onih u Australiji 3,4%, Kanadi 4% i USA 4,5%.

Prema posljednjim istraživanjima, Trend prevalencije uzimanja u grupi od 15. do 34. godine, u većini zemalja je stabilan pa čak i u padu. Od toga odudaraju Danska, Irska, Italija, s uzlaznim trendovima i znatno višom, te Španjolska i Velika Britanija s najvišom prevalencijom. Prema ESPAD istraživanju iz 2007., među školskom djecom u dobi od 15 do 16 godina, Francuska, Cipar, Malta, Slovenija i Slovačka, prijavile su porast od 2%, dok je istovremeno Španjolska zabilježila isto takav pad.

OPIJATI

Zlouporaba heroina, osobito intravensko uzimanje, povezuje se s pojavom teških ovisnika u Europi od sedamdesetih godina prošlog stoljeća. I danas ova sredstva predstavljaju najveći uzrok morbiditeta i mortaliteta vezanog uz zlouporabu droga u Europskoj Uniji. U posljednjih 10 godina zabilježen je pad uporabe heroina i uz to vezanih problema, iako najnoviji podaci ukazuju da je u nekim zemljama stabilizacijski trend opet promijenio smjer. Osim toga, izvješća

o uporabi sintetskih opijata kao što je fentanil te intravenska uporaba psihostimulativnih droga odražavaju sve kompleksniju narav problema zlouporabe droga u Europi.

Podatci su preuzeti iz PDU (problem drug use – dugotrajna/redovita ili intravenska uporaba, „teški“ ovisnici) indikatora EMCDDA. Uglavnom uključuju redovitu i intravensku uporabu opijata, iako u nekim zemljama korisnici kokaina i amfetamina predstavljaju značajan udio problematične uporabe droga. Važno je napomenuti kako su prema izvještaju mnogih zemalja većina „teških“ opijatskih ovisnika osobe koje koriste više vrsta droga, a između ostalog uzimaju i opijate. Uzimajući u obzir relativno nisku prevalenciju i po prirodi skriven oblik uporabe ove vrste droga, obvezne su statističke ekstrapolacije iz dostupnih izvora podataka.

Procjena prevalencije u europskim zemljama za razdoblje od 2003. do 2008. godine, za dobnu skupinu od 15 do 64 godina, kreće se od 1 do 8 slučajeva na 1.000 stanovnika (1-8‰), dok je to za procjenu ukupne prevalencije od 2‰ (Češka, Cipar, Latvija, Poljska) do 10‰ (Malta, Italija, Luksemburg)

Prosječna prevalencija u Europskoj uniji i Norveškoj procjenjuje se na 3,6‰ do 4,4‰ u dobnoj skupini od 15-64 godine, odnosno približno 1,35 milijuna u 2008. godini.

Opioidi i dalje čine većinu (53%) u liječenju ovisnosti o psihoaktivnim drogama, a od toga na heroin otpada 48%. No i tu postoje znatne razlike, tako u Bugarskoj, Estoniji i Sloveniji od svih tretmana liječenja ovisnosti o drogama njih preko 90% otpada na opioide, između 50 i 90% u petnaest zemalja unije, te između 10 i 49% u devet zemalja.

Uz 200.000 ovisnika liječenih zbog opioida kao primarnog sredstva, daljnjih 47.000 ovisnika u tretmanu zbog drugih zabranjenih droga navodi opioide kao sekundarnu drogu koju uzimaju.

Posljednji podaci iz devet zemalja ukazuju na to da ovisnici o opioidima čine 61% svih ovisnika u tretmanima, ali samo 38% od onih koji prvi put pristupaju liječenju.

Ograničen broj ponovljenih procjena incidencije i prevalencije ovisnosti o opioidima zajedno sa statističkom nesigurnošću individualnih procjena doprinosi poteškoćama u promatranju trendova. Podaci iz 8 zemalja s ponovljenom procjenom prevalencije u razdoblju između 2003. i 2008., ukazuju na relativnu stabilnost. Privedno povećanje u Austriji do 2005., nije potvrđeno posljednjim procjenama koje se kreću ispod razine iz 2003. godine. Isto tako Irska je za razdoblje od 2001. do 2006. prijavila porast, ali bitno značajniji izvan (164%), nego u samoj prijestolnici (21%).

I u slučajevima kada su adekvatne i ažurirane procjene o incidenciji i prevalenciji zlouporabe opioida nedostupne, moguće je analizirati trendove, koristeći podatke, uglavnom, indirektnih indikatora kao što su na primjer zahtjevi za liječenjem. Na uzorku od 19 zemalja, broj primarno heroinskih ovisnika koji započinju s liječenjem i onih koji po prvi puta ulaze u tretman porastao je između 2003. i 2008.

Ukoliko se usredotočimo na posljednji vremenski interval, 2007./2008., 11 država zabilježilo je porast primarno opioidnih ovisnika koji započinju s tretmanom. Za one koji ulaze u tretman po prvi puta, ukupan uzlazni trend u 2008. je u opadanju, iako i ovdje 6 zemalja i dalje zapaža povećanje.

Podaci o smrtima uzrokovanim uglavnom uzimanjem opioida za 2008., ne upućuju na povratak u padu trendova zapažen 2003. godine. Više od polovine zemalja prijavilo je za razdoblje 2007./2008. porast smrti uzrokovanih uzimanjem zabranjenih droga.

Većina europskih zemalja potvrdila je u prošloj godini promjenu iz silaznog ka ulaznom trendu kaznenih djela u vezi s heroinom, temeljem podataka iz razdoblja od 2003. do 2008.

Uzimanje heroina i opioidnih lijekova kod pripadnika novih društvenih grupa, naročito posjetitelja „Techno party-a“, zapaženo je u izvješćima francuskog „TREND“ sustava, koji se oslanja i na kvalitativne i na kvantitativne pokazatelje.

II. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2010. GODINI

Među vodećim javnozdravstvenim problemima u Hrvatskoj, Europi i mnogim područjima svijeta, i nadalje je zlouporaba droga, koja i kao medicinski tako i kao društveni fenomen već dugi niz godina izaziva opću pozornost. Na svjetskom pa tako i europskom tržištu psihoaktivnih droga se iz godine u godinu pojavljuje sve veći broj novih, različitih, uglavnom sintetičkih droga kao što su to sintetički kanabinoidi te različiti sintetički oblici već ranije poznatih droga. Uzimanje droga je često povezano s drugim rizičnim ponašanjima i/ili ovisnostima kao što je pušenje, alkoholizam, igre na sreću, nepotrebno i neodgovarajuće uzimanje lijekova, ali i s nizom medicinskih, društvenih i psiholoških problema. Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga vodi se od 1978. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. U Registru se prate svi podaci o osobama koje su bile na liječenju zbog zlouporabe ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama u zdravstvenom sustavu. Podatci se prikupljaju iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi, Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskim zavodima za javno zdravstvo te od 2008. godine i iz terapijskih zajednica. Pri registraciji se koristi modificirani Pampidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19.

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ

Prema raspoloživim podacima pristiglim iz zdravstvenog sustava, razvidno je da se i nadalje u zdravstvenim ustanovama Hrvatske, bilo u bolničkom bilo izvanbolničkom sustavu, godišnje liječi oko 7.500 osoba. U 2010. godini je na tretmanu u sustavu zdravstva ukupno bilo 7.550 osoba (2,4% manje nego godinu ranije), od kojih je 6.175 osoba uzimalo opijate (81,8%). Zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnim sredstvima liječeno je 1.375 osoba (18,2%). Praćenje kroz niz godina ukazuje da je u sustavu liječenja ukupno sve više ovisnika o opijatima, a sve manje osoba koje dolaze zbog zlouporabe drugih droga (Tablica 1.).

Tablica 1. BROJ SVIH LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DROGA

Godina	Broj svih liječenih osoba	Opijatni tip ovisnosti		Ostale droge (neopijatne)	
		Broj	%	Broj	%
2000.	3.899	2.520	64,6	1.379	35,4
2001.	5.320	3.067	57,7	2.253	42,3
2002.	5.811	4.061	69,9	1.750	30,1
2003.	5.678	4.087	72,0	1.591	28,0
2004.	5.768	4.163	72,2	1.605	27,8
2005.	6.668	4.867	73,0	1.801	27,0
2006.	7.427	5.611	75,5	1.816	24,5
2007.	7.464	5.703	76,4	1.761	23,6
2008.	7.506	5.832	77,7	1.674	22,3
2009.	7.733	6.251	80,8	1.482	19,2
2010.	7.550	6.175	81,8	1.375	18,2

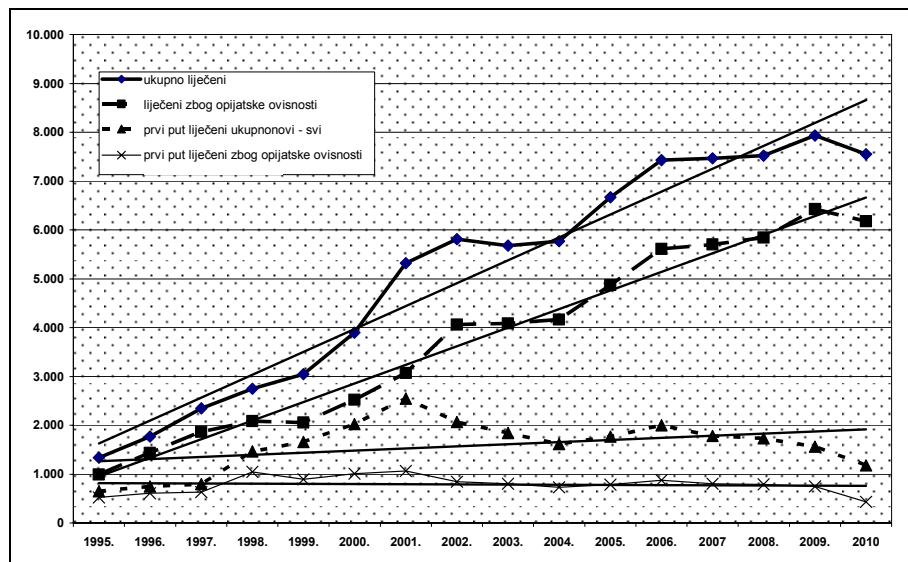
Prikazi novih osoba, koje se u sustavu liječenja pojavljuju prvi put, bitno se razlikuje od ukupno liječenih. Broj novih osoba u sustavu liječenja kontinuirano se smanjuje u posljednje četiri godine (Tablica 2). U 2010. godini prvi put je liječeno 1.180 osoba. Od tih novopridošlih osoba njih 430 (36,4%) su heroinski (opijatski) ovisnici, a 750 ili 63,6% konzumenti ili ovisnici o drugim drogama. Znači, u sustav godišnje ulazi više neopijatnih nego opijatnih ovisnika. Kako ovisnost o opijatima zahtijeva dugotrajni tretman i skrb, zadržavanje opijatskih ovisnika u sustavu zdravstva ukazuje da je liječenje djelotvorno i da heroinski ovisnici nisu prepušteni ulici i kriminalnom miljeu. Na ukupno postupno smanjivanje heroinske ovisnosti ukazuje i sve manji broj novih heroinskih ovisnika koji se godišnje po prvi put javljaju na liječenje. U 2010. godini je novih ovisnika o heroinu bilo prvi put manje od 500 (430). Kretanje je u suglasju s kretanjem heroinske ovisnosti u zemljama Zapadne Europe i SAD, gdje se također opaža stagnacija odnosno smanjenje heroinske ovisnosti. Promjene u sredstvima i načinu uzimanja te moguće posljedice i potrebe društvene i medicinske intervencije promatrat će se i analizirati u sljedećim godinama.

Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI

Godina	Opijatni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih
2000.	1.009	40,0	1.017	73,7
2001.	1.066	34,8	1.482	65,8
2002.	846	20,8	1.221	69,8
2003.	802	19,6	1.038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1.125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6
2009.	667	10,7	796	53,7
2010.	430	6,7	750	54,5

Neke značajke kretanja heroinske ovisnosti pokazuje i udio novih zahtjeva za tretmanom u posljednjih desetak godina. Dok je u 2000. godini od ukupno liječenih heroinskih ovisnika njih 40% bilo prvi put na liječenju, u 2010. godini je samo 6,7% na liječenju prvi put, a svi ostali su u tretmanu jednu ili više godina.

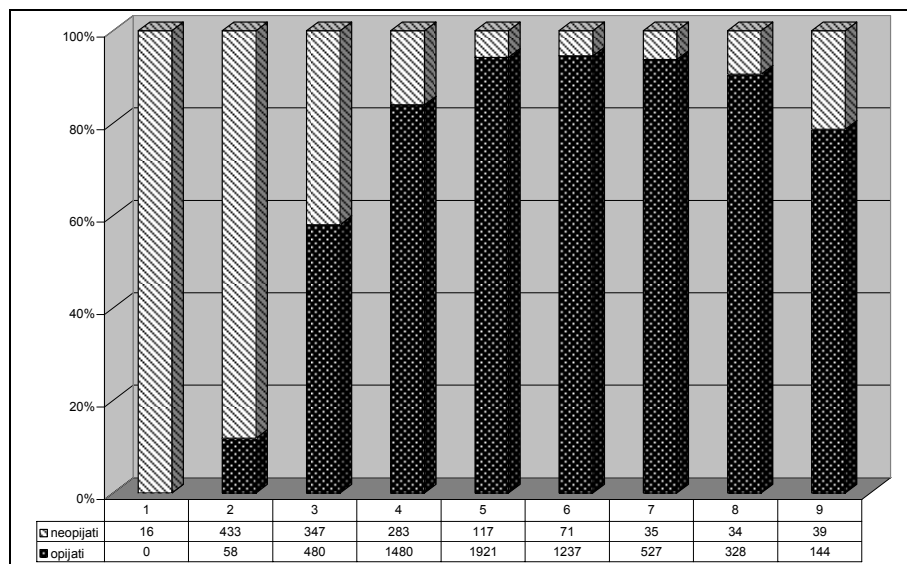
Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEĆENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2010. GODINE

Tablica 3. LIJEĆENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. I 2010. GODINI PREMA DOBI I SPOLU

Dob	2009.						2010.					
	Muškarci		Žene		Ukupno		Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
≤14	8	0,1	5	0,4	13	0,2	13	0,2	3	0,2	16	0,2
15-19	383	6,0	111	8,4	494	6,4	383	6,1	108	8,4	491	6,5
20-24	820	12,8	208	15,8	1.028	13,3	650	10,4	177	13,7	827	11,0
25-29	1.555	24,2	375	28,5	1.930	25,0	1.416	22,6	347	26,9	1.763	23,4
30-34	1.752	27,3	272	20,7	2.024	26,2	1.726	27,6	312	24,2	2.038	27,0
35-39	1.019	15,9	144	10,9	1.163	15,0	1.146	18,3	162	12,5	1.308	17,3
40-44	467	7,3	93	7,1	560	7,2	478	7,6	84	6,5	562	7,4
45-49	294	4,6	51	3,9	345	4,5	306	4,9	56	4,3	362	4,7
≥50	119	1,9	57	4,3	176	2,3	141	2,3	42	3,3	183	2,4
Ukupno	6.417	100	1.316	100	7.733	100	6.259	100	1.291	100	7.550	100

Prema podacima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosi 4,8:1,0. Od ukupno 7.550 liječenih osoba bilo je 6.259 muškaraca (82,9%), i 1.291 odnosno 17,1% žena. Prema dobnim skupinama postoji razlika između muškaraca i žena. Najviše muškaraca je u skupini od 30-34 godina starosti (27,6%), dok su žene najbrojnije u mlađoj skupini od 25-29 godina (26,9%). U dobi do 19 godina je sveukupno bilo 507 osoba (6,7%).

Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2010. GODINI, PO DOBI**Tablica 4. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA**

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2005.	28,4	28,1	28,3
2006.	29,0	28,7	28,9
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0
2009.	31,2	30,5	31,1
2010.	31,8	30,6	31,6

Ovisnička populacija u Republici Hrvatskoj sve više stari, te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. I u 2010. godini je prosječna dob liječenih i žena i muškaraca veća od 30 godina. Žene su u prosjeku imale 30,6 godina, u posljednjih pet godina su starije za 2,5 godine. Muškarci su prosječno stari 31,8 godine, a u posljednjih 5 godina se prosječna starost liječenih muškaraca povećala za 3,4 godine.

Prema podacima EMCDDA-a, u europskim zemljama prosječna dob dolaska na ambulantno liječenje zbog uporabe opijata je 33 godine.

RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i raspodjelu ovisnika i konzumenta droga. Broj liječenih ovisnika u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika županije (100.000

stanovnika dobne skupine od 15 do 64 godine) prikazan je u tablici 5. Za čitavu Hrvatsku stopa je **253,0/100.000 stanovnika dobi od 15. do 64. godine**. U sedam županija broj ovisnika na 100.000 stanovnika viši je od prosjeka Hrvatske. To su: Istarska županija (559,3), zatim Zadarska (504,0), Grad Zagreb (419,6), Šibensko-kninska (389,0), Dubrovačko-neretvanska (368,7), Splitsko-dalmatinska (328,7), te Primorsko-goranska (321,0). Ostale županije su imale stope niže od hrvatskog prosjeka. Kako su podatci dostupni samo iz zdravstvenog sektora, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. Osobe koje se nalaze u terapijskim zajednicama prema mjestu prebivališta također Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se dobiti potpunija i sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Kao i na općenitu pojavnost bolesti i poremećaja tako i na problematiku u vezi s ovisnostima mogu djelovati i populacijske, prostorne i ekonomske značajke županije. Ličko-senjska županija je na primjer županija s relativno starim stanovništvom i nepovoljnim socio-ekonomskim uvjetima. Iako se u priobalnom dijelu Hrvatske, osobito na otocima, ljeti ostvaruju mnoge prednosti turizma, zimski mjeseci u manjim sredinama nose prijetnju dosade i manjka interesa i aktivnosti.

Tablica 5. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15. DO 64. GODINE, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U 2010. GODINI

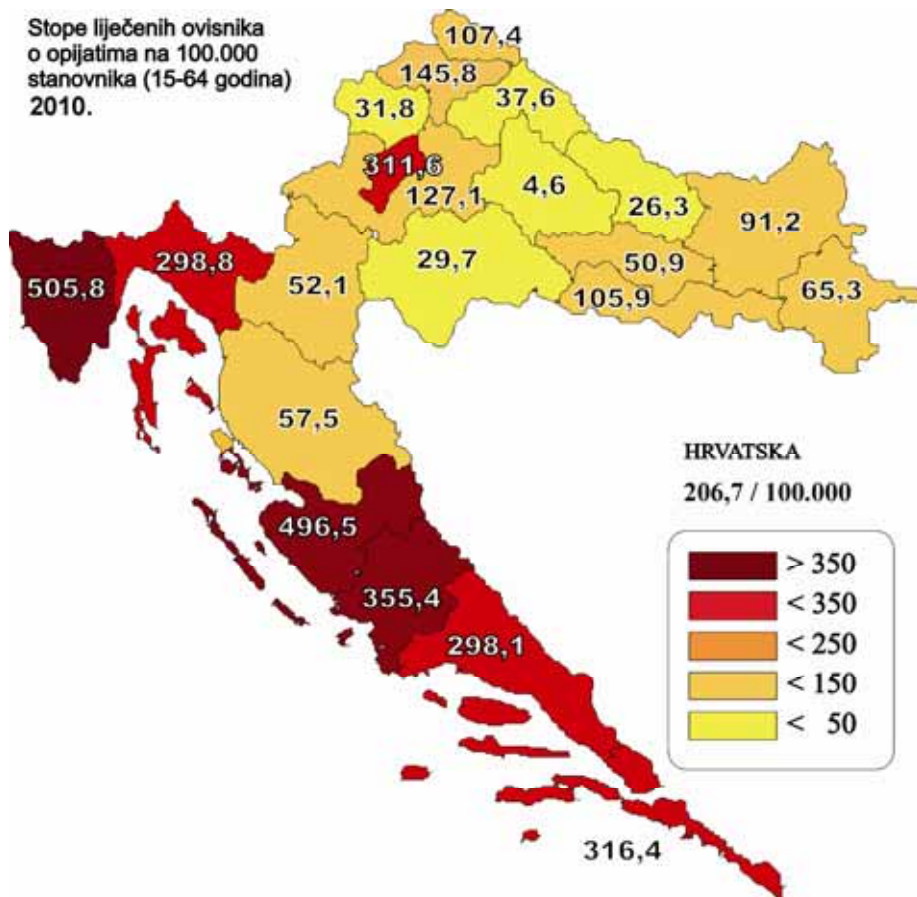
Županija	Liječene osobe ukupno				Prvi put liječeni			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Stopa na 100.000* (opijati)	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih (%)
Grad Zagreb	2.253	419,6	1.673	311,6	399	17,7	90	22,6
Zagrebačka	401	190,1	268	127,1	90	22,4	20	22,2
Krapinsko-zagorska	55	58,3	30	31,8	17	30,9	3	17,6
Sisačko-moslavačka	77	63,4	36	29,7	23	29,9	5	21,7
Karlovačka	101	109,7	48	52,1	34	33,7	6	17,6
Varaždinska	213	171,6	181	145,8	27	12,7	13	48,1
Koprivničko-križevačka	47	57,0	31	37,6	9	19,1	2	22,2
Bjelovarsko-bilogorska	17	19,6	4	4,6	10	58,8	2	20,0
Primorsko-goranska	679	321,0	632	298,8	78	11,5	47	60,3
Ličko-senjska	21	63,6	19	57,5	4	19,0	3	75,0
Virovitičko-podravska	31	51,0	16	26,3	14	45,2	5	35,7
Požeško-slavonska	39	70,9	28	50,9	7	17,9	2	28,6
Brodsko-posavska	165	144,4	121	105,9	34	20,6	13	38,2
Zadarska	535	504,0	527	496,5	36	6,7	29	80,6
Osječko-baranjska	282	127,3	202	91,2	55	19,5	20	36,4
Šibensko-kninska	278	389,0	254	355,4	31	11,2	16	51,6
Vukovarsko-srijemska	104	77,1	88	65,3	26	25,0	11	42,3
Splitsko-dalmatinska	1018	328,7	923	298,1	140	13,8	71	50,7
Istarska	795	559,3	719	505,8	73	9,2	34	46,6
Dubrovačko-neretvanska	296	368,7	254	316,4	40	13,5	17	42,5
Međimurska	106	132,4	86	107,4	14	13,2	4	28,6
Ukupno Hrvatska	7.513	253,0	6.140	206,7	1.161	15,5	413	35,6
Druge države	37	0,0	35	0,0	19	51,4	17	89,5
UKUPNO	7.550	0,0	6.175	0,0	1.180	15,6	430	36,4

* Stope na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina (prema Popisu stan. 2001. DZS)

Prikaz stope liječenih ovisnika koji su ovisni o opijatima pokazuje vrlo slične rezultate. Najvišu stopu imala je Istarska županija (505,8), zatim Zadarska (496,5), Šibensko-kninska (355,4), Dubrovačko-neretvanska (316,4), Grad Zagreb (311,6), Primorsko-goranska (298,8) te Splitsko-dalmatinska (298,1). Za cijelu Hrvatsku stopa je iznosila 206,7. U odnosu na prošlu godinu (2009.) nije došlo do značajnije promjene u redosljedu županija.

Kao i prethodnih godina, najviša stopa u Istarskoj županiji odražava odlučan obuhvat korisnika i lokalnu situaciju dodatnog financijskog poticaja za liječnike u PZZ koji imaju ovisnike u skrbi, a koji omogućava sama županija.

Slika 3. LIJEČENI OVISNICI O OPIJATIMA PO ŽUPANIJAMA SA STOPAMA NA 100.000 STANOVNIKA 2010. GODINE

Tablica 6. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRAGA U IZVANBOLNIKIM UVJETIMA U 2010. GODINI, BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U IZVANBOLNIKIM UVJETIMA, TE BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG OPIJATNE OVISNOSTI ZBRINUTIH NA ODRŽAVANJU FARMAKOTERAPIJOM

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opijata	%	Broj opijatnih ovisnika zbrinutih na održavanju	Udio održava njih od liječenih zbog opijata %
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.391	18,9	930	66,9	784	84,3
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	162	2,2	89	54,9	60	67,4
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	14	0,2	4	28,6	2	50,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	41	0,6	19	46,3	13	68,4
Karlovačka županija - ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	67	0,9	21	31,3	11	52,4
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	210	2,8	186	88,6	159	85,5
Koprivničko-krizevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	33	0,4	20	60,6	18	90,0
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	4	0,1	0	0,0	0	0
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	615	8,3	594	96,6	564	94,9
Ličko-senjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,0	1	50,0	1	100,0
Virovitičko-podravska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	18	0,2	6	33,3	2	33,3
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	34	0,5	24	70,6	23	95,8
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	132	1,8	106	80,3	93	87,7
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	553	7,5	550	99,5	497	90,4
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	257	3,5	182	70,8	128	70,3
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	258	3,5	239	92,6	217	90,8
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	53	0,7	48	90,6	46	95,8
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.037	14,1	960	92,6	830	86,5
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	640	8,7	555	86,7	470	84,7
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	186	2,5	186	100,	153	82,3
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	299	4,1	261	87,3	217	83,1
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	88	1,2	72	81,8	59	81,9
KB „Sestre milosrdnice“ - poliklinika	1.283	17,4	1.198	93,4	1.078	90,0
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	7.377	100,0	6.251	84,7	5.425	86,8

Od osoba koje su liječene izvanbolnički, najviše ih je bilo u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika o drogama Zavoda za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar (Grada Zagreba) - (1.391 – 18,9%). Na drugom mjestu je klinička bolnica „Sestre milosrdnice“ koja je prva i započela liječiti ovisnike o psihoaktivnim drogama (1.283 – 17,4%), samo izvanbolničkih pacijenata. Slijedi Služba Splitsko-dalmatinske županije (1.037 osoba – 14,1%). Zbog zemljopisne razvedenosti ove županije bilo je potrebno formirati više jedinica za liječenje, pa tako djeluju osim u Splitu još i u Trogiru, Omišu, Hvaru, Makarskoj, Sinju, otoku Braču, Visu i Vrgorcu. U Istarskoj županiji osim središnje Službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Ako zbrojimo udio ove dvije lokacije njihov udio iznosi 8,7% (640 osoba). U Primorsko-goranskoj županiji na liječenju je bilo 615 osoba (8%). Broj osoba liječenih zbog ovisnosti je u velikom rasponu, od 2 registrirana ovisnika u Ličko-senjskoj županiji i 4 u Bjelovarsko-bilogorskoj pa sve do preko tisuću u županijama koje registriraju veći broj konzumenata i ovisnika.

Po Službama možemo unutar ukupnog broja svih liječenih U 2010. godini pratiti i broj liječenih zbog ovisnosti o opijatima, te broj onih opijatnih ovisnika koji su tijekom godine bili obuhvaćeni supstitucijom (održavanjem na Heptanonu, Subutex-u ili Revii), uključujući i one koji su na

Izvrješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

dugotrajnoj detoksikaciji metadonom. To su osobe koje su trajnije zbrinute i redovito dolaze kod svog izabranog liječnika, kao i na redovite kontrole u Službe za prevenciju i liječenje ovisnosti. Za cijelu Hrvatsku udio tih osoba iznosi 86,8%.

Tablica 7. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2010. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci	
		Broj	%
Psihijatrijska bolnica Vrapče	298	411	28,9
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	173	177	12,4
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	131	178	12,5
KBC Zagreb (Rebro)	11	11	0,8
Klinička bolnica Dubrava	3	3	0,2
Klinika za dječje bolesti, Klaičevo	1	1	0,1
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež Kukuljevićeva, Zagreb	12	19	1,3
Opća bolnica "Dr I. Pedišić" Sisak	3	3	0,2
Opća bolnica Zabok	1	1	0,1
NPS bolnica "Dr I. Barbot" Popovača	15	17	1,2
Opća bolnica Karlovac	3	3	0,2
Opća bolnica Ogulin	2	2	0,1
Opća bolnica Varaždin	20	26	1,8
Opća bolnica Koprivnica	10	12	0,8
Opća bolnica Bjelovar	1	1	0,1
Klinička bolnički centar Rijeka	72	81	5,7
Psihijatrijska bolnica Rab	141	194	13,6
Psihijatrijska bolnica Lopača	3	3	0,2
Opća bolnica Virovitica	13	21	1,5
Županijska bolnica Požega	1	1	0,1
Opća bolnica "Dr. J. Benčević", Sl. Brod	22	24	1,7
Opća bolnica Nova Gradiška	6	8	0,6
Opća bolnica Zadar	37	40	2,8
Psihijatrijska bolnica Ugljan	15	19	1,3
Županijska bolnica Našice	1	1	0,1
Klinička bolnica Osijek	4	4	0,3
Opća bolnica Šibenik	21	22	1,5
Opća bolnica Vukovar	9	10	0,7
Opća bolnica Vinkovci	20	20	1,4
Klinička bolnica Split	26	27	1,9
Opća bolnica Pula	57	65	4,6
Opća bolnica Dubrovnik	3	8	0,6
Županijska bolnica Čakovec	9	9	0,6
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.144	1.422	100,0

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2010. godine liječene su 1.144 osobe. Sveukupno su bile na liječenju 1.422 puta što prosječno iznosi 1,2 boravka po osobi. Najviše hospitaliziranih je bilo u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče, gdje je liječeno 298 osoba u 411 boravaka. U kliničkoj bolnici „Sestre milosrdnice“ stacionarno su liječene 173 osobe u 177 boravaka. U Psihijatrijskoj bolnici Sveti Ivan (Jankomir) liječena je 131 osoba u 178 boravaka.

U psihijatrijskoj bolnici Rab na liječenju je bila 141 osoba u 194 boravaka.

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Tablica 8. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2010. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
15-19	4	22	19	13	0	0	0	0	0	58
20-24	16	70	78	298	2	3	5	2	6	480
25-29	27	186	141	1.031	21	29	21	0	24	1.480
30-34	23	234	138	1.353	27	66	60	4	16	1.921
35-39	7	159	105	834	15	51	50	5	11	1.237
40-44	8	68	35	370	6	19	11	1	9	527
45-49	2	43	25	226	2	14	10	1	5	328
≥50	3	17	8	91	3	7	10	1	4	144
Ukupno	90	799	549	4.216	76	189	167	14	75	6.175
%	1,5	12,9	8,9	68,3	1,2	3,1	2,7	0,2	1,2	100,0

Među liječenima zbog ovisnosti o opijatima, kao i prethodnih godina, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (4.216 osoba, odnosno 68,3%), a nezavršenu srednju školu 549 osoba (8,9%). Samo osnovnu školu je završilo 799 osoba (12,9%). Niti najosnovnije školovanje nema 90 osoba, od kojih 86 ima više od 19 godina, te vjerojatno niti neće nikada završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 356 osoba (5,8%).

Tablica 9. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2010. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
≤14	13	2	1	0	0	0	0	0	0	16
15-19	14	114	200	85	3	0	0	5	12	433
20-24	2	33	45	234	7	3	3	2	18	347
25-29	4	20	13	197	8	12	11	0	18	283
30-34	2	16	6	75	0	3	2	0	13	117
35-39	1	2	2	49	0	2	5	0	10	71
40-44	0	4	0	23	1	1	2	0	4	35
45-49	0	2	0	19	0	2	5	0	6	34
≥50	2	4	1	16	1	1	3	0	11	39
Ukupno	38	197	268	698	20	24	31	7	92	1.375
%	2,8	14,3	19,5	50,8	1,5	1,7	2,2	0,5	6,7	100,0

Izvjješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

I među osobama koje su liječene zbog zlouporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među ovisnicima o opijatima - 698 (50,8%). Od 268 osoba koja ima nezavršenu srednju školu njih 201 je mlađe od 19 godina, te bi ipak možda imali šanse dovršiti barem srednjoškolsko obrazovanje. Završenu osnovnu školu ima 197 osoba što čini 14,3%, a među njima je najviše dobne skupine od 15 do 19 godina, što znači da nisu nastavili ili su napustili srednjoškolsko obrazovanje. Osnovnu školu nisu završile 38 osoba (2,8%). Bez obzira što je to relativno malen udio, njih 11 je starije od 19 godina pa je to najvjerojatnije i kraj njihovog obrazovanja, bez obzira što u promatranoj godini ne uzimaju tzv. teške droge. Završenu višu školu ili fakultet ima 55 osoba (4,0%) svih liječenih zbog zlouporabe neopijata.

U cjelokupnom liječenju osoba s problemima u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno uključivanje u društvo kao aktivnih članova. Stoga je važno da im se omogući doškoloavanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih vještina i znanja koje bi im olakšale zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2010. GODINI PREMA RADNOM STATUSTU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status								Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovljenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
15-19	1	3	38	13	2	0	0	1	58
20-24	102	115	210	12	28	0	4	9	480
25-29	472	330	594	3	33	4	18	26	1.480
30-34	651	468	684	0	14	36	36	32	1.921
35-39	355	270	439	0	2	130	24	17	1.237
40-44	103	124	200	0	0	80	10	10	527
45-49	52	72	126	0	0	64	9	5	328
≥50	20	36	39	0	0	41	4	4	144
Ukupno	1.756	1.418	2.330	28	79	355	105	104	6.175
%	28,4	23,0	37,7	0,5	1,3	5,7	1,7	1,7	100

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga.

U 2010. godini je 1.756 osoba imalo stalni radni odnos (28,4) dok je još 1.418 (23,0%) imalo povremeno zaposlenje. Nezaposlenima su se izjasnile 2.330 osoba koje su liječene zbog ovisnosti o opijatima (37,7%).

Među osobe koje imaju kakav-takav prihod svaki mjesec ubrajamo redovito zaposlene, povremeno zaposlene, umirovljenike i samostalnu djelatnost. Bilo ih je svega 58,8% (u 2009. godini bilo ih je 52,8% a u 2008. 62,4%).

Na školovanju se nalazi 107 ovisnika o opijatima (1,8%) i to 28 učenika i 79 studenata.

Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2010. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status								Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovljenik	Samostalna djetatnost	Nepoznato	
≤14	0	0	0	16	0	0	0	0	16
15-19	20	28	70	284	19	0	3	9	433
20-24	90	46	114	19	60	0	5	12	347
25-29	90	50	90	2	17	1	6	27	283
30-34	50	16	38	0	0	0	6	7	117
35-39	15	9	23	0	0	7	7	10	71
40-44	7	7	12	0	0	4	2	3	35
45-49	8	11	6	0	0	4	2	3	34
≥50	10	3	7	0	0	11	3	5	39
Ukupno	290	171	360	321	96	27	34	76	1.375
%	21,1	12,4	26,2	23,3	7,0	2,0	2,5	5,5	100,0

Među osobama liječenim zbog uzimanja neopijata bilo je 417 (30,3%) osoba koje se još školuju, što predstavlja porast u odnosu na godinu ranije kad ih je bilo 26,0%. Učenika je bilo 321 (23,3%) a studenata 96 (7,0%). Redoviti ili povremeni posao je imala 461 osoba (33,5%). Nezaposlenih je bilo 360 (26,2%).

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2010. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
15-19	1	48	0	2	0	1	5	1	58
20-24	39	335	1	43	25	8	20	9	480
25-29	145	938	12	149	135	14	68	19	1.480
30-34	227	1030	21	245	287	14	79	18	1.921
35-39	221	552	15	147	227	15	45	15	1.237
40-44	107	212	14	51	118	4	12	9	527
45-49	86	120	7	34	70	1	6	4	328
≥50	37	41	5	26	31	0	6	8	144
Ukupno	863	3.276	75	687	893	57	241	83	6.175
%	14,0	53,1	1,2	11,1	14,5	0,9	3,9	1,3	100,0

Od ukupno 6.175 osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, za 6.092 osobe imamo podatak o sadašnjim uvjetima života. Kao i prethodnih godina većina liječenih osoba, njih 3.276 (53,1%) je živjelo s primarnom obitelji, s partnerom je živjelo 687 osoba (11,1%), a s partnerom i djetetom njih 893 (14,5%). Ta činjenica ponovno potvrđuje da u Hrvatskoj nije došlo do promjena u odnosu obitelji i ovisnika, te je obitelj i dalje u potpunosti uključena u proces liječenja. U vrijeme kad su bili na liječenju 863 liječenih osoba ili 14,0% je živjelo samo.

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2010. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14	0	8	0	0	0	0	7	1	16
15-19	7	359	0	0	1	1	50	15	433
20-24	21	260	1	14	3	4	16	28	347
25-29	23	155	1	17	19	1	18	49	283
30-34	14	50	1	14	9	2	4	23	117
35-39	10	14	1	6	7	1	4	28	71
40-44	4	4	1	3	8	0	3	12	35
45-49	5	5	0	2	7	0	1	14	34
≥50	1	2	1	6	1	0	0	28	39
Ukupno	85	857	6	62	55	9	103	198	1.375
%	6,2	62,3	0,4	4,5	4,0	0,7	7,5	14,4	100,0

Kao i kod osoba liječenih zbog opijata i kod osoba koje su liječene zbog drugih psihoaktivnih droga najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji odnosno s roditeljima 857 osoba (62,3%). Samo s partnerom živi 4,5%. S partnerom i djetetom živi njih 4,0% a da žive sami izjavilo je 6,2% osoba.

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI PREMA RODITELJSKOM STATUSU

Ima li djece	Spol				Ukupno	%
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Da	1.587	25,4	487	37,7	2.074	27,5
Da, oduzeta roditeljska prava	5	0,1	2	0,2	7	0,1
Nadzor nad roditeljskim pravom	1	0,0	1	0,1	2	0,0
Ne	4.467	71,4	711	55,1	5.178	68,6
Nepoznato	199	3,2	90	7,0	289	3,8
Ukupno	6.259	100,0	1.291	100,0	7.550	100,0

Od svih osoba liječenih u 2010. godini iz podataka o roditeljskom statusu vidljivo je da ih 2.083 (27,6%) ima djecu. Prema roditeljskom statusu žene liječene zbog ovisnosti su zastupljenije (38,0%) od muškaraca (25,5%). Usprkos ovisnosti, samo je devetoro osoba ukupno izjavilo da i im ili oduzeta roditeljska prava ili je nad roditeljskim pravima proveden nadzor. Obitelji ovisnika u kojima rastu djeca nisu više rijetke u društvu i položaj i odrastanje djece u takvim uvjetima zahtijevalo bi veću pozornost društva.

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2010. GODINI KOJE IMAJU DJECU PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVAOCEM PSIHOAKTIVNIH DROGA

Bračni status ovisnika	Živi s drugim uživaocima						Ukupno	%
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%		
U braku	209	53,1	833	50,3	10	38,5	1.052	50,7
Neudana - Neoženjen	36	9,2	273	16,5	1	3,8	310	14,9
Rastavljen/a	37	9,4	334	20,2	8	30,8	379	18,3
Udovac - Udovica	18	4,6	53	3,2	3	11,5	74	3,6
Izvanbračna zajednica	93	23,7	160	9,7	4	15,4	257	12,4
Nepoznato	0		2	0,1	0		2	0,1
Ukupno	393	100,0	1.655	100,0	26	100,0	2.074	100,0

Analizom podataka liječenih osoba koji su izjavili da imaju djecu, prema bračnom statusu vidljivo je da 63,1% liječenih osoba živi u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici i odgaja dijete, dok njih 36,8% nemaju partnera (neoženjeni, rastavljeni ili udovci), te sami odgajaju djecu.

Od 2.074 osobe koje imaju djecu, njih 209 je u braku a 93 u izvanbračnoj zajednici s drugim ovisnikom (ovisnicom). Od osoba koje su u braku (1.052) njih 209 je u braku s drugim ovisnikom/ovisnicom (19,9%). Još je „teža“ situacija kod izvanbračnih zajednica. Od 257 osoba koje imaju djecu a žive u izvanbračnoj zajednici, njih 87 (30,7%) za partnera/icu ima ovisnika o drogama. Sociološki to ukazuje na relativnu zatvorenost i međuovisnost ovisničke populacije, pri čemu su najviše ugrožena djeca u takvim obiteljima.

Tablica 16. BROJ RODILJA KOJE SU IZJAVILE DA SU U TRUDNOĆI UZIMALE PSIHOAKTIVNE DROGE

Županija	Godina						
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Grad Zagreb	11	10	8	5	3	10	19
Zagrebačka	4	1	5	1	3	4	2
Krapinsko-zagorska	1	1				1	
Sisačko-moslavačka	1	2	1		1		
Karlovačka					1		1
Varaždinska		1	1	2	2		2
Koprivničko-križevačka	2			1			
Bjelovarsko-bilogorska				1			
Primorsko-goranska	1	4		1	4	1	5
Ličko-senjska			1				
Virovitičko-podravska							
Požeško-slavonska	1	1					
Brodsko-posavska	1	1				1	
Zadarska	6	4		5	4		31
Osječko-baranjska	3	4	2	1	1	4	
Šibensko-kninska	3	6	5	2	10	1	
Vukovarsko-srijemska	2	3	3		1		2
Splitsko-dalmatinska	3						
Istarska	2	6	3	6	1	3	3
Dubrovačko-neretvanska		1	2		2		
Međimurska	3	2		1			
Nepoznato	1	2					
Ukupno	45	49	31	26	33	26	65

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Prema podacima za 2010. Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (Prijave poroda iz zdravstvenih ustanova - individualna prijava rođilišta) pristiglim do izdavanja ovog Izvješća, od ukupno 43.870 poroda u Republici Hrvatskoj 65 rođilja je izjavilo da su uzimale psihoaktivne droge tijekom trudnoće. Osim što su uzimale psihoaktivne droge, prema podacima, one su i pile alkohol te pušile. Najviše rođilja je bilo iz Zadarske županije (31 rođilja ali 34 djece) te 19 iz Grada Zagreba. Iz Primorsko-goranske županije bilo je 5 rođilja (6 djece) dok su ostale bile iz Istarske, Karlovačke, Varaždinske, Vukovarsko-srijemske i Zagrebačke županije.

Uzimanje droga u vrijeme trudnoće predstavlja vrlo velik rizik i za majku i za plod. Mnoga oštećenja uzrokovana uzimanjem droge za vrijeme trudnoće nisu vidljiva neposredno nakon rođenja, ali mogu kasnije biti uzrokom poremećaja u ponašanju, teškoća koncentracije u učenju, jakog psihomotornog nemira ili su jednostavno ta djeca osjetljivija na bolesti i fizički slabija.

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2006.-2010. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2006.		2007.		2008.		2009.		2010.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	5.611	75,5	5.703	76,4	5.846	77,9	6.251	80,8	6.175	81,8
Kanabinoidi	1.071	14,4	992	13,3	985	13,1	793	10,3	858	11,4
Sedativi	126	1,7	145	1,9	179	2,4	185	2,4	136	1,8
Kokain	109	1,5	147	2	150	2,0	143	1,8	124	1,6
Stimulativna sredstva	392	5,3	355	4,8	218	2,9	214	2,8	142	1,9
Halucinogeni	7	0,1	1	0,0	6	0,1	4	0,1	3	0,0
Hlapljiva otapala	14	0,2	12	0,2	5	0,1	7	0,1	7	0,1
Više i ostalo	97	1,3	109	1,5	117	1,6	136	1,8	105	1,4
Ukupno	7.427	100,0	7.464	100,0	7.506	100,0	7.733	100,0	7.550	100,0

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti, vidljiv je sve veći udio osoba koje na liječenje dolaze zbog opijata. Kako se ukupni broj novih ovisnika o opijatima smanjuje, sve ukazuje da se sustav za liječenje problema sa psihoaktivnim drogama bavi „starim“ heroinskim ovisnicima i daleko manje ostalim vrstama droga. Trend smanjenja udjela osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida se zaustavio u 2010. godini i iznosio je 11,4%. Prema podacima Europskog ureda za praćenje problema ovisnosti o drogama, u Europi je 49% svih dolazaka na tretman razlog uzimanje heroina. Udio osoba liječenih zbog ovisnosti o ostalim sredstvima se nije značajnije mijenjao. Liječenje zbog ovisnosti o sedativima je zastupljeno s udjelom od 1,8%, kokain 1,6% a stimulativna sredstva 1,9%. U odnosu na 2009. godinu nije zabilježen porast broja osoba liječenih zbog zlouporabe amfetamina.

Tablica 18. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Dobne skupine									Ukupno	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin	0	51	464	1.450	1.891	1.218	520	320	140	6.054	80,2
Heptanon	0	2	3	14	21	14	5	5	1	65	0,9
Ostali opijati	0	1	11	13	5	3	2	3	2	40	0,5
Buprenorfin	0	4	0	1	3	1	0	0	1	10	0,1
Tramadol	0	0	2	2	1	1	0	0	0	6	0,1
Kokain	0	14	32	45	17	8	6	2	0	124	1,6
Amfetamini	0	19	35	23	6	2	0	0	0	85	1,1
Metamfetamini	0	1	0	4	0	0	0	0	0	5	0,1
Ecstasy	0	2	16	13	6	0	0	0	0	37	0,5
Drugi psihostimulansi	0	2	6	3	3	0	1	0	0	15	0,2
Barbiturati	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0,0
Benzodiazepini	0	4	10	17	14	19	13	18	28	123	1,6
Drugi hipnotici i sedativi	1	2	2	3	1	1	0	0	1	11	0,1
LSD	0	0	1	0	2	0	0	0	0	3	0,0
Lako hlapljiva otapala	0	1	2	2	1	1	0	0	0	7	0,1
Kanabinoidi	15	380	227	144	51	22	11	7	1	858	11,4
Više i ostalo	0	8	16	29	16	18	2	7	9	105	1,4
Ukupno	16	491	827	1.763	2.038	1.308	562	362	183	7.550	100,0

Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je i dalje najviše liječenih osoba bilo u dobnom rasponu od 25-34 godine (50,3%). No usporedbom podataka s podatcima o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2009. godini opažaju se promjene u udjelima liječenih osoba. Došlo je do laganog pomaka u starije dobne skupine. Nastavlja se trend porasta udjela starijih od 34 godine. U 2008. godini je bio 24,1%, 2009. godini 29,0% a u 2010. godini već 32%. Upozoravajuće je i registriranje 16 osoba mlađih od 14 godina koje su ušle u sustav liječenja. Većina je uzimala marihuanu dok je jedan zabilježen zbog zlouporabe drugih hipnotika i sedativa. Adolescentna dob je rizična za eksperimentiranje, ali iako se doticaji s drogom pomiču u sve mlađu dob, takve pojave moraju zahtijevati reakciju društva.

Tablica 19. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporedno sredstvo ovisnosti	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opijati	%	neopijati	%		
Opijati	882	20,3	11	2,3	893	18,5
Kokain	999	23,0	22	4,7	1.021	21,2
Stimulativna sredstva	599	13,8	198	41,9	797	16,6
Sedativi	82	1,9	9	1,9	91	1,9
Halucinogena sredstva	5	0,1	11	2,3	16	0,3
Hlapljiva otapala	9	0,2	0	0	9	0,2
Kanabinoidi	1.127	25,9	130	27,5	1.250	26,1
Više i ostalo	640	14,7	91	19,3	731	15,2
Ukupno	4.343	100	472	100	4.815	100

Izvjешće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Liječeni zbog zlouporabe opijata najčešće kao prvo sporedno sredstvo uzimaju kanabinoide (1.127 osoba - 25,9%) a zatim kokain (999 osoba - 23,0%). Stimulativna sredstva su bila sporedno sredstvo kod opijatnih ovisnika u 13,8% slučajeva (599 osoba).

Najčešće sporedno sredstvo kod liječenih zbog zlouporabe neopijata su stimulativna sredstva (198 osoba - 41,9%) te kanabinoidi (130 osoba - 27,5%).

Tablica 20. BROJ OSOBA LIJEČENIH U 2010. GODINI PREMA NAČINU UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno
	I.v. injekcijom	Puši	Jede / pije	Snifa	Ušmrkava	Nepoznato	
Heroin	4.427	309			1.174	144	6.054
%	73,1	5,1			19,4	2,4	100,0
Heptanon	10		53			2	65
%	15,4		81,5			3,1	100,0
Ostali opijati	5		28			7	40
%	12,5		70,0			17,5	100,0
Buprenorfin	1		8			1	10
%	10,0		80,0			10,0	100,0
Tramadol			6				6
Kokain	4	1			108	11	124
%	3,2	0,8			87,1	8,9	100,0
Amfetamini					70	15	85
%					82,4	17,6	100,0
Metamfetamini					2	3	5
					40,0	60,0	100,0
Ecstasy			37				37
Drugi psihostimulansi			6		6	3	15
%			40,0		40,0	20,0	100,0
Barbiturati			2				2
Benzodiazepini			111			12	123
Drugi hipnotici i sedativi			11				11
LSD			3				3
Lako hlapljiva otapala				5		2	7
Kanabinoidi		853				5	858
%		99,4				0,6	100,0
Više i ostalo			10			95	105
%			9,5			90,5	100,0
Ukupno	4.447	1.163	275	5	1.360	300	7.550
%	58,9	15,4	3,6	0,1	18,0	4,0	100,0

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti te načinu uzimanja istog razvidno je da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena. Kao i ranijih godina intravenski način uzimanja je ukupno i dalje dominantan (58,9%), slijedi ušmrkavanje (18,0%), pušenje (15,4%) te oralno uzimanje (3,6%).

Heroin se najčešće uzima intravenski (73,1%), slijedi ušmrkavanje (19,4%) te pušenje (5,1%). U odnosu na 2009. godinu opažen je lagani porast i.v. heroinskih ovisnika (68,9% u 2009. godini) te blagi pad onih koji ušmrkavaju heroin (u 2009. godini 20,5%). I taj podatak posredno može ukazivati da je populacija heroinskih ovisnika sve starija te da usprkos namjeravanom „skidanju“ ušmrkavanje postupno zamjenjuje intravenskim uzimanjem.

Najviše liječenih zbog zlouporabe kokaina je isti ušmrkavalo 87,1%. Dominantni način uzimanja amfetamina je kao i ranijih godina ušmrkavanje. Sve osobe koje su liječene zbog zlouporabe kanabinoida su sredstvo uzimale pušenjem.

Brzina kojom se droga apsorbira i metabolizira ovisi o načinu uzimanja. Pušenje i intravensko uzimanje će najbrže izazvati apsorpciju što dovodi do ulaska veće količine droge u mozak i bržeg djelovanja. Intranazalno uzeta droga također će brzo ući u krv i dovesti do željenog djelovanja.

Tablica 21. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U 2010. GODINI

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva							Ukupno
	Uzima/la u životu, ali zadnji mjesec nije	1-3 puta mjesečno	Jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	Svakodnevno	Uzima neredovito	Nepoznato	
Heroin	4.017	294	92	322	635	471	223	6.054
Heptanon	23	3	2	6	26	1	4	65
Ostali opijati	17	1	1	1	13	3	4	40
Buprenorfin	2		1	1	5		1	10
Tramadol	2		1		2		1	6
OPIJATI UKUPNO	4.061	298	97	330	681	475	233	6.175
Opijati %	65,8	4,8	1,6	5,3	11,0	7,7	3,8	100
Kokain	84	10	2	9	3	7	9	124
%	67,7	8,1	1,6	7,3	2,4	5,6	7,3	100,0
Amfetamini	67	8	2	3	1	3	2	85
%	78,8	9,4	2,4	3,5	1,2	3,5	1,2	100,0
Metamfetamini	5							5
	100,0							100,0
Ecstasy	31			1	2	1	2	37
%	83,8			2,7	5,4	2,7	5,4	100,0
Drugi psihostimulansi	4	4	1	2		1	3	15
Barbiturati					1		1	2
Benzodiazepini	11	4	4		24	3	80	123
%	8,9	3,3	0,8		19,5	2,4	65,0	100,0
Drugi hipnotici i sedativi	1	3	1	1	3		2	11
LSD	1						2	3
Lako hlapljiva otapala	2				1		4	7
Kanabinoidi	378	123	62	109	64	59	63	858
%	44,1	14,3	7,2	12,7	7,5	6,9	7,3	100,0
Više i ostalo	4				4	3	94	105
%	3,8				3,8	2,9	89,5	100,0
Ukupno	4.649	450	166	455	784	552	494	7.550
%	61,6	6,0	2,2	6,0	10,4	7,3	6,5	100,0

Izvjješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Prema podatcima o učestalosti uzimanja glavnog sredstva, 1.405 osoba (18,6%) uzimalo je drogu minimalno jednom tjedno, a 784 (10,4%) svakodnevno. U 2010. godini su bile liječene 552 osobe ili 7,3%, dok je u 2009. godini bilo liječeno 14,3% osoba koje su glavno sredstvo uzimale neredovito ili povremeno.

Iz podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva razvidno je i da je 4.649 osoba ili 61,6% apstiniralo od glavnog sredstva ovisnosti. U 2009. godini taj je udio iznosio 50,7%.

Od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima (6.175), za 5.942 osobe postoje podatci o učestalosti uzimanja droga. U proteklom mjesecu drogu nije uzimalo 65,8% osoba, njih 17,9% je uzimalo najmanje jednom tjedno, a 5% je heroin uzimalo 1-3 puta mjesečno.

Liječeni zbog zlouporabe ostalih psihoaktivnih droga su se često izjašnjavali kako u prethodnom mjesecu nisu uzimali glavnu drogu. Tako ih kokain nije uzimalo 67,7% , amfetamine 78,8%, ecstasy 83,8%, a kanabinoide 44,1% prije aktualnog javljanja liječniku. Osobito je uočljivo da osobe koje uzimaju kokain uglavnom izjavljuju da ga uzimaju povremeno, ali kako i rekreativno uzimanje može dovesti do ovisnosti, više od stotinu ih se u 2010. obratilo liječniku zbog profesionalne pomoći. U porastu je i broj redovitih konzumenata marihuane – uzimanje više od dva puta tjedno ili svakodnevno registrirano je u 2009. godini u 17% onih kojima je marihuana glavno sredstvo, a u 2010. godini ista proširenost u 20% konzumenata.

Tablica 22. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek								Ukupno
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	
Kratkotrajno održavanje	14	22							36
Održavnje	1.306	1.659							2.965
Spora detoksikacija	353								353
Brza detoksikacija	26								26
Bez medikacije							566		566
Farmakoterapija - druga			4	17	11	47		5	84
Nepoznato								31	31
Ukupno	1.699	1.681	4	17	1	47	566	36	4.061

Tablica 22. prikazuje osobe liječene zbog ovisnosti o opijatima koji su izjavile da nisu uzimale opijate u mjesecu koji je prethodio dolasku na njihovo liječenje. Oni čine 65,8% od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima.

Većina od njih je bila na nekom obliku nadomjestne terapije 3.354 osobe ili 82,6%. Najviše ih je bilo na održavanju buprenorfinom (41,4%), slijedi održavanje na metadonu i spora detoksikacija metadonom (41,2%). Njih 566 (13,9%) izjavilo je da pored toga što nisu uzimali opijate, nisu koristili nikakve druge, niti nadomjesne niti ostale medikamente.

Tablica 23. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2010. GODINI (UKUPNO)

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek								Ukupno
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	
Kratkotrajno održavanje	27	41							68
Održavnje	1.905	2.294							4.199
Spora detoksikacija	776								776
Brza detoksikacija	84								84
Bez medikacije							723		723
Farmakoterapija - druga			4	27	15	70		5	121
Nepoznato								204	204
Ukupno	2.792 (45,2%)	2.335 (37,8%)	4 (0,1%)	27 (0,4%)	15 (0,2%)	70 (1,1%)	723 (11,7%)	209 (3,4%)	6.175 (100,0%)

U tablici 23. prikazan je način liječenja svih opijatskih ovisnika ukupno, bez obzira na uzimanje prošli mjesec. Najčešći način tretmana je supstitucijska terapija (81,7%). Metadon je primjenjivan bilo kao brza ili spora detoksikacija ili održavanje u 45,2% liječenih, a buprenorfin u 37,8%. Ostale medikamente koristilo je 0,7%, a bez ikakve farmakoterapije bilo ih je 11,7%.

Korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute, a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenaata.

Tablica 24. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA PREMA PROSJEČENOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Heroinski ovisnici	Godina								
	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	16,1	16,1	15,9	15,9	15,9	16,0	16,1	
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	20,0	20,0	19,9	20,0	20	20,1	20,3	20,3	
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	20,5	20,8	20,8	20,8	20,8	20,9	21,2	21,7	
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	25,0	27,3	27,4	25,5	25,7	26,0	26,2	26,4	
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	9,0	11,2	11,3	9,6	9,8	10,1	10,2	10,3	

Podatci o prosječnoj dobi pokazuju tijek razvoja ovisnosti, te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od oko 16 godina i to dugi niz godina. U 2010. je prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge sadašnjih heroinskih ovisnika bila sa 16,1 godinom. Prvo uzimanje heroina prosječno je u dobi od 20,3 godina a prvo intravenozno gotovo godinu i pol kasnije. Kroz niz godina se može pratiti sve veće razdoblje između prvog uzimanja heroina i prvog intravenskog uzimanja, što znači da se heroin uzima ušmrkavanjem ili pušenjem dulje vrijeme. Od prvog uzimanja droge do dolaska na liječenje je prošlo više od deset godina, što još uvijek predstavlja značajan problem.

Tablica 25. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Konzumenti kanabinoida	Godina							
	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	15,9	16,0	16,1	16,3	16,6	16,2	16,4	16,3
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,1	16,1	16,2	16,4	16,6	16,3	16,4	16,4
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	19,0	19,3	19,6	19,8	20,5	21,0	21,4	21,5
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	3,1	3,3	3,5	3,5	3,9	4,7	5,0	5,2

Prosječne dobi osoba liječenih zbog zlorabe kanabinoida pokazuju stabilizaciju. Prosječna dob prvog konzumiranja kanabinoida je 16,3 godina. Na liječenje su, u prosjeku, došli u dobi s 21,5 godina. Od prvog uzimanja do dolaska na liječenje prošlo je više od 5 godina. Iako se na tretman zbog marihuane uglavnom upućuju osobe koje su imale problema sa zakonom ili u sklopu nekog drugog postupka Službi za socijalnu skrb, iz podataka se iščitava da oni koji ne uzimaju teže droge već se zadržavaju na marihuani uglavnom s uzimanjem započinju u prosjeku neznatno kasnije od osoba koje postaju heroinski ovisnici. Kako je glavno sredstvo marihuana i nije registrirana uporaba kokaina ili heroina, pitanje je koji su zapravo razlozi dolaska na liječenje i to nakon u prosjeku 3 do 5 godina uzimanja.

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA

Glavni povod	Zloraba opijata		Zloraba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.587	25,7	357	26,0	1.944	25,7
Znatiželja	990	16,0	260	18,9	1.250	16,6
Psihološki problemi	622	10,0	76	5,5	698	9,2
Zabava	519	8,4	155	11,3	674	8,9
Dosada	486	7,9	68	4,9	554	7,3
Problemi u obitelji	450	7,3	60	4,4	510	6,8
Želja za samopotvrđivanjem	383	6,2	106	7,7	489	6,5
Neznanje o štetnim posljedicama	92	1,5	25	1,8	117	1,5
Problemi u školi	25	0,4	6	0,4	31	0,4
Nepoznato	1.021	16,5	262	19,1	1.283	17,0
Ukupno	6.175	100,0	1.375	100,0	7.550	100,0

Liječeni zbog uzimanja psihoaktivnih sredstava iz skupine neopijata, su izjavili da je glavni povod uzimanja tih sredstava bio utjecaj vršnjaka ili partnera (26,0%). znatiželju kao glavni razlog navodi njih 18,9% te zabava (11,3%). Ostali razlozi su manje uvjetovali uzimanje te skupine psihoaktivnih sredstava. Osobe koje su uzimale opijate kao najčešće povode za početak uzimanja također navode utjecaj vršnjaka ili partnera (25,7%) i znatiželju (16,0%) te psihološke probleme (10,0%).

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2010. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	664	10,8	535	38,9	1.199	15,9
Član obitelji	2.672	43,3	420	30,5	3.092	41,0
Zdravstveni djelatnik	151	2,4	17	1,2	168	2,2
Netko od osoblja škole	39	0,6	29	2,1	68	0,9
Netko na radnome mjestu	23	0,4	2	0,1	25	0,3
Prijatelji, poznanik	626	10,1	32	2,3	658	8,7
Ostalo	952	15,4	76	5,5	1.028	13,6
Nepoznato	1.048	17,0	264	19,2	1.312	17,4
Ukupno	6.175	100,0	1.375	100,0	7.550	100,0

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podatci o otkrivanju problema ovisnosti se razlikuju prema glavnom sredstvu ovisnosti. Ovisnost o opijatima najčešće je otkrio neki od članova obitelji (43,3%), slijedi policija (10,8%), te prijatelji ili poznanici (10,1%).

Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih ovisnika najčešće otkriva policija (38,9%), slijedi obitelj (30,5%), dok su ostale osobe i institucije zastupljene s manjim udjelom. Dolazak na liječenje neopijatnih ovisnika je posljedica toga što radije odlaze na liječenje nego da protiv njih bude pokrenut kazneni postupak prema Načelu oportuniteta iz čl. 64 Zakona o sudovima za mladež.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAVANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Roditelji saznali za prvo uzimanje							Ukupno
	Unutar prve godine	Nakon 1. godine	Nakon 2-3 godine	Nakon 4 i više godina	Roditelji za to ne znaju	Drugo	Nepoznato	
Heroin	643	829	1.667	1.228	520	131	1.036	6.054
%	10,6	13,7	27,5	20,3	8,6	2,2	17,1	100,0
Metadon	9	6	6	6	8	2	28	65
Ostali opijati	5	3	10	8	3	2	9	40
Buprenorfin	3			1		1	5	10
Tramadol	3						3	6
Kokain	19	17	30	22	14	2	20	124
Amfetamini	15	13	28	19	5		5	85
Ecstasy	0	1	1	1	0	1	1	5
Drugi psihostimulansi	6	12	9	5	3	0	2	37
Barbiturati	1	6	3	0	1	0	4	15
Benzodiazepini	1						1	2
Drugi hipnotici i sedativi	11	8	10	5	2	2	85	123
LSD	4	2	1	1	1	0	2	11
Drugi halucinogeni	1			1			1	3
Lako hlapljiva otapala	3	2	1				1	7
Kanabinoidi	279	164	182	79	71	7	76	858
%	32,5	19,1	21,2	9,2	8,3	0,8	8,9	100,0
Više i ostalo	5	4	3	2	1	1	89	105
Ukupno	1.008	1.067	1.951	1.378	629	149	1.368	7.550
%	13,4	14,1	25,8	18,3	8,3	2	18,1	100,0

Prema izjavama liječenih osoba većina roditelja je za problem ovisnosti saznala nakon nekoliko godina.

Roditelji ovisnika o heroinu za problem ovisnosti su najčešće saznali nakon dvije do tri godine ovisničkog ponašanja (27,5%), više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 20,3% roditelja, dok 8,6% njih za problem nije ni saznao. Tek svaki četvrti roditelj (24,3%) za ovisnost je saznao u prve dvije godine ovisničkog ponašanja.

Roditelji liječenih zbog zlouporabe neopijata su za problem ovisnosti saznali ranije. Za razliku od zlouporabe opijata u prve dvije godine zlouporabu kanabinoida je otkrilo čak 51,6% roditelja, nakon dvije do tri godine 21,2% roditelja, a za 9,2% roditelja je bilo potrebno više od četiri godine.

Kokain kao glavno sredstvo koristile su 124 osobe. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema jednakomjerno je distribuirana u prvih nekoliko godina, te je vjerojatno zbog mlađe dobi i uporabe ostalih sredstava dio roditelja ranije uočio korištenje droge.

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	4.273	69,2	140	10,2	4.413	58,5
Obitelji	312	5,1	160	11,6	472	6,3
Prijatelja	141	2,3	11	0,8	152	2,0
Drugog centra za liječenje ovisnosti	41	0,7	2	0,1	43	0,6
Doktora primarne zaštite	692	11,2	20	1,5	712	9,4
Bolnice - druge medicinske ustanove	63	1,0	21	1,5	84	1,1
Centar za socijalnu skrb	39	0,6	195	14,2	234	3,1
Suda - ODO - Policije	350	5,7	490	35,6	840	11,1
Drugo	80	1,3	88	6,4	168	2,2
Nepoznato	184	3,0	248	18,0	432	5,7
Ukupno	6.175	100,0	1375	100,0	7.550	100,0

Opijatski ovisnici na liječenje najčešće dolaze osobnom odlukom (69,2%), slijedi upućivanje liječnika primarne zdravstvene zaštite (11,2%). Poticaj liječnika na tretman je rezultat dugogodišnje suradnje primarne zdravstvene zaštite i sustava za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti kao i provođenja Nacionalne strategije koje uključuje aktivno svakodnevno susretanje liječnika s ovisnicima i nadzor nad provođenjem farmakoterapije i drugih oblika terapije ovisnosti.

Maloljetnici se i nadalje upućuju zbog posjedovanja ili drugih djela povezanih s uporabom droge na obvezno liječenje te je to jedan od glavnih načina dospijevanja u sustav. Obitelji su u toj dobi i za uporabu droga koje nisu opijati premalo senzibilizirane i rijetko odlučne u tome da mlade treba uključiti u tretman.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Rizična ponašanja ovisnika uključuju sva ona ponašanja vezana uz osnovnu bolest kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. To je poglavito zajednička uporaba igala, šprica i ostalog pribora te rizično (promiskuitetno, odnosno bez korištenja zaštite) seksualno ponašanje. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za

prenošenje navedenim putovima te zbog toga populacija ovisnika ima veći rizik obolijevanja od opće populacije. Stoga je osobito važno ustrajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti sigurnih spolnih odnosa. Uporaba kondoma i čistog pribora u interesu je ne samo pojedinog ovisnika, već je važna i za smanjenje mogućnosti zaraze ne-ovisničke populacije.

Podatci prikupljeni na standardnim izvještajnim obrascima omogućavaju uvid, kako u način uzimanja droga općenito, tako i u učestalost korištenja zajedničkog pribora. Ovakav način prikupljanja podataka omogućuje nam praćenje promjena u ponašanjima i obilježjima ovisničke populacije. Ukupna kvaliteta i redovitost prikupljanja podataka kroz standardni obrazac izvještavanja sve je bolja. Prema međunarodnim podacima i u zemljama Europske unije, stopa prijavljenih novodijagnosticiranih slučajeva zaraze HIV-om u intravenskih korisnika droga uglavnom na stabilne i niske razine, ili u padu. Međutim, u mnogim bivšim sovjetskim republikama, stope su povećane.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2010. GODINI PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	i.v ikada	I.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec
6.175	5.075	1.636
	82,2	32,2

Podatci o intravenskom uzimanju opijata bilježe se za mjesec koji je prethodio posljednjem pregledu te se promatraju u odnosu na podatke o intravenskom uzimanju opijata ikada u životu. U 2010. godini, od ukupnog broja opijatnih ovisnika liječenih u tekućoj godini, njih 5.075 (82,2%) je izjavilo da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenski, dok je 1.636 (32,2%) intravenski uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio posljednjem dolasku na liječenje.

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2004.-2010. GODINA PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkih igala i šprica u životu.							
Da	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
	71,5	71,3	70,7	70,2	68,0	68,1	61,3
Korištenje zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana.							
Da	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
	28,6	23,0	21,6	19,9	17,8	20,7	10,5

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju od 2004. do 2010. godine. Situacija se u odnosu na prethodnu godinu nije značajnije promijenila osim blagog pada učestalosti korištenja zajedničkog pribora u mjesec dana prije posljednjeg pregleda koji sada iznosi samo 10,5%. Bar jednom u životu je s nekim dijelilo isti pribor 61,3% intravenskih ovisnika.

Otvaranje centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je u posljednjim godinama kontinuirano djelovalo na postupnu promjenu tog rizičnog ponašanja ovisnika o heroinu.

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA

Opijatni ovisnici su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženiji riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju.

Tablica 32. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2010. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om

Ovisnici o opijatima	2003. %	2004. %	2005. %	2006. %	2007. %	2008. %	2009. %	2010. %
HIV pozitivni	0,7	0,5	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Hepatitis B pozitivni	27,0	19,2	17,6	15,5	13,6	13,2	10,5	10,4
Hepatitis C pozitivni	72,3	47,4	47,6	46,2	46,3	44,6	42,3	46,0

U promatranom razdoblju od 2003. do 2010. godine broj hepatitis B pozitivnih opijatnih ovisnika pokazuje silazan trend.

Podatci o rezultatima testiranja na hepatitis B i hepatitis C pokazuju da je i nadalje visok udio ovisnika zaraženih hepatitisom C, višestruko veći no što se procjenjuje za opću populaciju. U odnosu na 2009. godinu je udio gotovo kao ranijih godina i sada iznosi 46,0%. Pozitivnih na hepatitis B je gotovo isti kao godinu ranije te ih sada ima 10,4%. Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda te za 2010. godinu, kao i za godinu ranije, iznosi 0,5%. Ovo možemo zahvaliti trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

Tablica 33. OSOBE LIJEČENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI PREMA REGISTRIRANIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA

Dijagnoze prema MKB-10		Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata	
		Broj	%	Broj	%
F60-F69	Poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih	360	26,3	42	19,5
F30-F39	Afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja)	292	21,3	29	13,5
F40-F48	Neurotski, vezani uz stres i somatoformni poremećaji	192	14,0	24	11,2
F10	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola	309	22,6	69	32,1
F20-F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji	213	15,5	33	15,3
F90-F98	Poremećaji u ponašanju i osjećajima koji se pojavljuju u djetinjstvu i adolescenciji	0	0,0	12	5,6
F00-F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji (F00-F09)	0	0,0	5	2,3
F50-F51	Poremećaji hranjenja	4	0,3	0	0,0
F70-F79	Duševna zaostalost	0	0,0	1	0,5
Broj dijagnoza		1.370	100,0	215	100,0

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti i poremećajima ponašanja, afektivnim i neurotskim poremećajima, duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja uzrokovanim

alkoholom te drugim kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja. Podatci iz 2010. govore da je od 7.550 liječenih osoba njih 20,9% imalo barem jednu popratnu dijagnozu. Popratne dijagnoze u većoj su mjeri zabilježene kod opijatnih (22,2%) nego kod neopijatnih ovisnika (15,6%). Kod ovisnika o opijatima je najčešća je popratna dijagnoza poremećaj ličnosti i ponašanja (26,3%), na drugom mjestu poremećaji povezani s pijenjem alkohola (22,6%), na trećem shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji (15,5%). U neopijatnih ovisnika su najzastupljeniji poremećaji povezani s prekomjernim pijenjem (32,1%), na drugom mjestu su poremećaji ličnosti i ponašanja (19,5%), a na trećem shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji s udjelom od 15,3%.

OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOB SA ZAKONOM

Bez obzira na razloge dolaska u sukob sa zakonom te posljedični pritvor, istražni postupak ili zatvor, i u tim uvjetima je nužno nastaviti tretman bolesti ovisnosti. Sama detoksikacija u zatvoru ili sam boravak u zatvoru nije dovoljan tretman.

Tretman koji počinje u zatvoru mora se nastaviti i nakon puštanja na slobodu. Liječenje i oporavak je težak proces koji se mora nastaviti i tijekom života korisnika. Bez pravog liječenja, većina ovisnika o drogama će ih ponovno koristiti nakon što se vrate u svoje životno okruženje, iako znaju da ih to može vratiti u zatvor, ili ih čak ubiti.

Tablica 34. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Sadašnji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	4.709	76,3	646	47,0	5.355	70,9
Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	621	10,1	552	40,1	1.173	15,5
Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	845	13,7	177	12,9	1.022	13,5
Ukupno	6.175	100,0	1.375	100,0	7.550	100,0
Za one koji imaju sudske probleme - tip sudskih problema						
Započeta istraga	77	5,3	54	7,4	131	6,0
Sudski proces u tijeku	478	32,6	137	18,8	615	28,0
Pod uvjetnom je kaznom	447	30,5	96	13,2	543	24,7
Očekuje izvršenje kazne	187	12,8	37	5,1	224	10,2
Nalazi se u pritvoru	10	0,7	1	0,1	11	0,5
Nalazi se u zatvoru	88	6,0	30	4,1	118	5,4
Nepoznato	179	12,2	374	51,3	553	25,2
Ukupno	1.466	100,0	729	100,0	2.195	100,0

U vrijeme liječenja, 76,3% ovisnika o opijatima te 47,0% ovisnika o neopijatima izjavljuje da nema sudskih problema. Sveukupno promatrano, probleme sa zakonom nema u tekućoj godini 70,9% svih liječenih, a 29,1%, odnosno, gotovo svaki treći liječeni ovisnik, na neki je način prekršio zakon.

Detaljnijom analizom onih ovisnika koji su imali sudske probleme razvidno je da je kod najviše opijatnih ovisnika u tijeku sudski proces (32,6%). Uvjetnu kaznu ima 30,5%, a kaznu očekuje 12,8% osoba. U zatvoru se nalazi 6% liječenih zbog opijata. Kod neopijatnih ovisnika najzastupljeniji oblici sadašnjih sudskih problema su sudski proces koji je u tijeku (18,8%) te uvjetna kazna (13,2%).

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nije ih imao	2.472	40,0	912	66,3	3.384	44,8
Imao ih je	3.703	60,0	463	33,7	4.166	55,2
Ukupno	6.175	100,0	1.375	100,0	7.550	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme-tip sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	797	21,5	211	45,6	1.008	24,2
Kažnjavan uvjetnom kaznom	1.039	28,1	78	16,8	1.117	26,8
Kažnjavan zatvorskom kaznom	982	26,5	43	9,3	1.025	24,6
Bio u zatvoru više puta	430	11,6	10	2,2	440	10,6
Bio u pritvoru	197	5,3	19	4,1	216	5,2
Nepoznato	258	7,0	102	22,0	360	8,6
Ukupno	3.703	100,0	463	100,0	4.166	100,0

Među osobama koje su koristile neopijate, ranije je u životu bilo kažnjavano njih 33,7%. Podatci o tipu sudskih problema pokazuju da su najviše kažnjavani prekršajno (45,6%), uvjetnom kaznom (16,8%) i zatvorskom kaznom 9,3%. U tim kategorijama ima i velik broj nepoznatih (neispunjenih) podataka.

Podatci o ranijim sudskim problemima kod opijatnih ovisnika pokazuju da ih je 60,0% imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti. Najčešće su bili kažnjavani uvjetnom kaznom (28,1%), zatvorskom kaznom (26,5%) i prekršajnom kaznom (21,5%).

Prema raspoloživim podacima, u prošlosti su više sudskih problema imali opijatni ovisnici, dok u tekućoj godini više sudskih problema imaju neopijatni ovisnici.

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Sadašnji sudski problemi				Ukupno
	Nema	Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	Nepoznato	
Nije ih imao	2.187	372	257	56	2.872
Imao/la u vezi sa sredstvima ovisnosti	991	471	83	21	1.566
Imao/la nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	1.532	296	668	80	2.576
Nepoznato	95	31	10	400	536
Ukupno	4.805	1.170	1.018	557	7.550

Kombiniranjem podataka o ranijim i sadašnjim sudskim problemima razvidno je da problema s kršenjem zakona nije nikada imalo 2.187 osoba od ukupno 7.550 osoba liječenih zbog zlouporabe droga tijekom 2010. godine, što iznosi 29,0%. Iz toga proizlazi da je, točno kao i godinu dana ranije, 71,0% svih liječenih ovisnika barem jednom u životu iskusilo neku vrstu sudskih problema.

PROCJENA VELIČINE POPULACIJE OPIJATNIH OVISNIKA KORISTEĆI *CAPTURE-RECAPTURE* METODU (METODA „UHVAĆEN-PONOVNO UHVAĆEN“)

Procjene populacije korisnika psihoaktivnih droga znanstvenim metodama značajne su zbog toga što se, zbog relativne nedostupnosti ovisničke populacije samo na takav neizravan način može procijeniti veličina problema. Samo dio osoba koje su konzumenti ili ovisnici odlučuje se na pokušaj liječenja, samo dio njih prije ili kasnije dolazi u zdravstveni sustav, dio se po prvi put suočava s problemima kada zbog sukoba sa zakonom dospije u pritvor, a dio se odlučuje na tretman u terapijskim zajednicama u zemlji ili inozemstvu. Kako bi se zajednica mogla odgovorno i djelotvorno suočavati i nositi s problemom droga, nužno je što preciznije procijeniti populaciju u problemu.

U Hrvatskoj se već nekoliko godina procjene obavljaju uporabom različitih dostupnih metoda, korištenjem raspoloživih podataka. Do sada je za izračunavanje procjene korištena metoda mortalitetnog višekratnika, a u 2010. je korištena i *Capture-recapture* metoda (CRC) (uhvaćen i ponovno uhvaćen).

Capture-recapture metoda procjene veličine populacije originalno potiče iz zoologije gdje je razvijena za procjene veličine populacije životinja – primijenjena je prvi put za procjenu populacije slonova. Slikovito se može prikazati kao procjena broja riba u nekom jezeru. Najprije se baci mreža, ulovi određeni broj riba, označi, prebroji i ponovno vratimo u jezero. Zatim se mreža ponovo baci mrežu i u novom ulovu prebroji ukupan broj i broj označenih riba. Temeljem odnosa označenih riba u ukupnom drugom ulovu, matematičkim se modelom može procijeniti ukupna riblja populacija u jezeru.

Danas se ova metoda najčešće koristi u epidemiologiji. Za izračun se koriste podatci iz dva neovisna izvora, npr. zdravstveni sustav i pravosudni sustav, pri čemu je vjerojatnost pojavljivanja u jednom sustavu nezavisna u odnosu na pojavljivanje u drugom sustavu. Procjena populacije ovisnika ovom metodom temelji se na činjenici da svaki problematični korisnik droga može biti evidentiran u oba sustava, samo u jednom bilo zdravstvenom ili pravosudnom sustavu ili u ni jednom od njih. Vrlo je bitno naglasiti da pojavljivanje osobe u jednom sustavu ne mijenja vjerojatnost evidentiranja i u drugom sustavu.

Metodom se upravo procjenjuje broj osoba koje su problematični korisnici droga a nisu evidentirani u ni jednom od sustava, jer se tek dodavanjem tog procijenjenog broja promatranim populacijama može dobiti konačna procjena ukupnog broja problematičnih korisnika droga.

Podatci za izračun sveukupne populacije PDU u 2010. godini su prikupljeni iz zdravstvenog sustava i ti iz Registra osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Drugi nezavisni izvor je bio iz pravosudnog sustava, iz Odjela kriminaliteta droga, Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta MUP-a RH.

Iz zdravstvenog sustava su uključene sve osobe koje su bile liječene zbog ovisnosti o opijatima u 2010. godini (6.147 osobe). Iz policijskih prijava uključene su sve osobe koje su u 2010. godini bile privedene zbog posjedovanja opijata (članak 173., stavak 1 KZ) i to su bile 253 osobe. Iz oba sustava su uključene osobe u dobi od 15. do 64. godine. Uspoređivanje podataka iz dviju baza obavljeno je preko jedinstvenog matičnog broja. Osobni podatci ne nisu koristili. Iz baze su isključene sve osobe koje nisu imale potpuni matični broj i one koje nisu bile u dobnom intervalu od 15 do 64 godina.

Prema podacima prikazanim u tablici 37. vidljivo je da od ukupno 6.147 osoba liječenih u zdravstvenom sektoru njih 145 bilo i uhićeno od strane policije zbog posjedovanja opijata, a 6.002 osobe nemaju policijsku prijavu. Od ukupno 253 osobe koje su bile uhićene zbog posjedovanja opijata, 108 osoba bilo evidentirano samo u sektoru kriminaliteta.

Primjenom matematičke formule procjenjuje se broj osoba koje su problematični korisnici droga (u ovom slučaju ovisnici o opijatima) a nisu evidentirani niti u jednom sustavu.

Tablica 37. Podatci spojene zdravstvene i policijske baze

		Policijska baza		Ukupno
		da	ne	
Zdravstvena baza	da	145 (a)	6.002 (b)	6.147(e)
	ne	108 (c)	? (d)	108 (f)
Ukupno		253 (g)	6.002 (h)	6.255

Ukupna populacija = a+b+c+?

?=b x c/a

?= 6.002x108/145= 4.471

Ukupna populacija = 145+6.002+108+4.471 = 10.726

Tablica 38. Procjena veličine populacije PDU s 95% intervalom pouzdanosti

	Donja granica	Gornja granica	Središnja procjena
Procjena	9.598	11.853	10.726
stopa/1000 (15-64)	3.23	3.99	3.61

Interval 95% pouzdanosti

Ukupna procijenjena populacija $\pm 1.96 \pm \frac{\sqrt{e+g+b+c}}{c * c * c}$

Ograničenja procjene veličine populacije ovom metodom mogu biti u kvaliteti prikupljenih podataka, dobroj definiciji slučaja (kriterij uključivanja mora biti identičan u obje baze), populacija koju se procjenjuje mora biti zatvorena.

Kako su na raspolaganju bile navedene baze, korištena je metoda primjenjiva za uspoređivanje baza iz dva izvora. I višestruka nastojanja da se populacija heroinskih ovisnika procijeni na što objektivniji način, pokazuje da je uz sadašnji način evidentiranja moguća veličina ukupne ovisničke populacije maksimalno do dva puta veća u odnosu na broj osoba koje se liječe u zdravstvenom sustavu.

SMRTI POVEZANE SA ZLOUPORABOM PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2010. GODINI

Smrti povezane sa zlorabom psihoaktivnih droga odnose se na smrti nastale kao izravna posljedica zlorabe (intoksikacija, predoziranje) smrti za koje se može pretpostaviti da su nastale zbog zlorabe (hepatitis, kardiovaskularne posljedice), te ostale smrti osoba koje su bile registrirani ovisnici.

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Kriteriji definiranja smrti povezane sa zlouporabom droga prema definiciji EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) odnose se na predoziranja opojnom drogom i intoksikacijama kod kojih je barem jedna tvar ilegalna droga.

Ukupni broj smrti vezanih uz zlouporabu psihoaktivnih droga može ovisiti o više čimbenika, kao što su npr. učestalost i način konzumiranja droge (intravenski, istodobna uporaba više droga), dob ovisničke populacije, popratne bolesti i poremećaji, dostupnost liječenja i hitne medicinske službe.

Podatci o smrti osoba koje se nalaze u Registru osoba liječenih zbog uzimanja i/ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama, registriraju se na temelju Statističkog izvještaja o smrti (DEM-2), obrasca koji sadrži osnovne podatke o osobi i okolnostima smrti i čiji je sastavni dio Potvrda o smrti, obrazac na kojem se registrira osnovni uzrok smrti. Uzroci smrti kao i utvrđivanje povezanosti smrti sa zlouporabom ilegalnih droga upotpunjuju se toksikološkim analizama Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ provedenih u sklopu obdukcija s ciljem utvrđivanja prisutnosti ilegalnih droga u tjelesnim tekućinama i tkivima umrlih osoba.

Zahvaljujući koordinaciji i suradnji Registra osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, Odjela za medicinsku demografiju, cjelokupne mreže ustanova za liječenje ovisnosti (Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i bolnica) i Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ evidentiraju se gotovo sve smrti povezane sa zlouporabom droga, te se može naglasiti kako je kvaliteta prikupljanja podataka sve bolja.

Prema dostupnim podacima u Hrvatskoj su u 2010. godini ukupno umrle 152 osobe od uzroka povezanih sa zlouporabom psihoaktivnih droga.

Tablica 39. BROJ UMRILIH PREMA ŽUPANIJI I GODINI SMRTI

Županija	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Zagrebačka	10	5	13	7	9
Krapinsko-zagorska	1	2	1	1	
Sisačko-moslavačka	2	4		1	1
Karlovačka	4	4	1	2	5
Varaždinska	5	3	2	4	6
Bjelovarsko-bilogorska županija	1	1		1	2
Koprivničko-križevačka				2	2
Primorsko-goranska	13	23	5	5	12
Ličko-senjska	1	1			
Virovitičko-podravska	2	3	2		2
Požeško-slavonska	2	3	2	2	
Brodsko-posavska	2	6	4	1	5
Zadarska	11	12	13	13	8
Osječko-baranjska	4	16	6	5	3
Šibensko-kninska	5	9	7	6	4
Vukovarsko-srijemska	7	4	3	2	3
Splitsko-dalmatinska	25	43	34	31	26
Istarska	18	20	9	14	13
Dubrovačko-neretvanska	6	9	5	4	8
Međimurska	3	3			2
Grad Zagreb	51	64	66	58	41
Strana zemlja		1	3		
Ukupno umrli po godinama	173	236	176	159	152

Izvjeshće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Prema podatcima u tablici 39. vidljivo je da je broj umrlih osoba od 2007. godine u padu. Provođenje zacrtane Nacionalne strategije, uvođenje i održavanje farmakoterapije i stabilan sustav koji je dostupan i otvorenog prihvaća te osiguranje zdravstvene skrbi za sve ovisnike, rezultirali su postupnim smanjenjem smrti povezanih s drogama.

Detaljniji prikaz uzroka smrti ovisnika ukazuje na izmijenjenu strukturu uzroka i to osobito u načinima predoziranja. Predoziranje heroinom se kontinuirano smanjuje od 2007. godine te je broj osoba koje su se predozirale heroinom četiri puta manji u 2010. nego u 2007. godini. No predoziranje metadonom je poraslo u 2010. godini i zbog toga je broj umrlih u 2010. godini povećan.

Tablica 40. BROJ UMRILIH OSOBA OD 2006. DO 2010. GODINE PREMA UZROKU SMRTI

Uzrok smrti	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Predoziranje heroinom	51	82	58	37	23
Predoziranje metadonom	20	22	22	17	38
Predoziranje kokainom		1	4	4	
Intoksikacija lijekovima	5	3	7	4	5
Nesreće	18	23	19	12	13
Samoubojstvo	19	15	6	10	12
Ubojstvo	1	3	3	2	
Alkohol	3	2	1	4	
Bolesti povezane s ovisnošću	11	22	8	9	23
<i>Smrti povezane s drogom</i>	<i>128</i>	<i>173</i>	<i>128</i>	<i>99</i>	<i>114</i>
Ostale bolesti	38	61	41	57	33
Nepoznato	7	2	7	3	5
Ukupno	173	236	176	159	152

U 2010. godine su u 75% slučajeva smrti povezane s drogom (114 slučajeva). Predoziranje nekim od opijata, je utvrđeno kao uzrok smrti u 61 osobe, odnosno 40,1% smrtnih slučajeva. Od toga je 37% odnosno 23 predoziranja heroinom, a 38 slučajeva ili 62% predoziranja metadonom, te se prvi put metadon kao sredstvo predoziranja registrira više nego heroin. Ukupno je predoziranje metadonom u 2010. godini bilo uzrok smrti u 38 (25,0%) osoba što je više nego prošle godine kada je od predoziranja metadonom umrlo 17 osoba (18,9%) . Postotak smrti predoziranja metadonom je u porastu u zadnjih pet godina te se kreće u rasponu od 16,5% (2006.) do 25,0% (2010.) Razlozi prisutnosti tog uzroka smrti mogu se tražiti u ilegalnoj uporabi metadona, prekomjernim dozama liječenja, neprikladnoj uporabi ili smanjenoj opijatnoj toleranciji. Iz izvještaja s terena razvidno je da je heroin manje dostupan, te se metadon koristi ne samo kao supstitucija u procesu liječenja, već kao ilegalno sredstvo. Do sada u Hrvatskoj nije zabilježena nijedna smrt povezana sa zlouporabom buprenorfina, iako je prema posljednjem izvješću EMCDDA naglašeno da je u Finskoj prisutan trend prema kojem je buprenorfin najčešće otkrivena tvar kod smrti uzrokovanih zlouporabom droga, najčešće u kombinaciji sa sedativima ili alkoholom.

Predoziranja kokainom u 2010. godini nije bilo, za razliku od prethodnih u kojima su se pojavljivali sporadični slučajevi. Smrti povezane sa zlouporabom kokaina je mnogo teže utvrditi nego one vezane uz opijate. Smrti izravno uvjetovane predoziranjem kokainom izuzetno su rijetke i povezane s visokom dozom kokaina koja se utvrđuje toksikološkim analizama. S druge strane, smrti povezane sa zlouporabom kokaina mogu nastati kao posljedica dugogodišnje zlouporabe kokaina koja uzrokuje oštećenja kardiovaskularnog i neurološkog sustava (srčani i moždani udari). Prisutnost kokaina u tim smrtima nije uvijek utvrđena te stoga smrti povezane sa zlouporabom kokaina često ostaju neprepoznate.

Broj nesreća, samoubojstava, ubojstava te smrti povezanih sa zlouporabom alkohola nije se značajnije mijenjao. Nesreće su u 2010. godini uzrok smrti u 13 (8,5%), a samoubojstva u 12 (7,9%) umrlih osoba.

Slijede smrti koje su uzrokovane nekom od bolesti povezane s ovisnošću u 33 osobe (21,7%). Najčešći je uzrok smrti kronični hepatitis, kao posljedica zaražavanja i nedovoljnog liječenja. U 2008. godini „ostale“ bolesti su navedene kao uzrok kod 9,5% smrti, u 2009. godini u 24,4% osoba, dok je u 2010. 21,7% umrlo zbog tih bolesti. Povećan broj smrti od „ostalih“ bolesti može se interpretirati starenjem populacije ovisnika, pružanjem kvalitetnije liječničke skrbi i sve dužem zadržavanju ovisnika u sustavu liječenja.

Razvoj i unaprjeđenje sustava nadopune podataka toksikološkim analizama i obdukcijama umrlih osoba poboljšao je prikupljanje i kvalitetu podataka o umrlim osobama. Proces suradnje koji je započeo prije nekoliko godina rezultirao je značajnim padom neutvrđenog sredstva predoziranja, tako je npr. u 2006. godini predoziranje nespecificiranim opijatima bio uzrok smrti kod 39,2% osoba, u 2008. godini kod 20,7% osoba, a u 2010. godini kod 4,6% osoba. Toksikološkim analizama umrlih osoba je utvrđeno da je heroin najčešća otkrivena ilegalna droga, a vrlo često se uz heroin konzumiraju i ostale psihoaktivne tvari kao što su benzodiazepini, metadon, kokain i alkohol.

Smrti kojima nije moguće utvrditi uzrok je vrlo malo, što pokazuje kvalitetu čitavog sustava utvrđivanja, izvještavanja i analize.

Tablica 41. BROJ UMRILIH OSOBA PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA, SPOLU I EVIDENCIJI U REGISTRU OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPRABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Županija	Spol		Ukupno	Stopa/100.000 stanovnika	Prethodno liječenje		% prethodno liječenih
	muški	ženski			da	ne	
Zagrebačka	8	1	9	2,9	8	1	6,1
Sisačko-moslavačka	1		1	0,5	1		0,8
Karlovačka	4	1	5	3,5	5		3,8
Varaždinska	4	2	6	3,2	6		4,6
Koprivničko-križevačka	1	1	2	1,6	1	1	0,8
Bjelovarsko-bilogorska	2		2	1,5	2		1,5
Primorsko-goranska	8	4	12	3,9	10	2	7,7
Virovitičko-podravska	2		2	2,1	2		1,5
Brodsko-posavska	3	2	5	2,8	4	1	3,1
Zadarska	7	1	8	4,9	7	1	5,4
Osječko-baranjska	2	1	3	0,9	3		2,3
Šibensko-kninska	4		4	3,5	3	1	2,3
Vukovarsko-srijemska	3		3	1,5	2	1	1,5
Splitsko-dalmatinska	23	3	26	5,6	21	5	16,1
Istarska	12	1	13	6,3	13		10
Dubrovačko-neretvanska	8		8	6,5	7	1	5,4
Međimurska	1	1	2	1,7	2		1,5
Grad Zagreb	33	8	41	5,3	33	8	25,4
Ukupno	126	26	152	3,4	130	22	100%

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Kao i prijašnjih godina, najviše umrlih osoba bilo je u Gradu Zagrebu koji broji 41 osobu (26,9%), slijedi Splitsko-dalmatinska županija s 26 (17,1%) umrlih osoba te Istarska s 13 (8,5%) i Primorsko-goranska županija s 12 (7,9%) umrlih osoba. Umrlih od predoziranja ili bolesti povezanih s ovisnošću ima i iz županija koje izvještavaju o vrlo malom broju ovisnika u tretmanu općenito (Ličko-senjska županija, Krapinsko-zagorska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Požeško-slavonska županija) te se postavlja pitanje kako pridobiti i te „skrivenne“ osobe u sustav liječenja, kada bi vjerojatnost za smrtni ishod bila neusporedivo manja.

Prema broju umrlih na broj stanovnika (stopa/100.000 prema popisu 2001. godine), više od hrvatskog prosjeka umiralo se zbog ovisnosti u Dubrovačko-neretvanskoj i Istarskoj županiji, Splitsko-dalmatinskoj, Gradu Zagrebu, Zadarskoj, Primorsko-goranskoj te Šibensko-kninskoj i Karlovačkoj županiji.

Raspodjela umrlih osoba prema spolu pokazuje da su, kao i ranijih godina, muškarci zastupljeni u većem broju od žena, omjer muškarci:žene iznosi 5:1. Prema podacima u tablici 41. vidljivo je da je 130 osoba ili 85,5% bilo prethodno liječeno u zdravstvenom sustavom dok je za 22 osobe ili 14,5% uzrok smrti bio ujedno i prva evidencija o zlouporabi psihoaktivnih droga. Ti podaci pokazuju dvostruki pad s obzirom na prethodne godine, gdje se ranijim analizama uočavalo da je oko 30% osoba bez prethodnog liječenja završavalo smrću povezanom s drogama.

Tablica 42. PROSJEČNE DOBI UMRLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Godina smrti	Prosječna dob u trenutku smrti – ukupno	Prosječna dob predoziranih osoba u trenutku smrti
2000.	29,5	27,8
2001.	30,1	28,4
2002.	30,3	29,0
2003.	30,5	28,6
2004.	31,3	29,5
2005.	32,2	31,7
2006.	33,4	30,2
2007.	32,9	31,8
2008.	33,4	32,0
2009.	35,7	33,5
2010.	38,8	32,6

Podatci o prosječnoj dobi u trenutku smrti su u 2010. godini nastavili slijediti već prisutan trend u Hrvatskoj. Ovisnici su u trenutku smrti sve stariji. Tako je prosječna dob umrlih u 2010. godini bila 38,8 godina, dok su osobe kod kojih je uzrok smrti bio predoziranje bile nešto mlađe, te su prosječno imale 32,6 godine.

Tablica 43. BROJ GODINA LIJEČENJA UMLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA PREMA UZROKU SMRTI U 2010. GODINI

Broj godina liječenja	Uzrok smrti								Ukupno
	Predoziranje heroinom	Predoziranja metadonom	Intoksikacija lijekovima	Bolesti povezane s ovisnosti	Nesreće	Samoubojstva	Ostale bolesti	Nepoznato	
0-5	6	7	4	1	6	6	23	3	56
% prema uzroku smrti	10,7	12,5	7,1	1,8	10,6	10,6	41,1	5,4	100,0
% prema god. liječenja	35,3	29,2	80,0	4,8	46,1	50,0	69,7	60,0	43,1
6-9	6	6	1	5	2	5	6	1	32
% prema uzroku smrti	18,7	18,8	3,1	15,6	6,3	15,6	18,8	3,1	100,0
% prema god. liječenja	35,3	25,0	20,0	23,8	15,4	41,6	18,2	20,0	24,6
10-14	5	7		10	5		1	1	29
% prema uzroku smrti	17,2	24,1		34,5	17,2		3,5	3,5	100,0
% prema god. liječenja	29,4	29,2		47,6	38,5		3,0	20,0	22,3
15-19		2		2		1	2		7
% prema uzroku smrti		28,6		28,6		14,2	28,6		100,0
% prema god. liječenja		8,2		9,4		8,4	6,1		5,4
20-24		1		1			1		3
% prema uzroku smrti		33,3		33,3			33,3		100,0
% prema god. liječenja		4,2		4,8			3,0		2,3
25-29		1		1					2
% prema uzroku smrti		50,0		50,0					100,0
% prema god. liječenja		4,2		4,8					1,5
30-99				1					1
% prema uzroku smrti				100,0					100,0
% prema god. liječenja				4,8					0,8
Ukupno	17	24	5	21	13	12	33	5	130
% prema uzroku smrti	13,1	18,5	3,8	16,2	10	9,2	25,4	3,8	100,0
% prema god. liječenja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Broj godina liječenja povezan s uzrokom smrti pokazuje da je najviše osoba koje su umrle bilo na liječenju 0 do 5 godina (43,1%), slijede oni koji su liječeni 6 do 9 godina (24,6%) te stariji ovisnici (32,5%). Među onima koji su se predozirali opijatima najviše je onih koji su se liječili 0 do 5 godina odnosno 6 do 10 godina (35,3% u obje skupine). Od onih koji su se predozirali metadonom (ukupno 24 osobe) najviše je onih koji su se liječili 0 do 5 godina odnosno 10 do 14 godina. (7 osoba u svakoj skupini odnosno 29,2%).

Bolesti koje su povezane s ovisnosti koje se najčešće navode kao uzrok smrti ovisnika su prije svega povezane s dugogodišnjim uzimanjem psihoaktivnih droga kao što su kronični virusni hepatitis C, bolesti jetre, te sindrom ovisnosti o opijatima i kanabinoidima.

Analizirajući smrtnost osoba zbog bolesti povezanih s ovisnošću razvidno je da je najviše osoba umrlo koje su bile na liječenju 10 do 14 godina (10 osoba odnosno 47,6%), dok je 5 umrlih osoba (23,8%) bilo na liječenju 6 do 10 godina.

Od ostalih bolesti koje se najčešće navode kao uzrok smrti ovisnika treba navesti bolesti cirkulacijskog i dišnog sustava, te zloćudne novotvorine.

Izvrješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Ostale bolesti su bile uzrok smrti kod ukupno 23 osobe, od toga njih 23 (69,7%) liječilo se 0 do 5 godina. 6 do 10 godina liječilo se 6 osoba (18,2%).

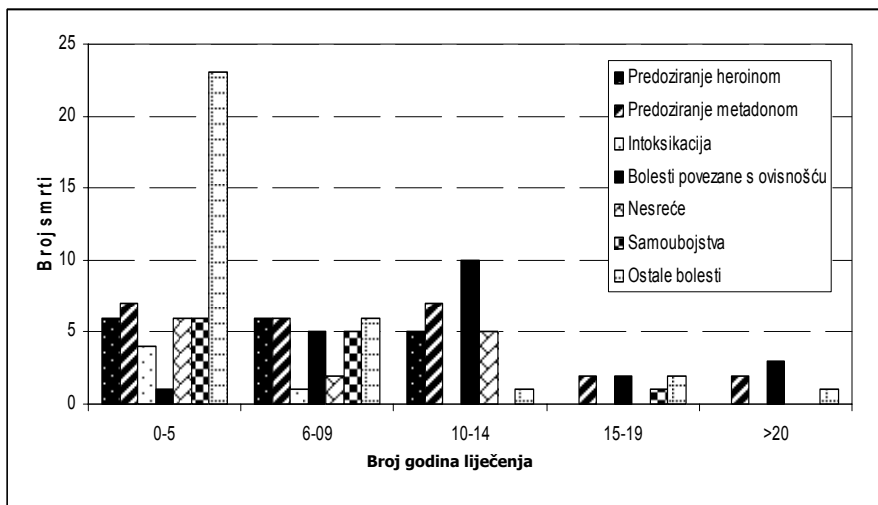
U nesrećama je smrtno stradalo ukupno 13 osoba (10%), od toga najviše je onih koji su se bili na liječenju 0 do 5 godina (ukupno 6 osoba - 46,1%). Samoubojstvo je počinilo ukupno 12 osoba (9,2%). Najviše osoba je bilo na liječenju 0 do 5 godina, odnosno 6 osoba (50%). Intoksikacija lijekovima je kao uzrok smrti bila u ukupno 5 osoba, od toga se njih 4 liječilo 0 do 5 godina (80%). Uzrok smrti se nije mogao utvrditi kod ukupno 5 osoba, od toga kod 3 osobe koje su bile na liječenju 0 do 5 godina (60%).

Tablica 44. UZROCI SMRTI PRETHODNO LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Uzrok smrti liječenih ovisnika	Broj	%
Predoziranje heroinom	17	13,1
Predoziranje metadonom	24	18,5
Intoksikacija lijekovima	5	3,8
Nesreće	13	10
Samoubojstvo	12	9,2
Bolesti povezane s ovisnošću	21	16,2
Ostale bolesti	33	25,4
Nepoznato	5	3,8
Ukupno	130	100,0

Kao što je ranije navedeno, 85,5% umrlih je prethodno bilo liječeno u sustavu zdravstva. Uzroci smrti prethodno liječenih pokazuju da je 41 osoba (31,5%) umrla od predoziranja nekim od opijata, 21 osoba (16,2%) umrla od bolesti povezanih s ovisnošću, dok je od ostalih bolesti umrlo 33 osobe (25,4%).

Slika 4. UZROCI SMRTI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA OBZIROM NA BROJ GODINA LIJEČENJA

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

U 2010. godini najzastupljeniji uzrok smrti od bolesti povezanih s ovisnošću prema MKB-10 klasifikaciji je sindrom ovisnosti o opijatima (F11.2) s udjelom od 42,8%, slijedi kronični virusni hepatitis C (B18.2) s udjelom 28,6%, zatim bolesti jetre (K70-K77) s 14,3%, te bolest uzrokovana HIV-om (B20) s 9,6% i sindrom ovisnosti o kanabinoidima (F12.2) s 4,7%.

Tablica 45. DIJAGNOZE UMRLIH LIJEČENIH OSOBA OD BOLESTI POVEZANIH S OVISNOŠĆU PREMA MKB-10

Uzrok smrti	MKB-10	Broj	%
Sindrom ovisnosti o opijatima	F11.2	9	42,8
Sindrom ovisnosti o kanabinoidima	F12.2	1	4,7
Kronični virusni hepatitis C	B18.2	6	28,6
Bolesti jetre	K70-K77	3	14,3
Bolest uzrokovana humanim imunodeficiencijskim virusom (HIV)	B20	2	9,6
Ukupno		21	100,0

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najzastupljeniji uzrok smrti u 2010. godini u skupini „ostale“ bolesti prema MKB-10 klasifikaciji su bile bolesti cirkulacijskog sustava (I00-I99) s udjelom 42,5%, te zloćudne novotvorine (C00-C97) s udjelom od 33,4% i bolesti dišnog sustava (J00-J99) s udjelom od 6,1%, te tuberkuloza pluća (A61.2), nespecificirani virusni encefalitis (A86), kronično bubrežno zatajenje (N18.9), perforacija crijeva (K63.1), alkoholna ciroza jetre (K70.3) i status epilepticus (G41.9) s udjelom od 3%.

Tablica 46. DIJAGNOZE UMRLIH LIJEČENIH OSOBA OD OSTALIH BOLESTI PREMA MKB-10

Uzrok smrti	MKB-10	Broj	%
Bolesti cirkulacijskog sustava	I00-I99	14	42,5
Zloćudne novotvorine	C00-C97	11	33,4
Bolesti dišnog sustava	J00-J99	2	6,1
Tuberkuloza pluća	A61.2	1	3
Alokoholna ciroza jetre	K70.3	1	3
Nespecificirani virusni encefalitis	A86	1	3
Kronično bubrežno zatajenje	N18.9	1	3
Ostale bolesti crijeva	K63.1	1	3
Status epilepticus	G41.9	1	3
Ukupno		33	100,0

III. PRIKAZ RADA SLUŽBI ZA PREVENCIJU OVISNOSTI I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI

Sustav izvanbolničkog liječenja ovisnika u Hrvatskoj je organiziran u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti pri županijskim zavodima za javno zdravstvo. Na taj način je ostvarena mreža koja dobro pokriva područje cijele Hrvatske, pružajući ovisnicima, konzumentima i eksperimentatorima psihoaktivnih droga dostupne i kvalitetne usluge. U skladu sa zakonskim dopunama i promjenama Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika proširile su djelatnost i na područje mentalnog zdravlja. Službe su u skladu sa zakonskim nazivom djelatnosti sada Službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti i u različitim su fazama prilagodbe novim zadaćama i populacijskim potrebama.

Prema planu i programu novo područje rada usmjereno je na unaprjeđenje i očuvanje mentalnog zdravlja djece, adolescenata i odraslih, te na rano otkrivanje, liječenje i rehabilitaciju duševnih poremećaja. U 2010. godini uspostavljanja je proširena mreže usluga, a sastav timova je utjecao na usluge koje su pružale pojedine Službe. Osim ovisnika o psihoaktivnim drogama, stručnu pomoć Službi su potražili i ovisnici o duhanu, alkoholu, kocki te osobe koje su imale poremećaje na području mentalnog zdravlja.

Analizirani podatci pokazuju opseg posla obavljenog u Službama za prevenciju ovisnosti i mentalno zdravlje. Broj i vrsta pojedinih usluga i tretmana koji se pružaju ovisnicima, povremenim konzumentima, eksperimentatorima i njihovim obiteljima ovisi i o sastavu timova, odnosno zastupljenosti pojedine vrste stručnjaka u timu.

Tablica 47. BROJ LIJEČENIH OSOBA I UKUPAN BROJ POSJETA PREMA ŽUPANIJSKIM SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	Ukupno posjeta	Posjeta po korisniku
Grad Zagreb	1.391	19.841	14
Zagrebačka županija	162	2.972	18
Krapinsko-zagorska županija	14	637	46
Sisačko-moslavačka županija	41	2.842	69
Karlovačka županija	67	389	6
Varaždinska županija	210	2.157	10
Koprivničko-križevačka županija	33	863	26
Bjelovarsko-bilogorska županija	4	379	95
Primorsko-goranska županija	615	7.177	12
Ličko-senjska županija	2	2.532	1266
Virovitičko-podravska županija	18	816	45
Požeško-slavonska županija	34	989	29
Brodsko-posavska županija	132	1.567	12
Zadarska županija	554	5.925	11
Osječko-baranjska županija	257	2.640	10
Šibensko-kninska županija	258	1.783	7
Vukovarsko-srijemska županija	53	1.317	25
Splitsko-dalmatinska županija	1.037	7.087	7
Istarska županija	826	7.564	9
Dubrovačko-neretvanska županija	298	4.363	15
Međimurska županija	89	961	11
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	6.095	74.801	12

Prema podacima o broju liječenih osoba, u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika u 2010. godini liječeno je 6.095 osoba (prosječno 508 osoba mjesečno). Najviše osoba je liječeno u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje Grada Zagreba (1.391 osoba), slijedi Splitsko-dalmatinska županija (1.037), Istarska županija (826), Primorsko-goranska županija (615), te Zadarska županija (554 liječenih osoba).

U protekloj godini u Hrvatskoj je u svim Službama za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ukupno bilo 74.801 posjeta, što prosječno iznosi 6.233 posjete mjesečno. Najviše posjeta zabilježeno je u gradu Zagrebu (19.841 posjeta), Istarskoj županiji (7.564), Primorsko-goranskoj županiji (7.177), te Splitsko-dalmatinskoj županiji (7.087).

Prema izvještajima i registraciji, broj posjeta po korisniku varira od županije do županije te je razvidno da se u nekim županijama izvještava o različitim aktivnostima. U prosjeku Hrvatske kao i u većini županija korisnici dolaze jednom mjesečno. U Ličko-senjskoj županiji je broj posjeta izrazito visok, te ako se radi o ambulantnim pacijentima s psihijatrijskim poremećajima, treba naglasiti kome su usluge pružane.

Prema vrstama usluga za koje je usuglašeno redovito izvještavanje, dobiveni su sljedeći podatci: u Hrvatskoj je ukupno obavljen 2.171 intervju ili prosječno 181 mjesečno. Najviše ih je zabilježeno u Gradu Zagrebu (566), slijedi Međimurska županija (222) te Primorsko-goranska i zagrebačka županija (207 obavljena intervjuja).

Savjetovani rad predstavlja osnovu rada u Službama, te je u podjednakoj mjeri usmjeren prema osobama koje već imaju problema sa zlouporabom droge, kao i mladima i roditeljima zainteresiranim za sve probleme vezane uz drogu. Savjetovanja se obavljaju u Službama za prevenciju ovisnosti i putem telefona.

Tablica 48. BROJ INDIVIDUALNIH SAVJETOVAŠNIH TRETMANA, OBITELJSKIH SAVJETOVAŠNIH TRETMANA I MODIFIKACIJA PONAŠANJA PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Individualni savjetovanišni tretman	Prema broju korisnika	Rad na modifikaciji ponašanja	Prema broju korisnika	Obiteljsko savjetovanišni tretman	Prema broju korisnika
Grad Zagreb	4.264	3	4.031	3	497	0,4
Zagrebačka	131	1	1.887	12	327	2,0
Krapinsko-zagorska	395	28	454	32	266	19,0
Sisačko-moslavačka	340	8	1.476	36	642	15,7
Karlovačka	89	1	149	2	72	1,1
Varaždinska	649	3	753	4	149	0,7
Koprivničko-križevačka	729	22	733	22	156	4,7
Bjelovarsko-bilogorska	345	86	336	84	63	15,8
Primorsko-goranska	384	1	2.910	5	580	0,9
Ličko-senjska	328	164	1.231	616	332	166,0
Virovitičko-podravska	760	42	800	44	94	5,2
Požeško-slavonska	942	28	439	13	65	1,9
Brodsko-posavska	1.444	11	1.705	13	304	2,3
Zadarska	976	2	2.256	4	231	0,4
Osječko-baranjska	2.196	9	2.102	8	256	1,0
Šibensko-kninska	1.294	5	1.123	4	201	0,8
Vukovarsko-srijemska	545	10	518	10	50	0,9
Splitsko-dalmatinska	1.299	1	5.056	5	1.168	1,1
Istarska	3.322	4	5.838	7	777	0,9
Dubrovačko-neretvanska	485	2	1.020	3	280	0,9
Međimurska	474	5	419	5	267	3,0
Ukupno	21.391	4	35.236	6	6.777	1,1

Savjetovanišni rad u Službama za prevenciju ovisnosti je podijeljen u tri razine. Individualni savjetovanišni tretman je usmjeren na podizanje razine znanja konzumenta, ovisnika ili člana obitelji, te motiviranje za daljnji tretman. Rad na modifikaciji ponašanja ima za cilj promjenu ponašanja s usvajanjem zdravih obrazaca ponašanja, razvijanje samopoštovanja, rad na promjeni stavova, razvijanje sposobnosti kvalitetnije komunikacije, usvajanje konstruktivnog načina rješavanja sadašnjih i budućih problema. U 2010. godini obavljen je 21.391 individualni savjetovanišni tretman i 35.236 tretmana modifikacije ponašanja. Najviše usluga rada na modifikaciji ponašanja pruženo je u Istarskoj županiji (5.838), slijedi Splitsko-dalmatinska županija (5.056) te Grad Zagreb (4.031 tretman modifikacije ponašanja).

Tijekom obiteljskog savjetovanišnog tretmana članovi obitelji i konzument (ovisnik) zajedno sudjeluju u terapiji s ciljem što kvalitetnijeg rješavanja problema ovisnosti. U 2010. godini obavljeno je 6.777 obiteljsko savjetovanišnih tretmana, odnosno prosječno 565 tretmana mjesečno. Najviše obiteljsko savjetovanišnih tretmana provedeno je u Splitsko-dalmatinskoj županiji (1168), slijedi Istarska županija (777) te Sisačko-moslavačka županija (642) i Primorsko-goranska županija (580 obiteljsko savjetovanišnih tretmana).

Prema izvješćima proizlazi velika neujednačenost obavljenih usluga, ako se promatra broj prijavljenih korisnika – ovisnika ili konzumenata droga. U zavodima se, prema dodatnim podacima, pružaju usluge i ostalim populacijskim skupinama, u skladu s već navedenom proširenošću djelatnosti: u Sisačko-moslavačkoj županiji korisnici su i mladi s poremećajima u ponašanju ili problemima mentalnog zdravlja, u Krapinsko-zagorskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Koprivničko-križevačkoj, Brodsko-posavskoj te Ličko-senjskoj i osobe s problemima alkoholizma i drugim poremećajima. Stoga se u budućnosti rad službi ne može procjenjivati samo temeljem prijava osoba koje imaju problema s drogama, već temeljem svih korisnika.

Ambulantna psihijatrijska obrada uključuje procjenu psihičkog stanja pacijenta, razgovor po metodi somatskog intervjua i po potrebi somatski pregled, postavljanje radne ili konačne dijagnoze, upućivanje na dodatne pretrage ili intervencije, kontrolu stanja bolesnika, propisivanje i nastavak već uvedene terapije.

U 2010. godini Službe za prevenciju ovisnosti i mentalno zdravlje, koje u sastavu svog tima imaju liječnika specijalista psihijatra, ukupno su učinile 23.711 psihijatrijskih obrada, što iznosi prosječno 1.976 psihijatrijskih obrada mjesečno. Od toga najviše ambulantnih psihijatrijskih obrada je učinjeno u Gradu Zagrebu (10.510), Primorsko-goranskoj županiji (3.137) i Zadarskoj županiji (2.760). Prema broju korisnika/ovisnika/konzumenata, najviše je psihijatrijskih intervencija po osobi obavljena o Ličko-senjskoj županiji, zatim u Virovitičko-podravskoj te Krapinsko-zagorskoj. I za interpretaciju tih podataka treba uzeti u obzir populaciju kojoj su usluge pružane.

U Gradu Zagrebu je također bilo i najviše psihoterapija ponašanja (8.526), zatim slijedi Primorsko-goranska županija (3.338) te Zadarska županija (2.804 psihoterapije ponašanja).

Tablica 49. PSIHIJATRIJSKE OBRADJE (PRVA I PONOVDNA) I PSIHOTERAPIJE PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Psihijatrijska obrada i ponovna psihijatrijska obrada	Prema broju korisnika	Psihoterapija ponašanja	Prema broju korisnika	Obiteljska psihoterapija	Prema broju korisnika
Grad Zagreb	10.510	8	8.526	6	899	0,6
Zagrebačka	124	1		0		0,0
Krapinsko-zagorska	211	15		0		0,0
Sisačko-moslavačka	31	1	76	2		0,0
Karlovačka	38	1	25	0	6	0,1
Varaždinska	583	3	605	3	202	1,0
Koprivničko-križevačka	40	1	27	1	1	0,0
Bjelovarsko-bilogorska		0		0		0,0
Primorsko-goranska	3.137	5	3.338	5	459	0,7
Ličko-senjska	1.254	627		0	67	33,5
Virovitičko-podravska	790	44	608	34	1	0,1
Požeško-slavonska	358	11	330	10	1	0,0
Brodsko-posavska	269	2	262	2	41	0,3
Zadarska	2.760	5	2.804	5	67	0,1
Osječko-baranjska		0		0		0,0
Šibensko-kninska	329	1	251	1	6	0,0
Vukovarsko-srijemska	58	1		0		0,0
Splitsko-dalmatinska	2.016	2	677	1	189	0,2
Istarska	912	1	251	0	367	0,4
Dubrovačko-neretvanska		0	712	2	604	2,0
Međimurska	291	3	223	3	52	0,6
Ukupno	23.711	4	18.715	3	2.962	0,5

Liječenje osoba uključenih u tretman u Službama za prevenciju ovisnosti uključuje i redovite kontrole urina (brzi testovi) na prisutnost droga i njihovih metabolita, te kapilarne krvi na HIV, HCV, HBV i sifilis ukoliko se pacijent rizično ponašao (zajednička uporaba ovisničkog pribora i nezaštićeni spolni odnosi). Ukupno je učinjeno 29.000 testova urina što prosječno iznosi 2.417 testova mjesečno. Najviše testiranja je bilo u Gradu Zagrebu (7.712), zatim slijedi Zadarska županija (4.506), Splitsko-dalmatinska županija (3.904), i Osječko-baranjska županija (2.399). Testiranja kapilarne krvi su zastupljena u manjoj mjeri. Tako su u 2010. godini učinjena ukupno 954 testiranja krvi, što prosječno iznosi 80 testiranja mjesečno. Najviše testiranja je obavljeno u Gradu Zagrebu (340), slijedi Splitsko-dalmatinska županija (237) te Dubrovačko-neretvanska županija (137) i Istarska županija (131).

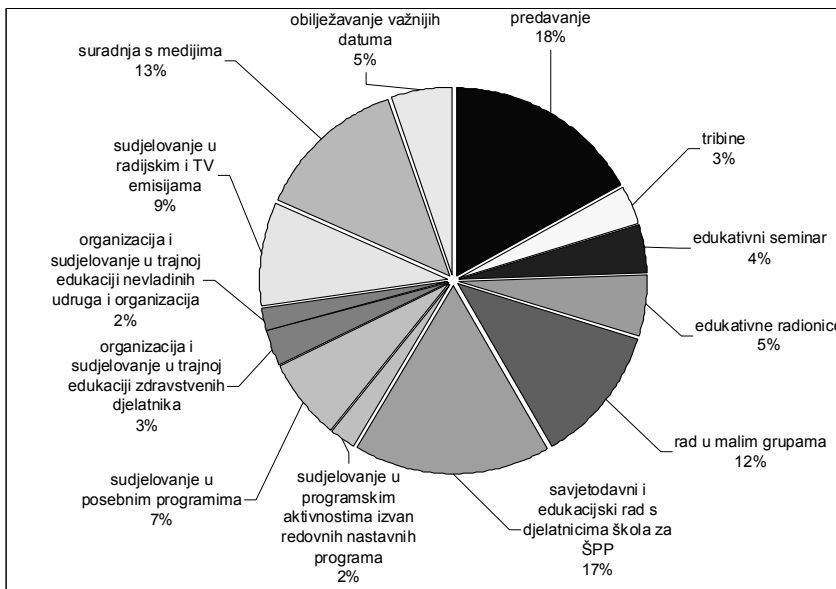
No prema broju korisnika, odnosno konzumenata i ovisnika, najviše je testiranja obavila Bjelovarsko-bilogorska županija, slijedi Krapinsko-zagorska, Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska i Ličko-senjska. Županije s većim rojem ovisnika testiranja obavljaju, prema izvještajima, svaka dva do tri mjeseca.

Tablica 50. TESTIRANJA URINA NA PRISUTNOST DROGA I NJIHOVIH METABOLITA I TESTIRANJA KAPILARNE KRVI NA HIV, HCV, HBV I SIFILIS

Županija	Testiranje urina na prisutnost droga i njihovih metabolita	Prema broju korisnika	Testiranje iz kapilarne krvi na HIV, HCV, HBV i sifilis
Grad Zagreb	7.712	6	340
Zagrebačka	743	5	
Krapinsko-zagorska	286	20	
Sisačko-moslavačka	197	5	
Karlovačka	241	4	7
Varaždinska		0	3
Koprivničko-križevačka	267	8	
Bjelovarsko-bilogorska	153	38	
Primorsko-goranska	1260	2	4
Ličko-senjska	25	13	
Virovitičko-podravska	252	14	
Požeško-slavonska	285	8	8
Brodsko-posavska	870	7	13
Zadarska	4.506	8	11
Osječko-baranjska	2.399	9	25
Šibensko-kninska	1.575	6	
Vukovarsko-srijemska	770	15	38
Splitsko-dalmatinska	3.904	4	237
Istarska	2.240	3	131
Dubrovačko-neretvanska	1.225	4	137
Međimurska	90	1	
Ukupno	29.000	5	954

Općenito je u službama bilo nešto više aktivnosti nego u 2009. godini. Broj ukupnih posjeta veći je za oko 800 (74.801 prema 74.060). No ostale aktivnosti osim u strukturi ne pokazuju veća odstupanja u odnosu na 2009. godinu. Individualnih savjetovanih tretmana je bilo manje (21.391, u 2009. godini 24.221), kao i obiteljskih savjetovanih tretmana (6.777, u 2009. godini 7.540), dok je povećan broj aktivnosti na modifikaciji ponašanja (35.236, u 2009. godini 30.825). Sa sve većom prisutnošću psihijataru u Službama, povećava se i broj psihijatrijskih intervencija (psihijatrijskih obrada 23.711, a u prethodnoj godini 22.248) psihoterapija ponašanja 18.715, u prethodnoj 16.495, te obiteljskih psihoterapija 2.962, u prethodnoj godini 2.259. Nešto je veći i broj testiranja urina na droge (29.000 prema 27.331 u prethodnoj godini).

Vrlo bitno područje rada Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti su preventivne i edukativne aktivnosti. Edukacija u Službama je usmjerena na trajnu edukaciju i usavršavanje djelatnika Službi i educiranje drugih - stručnih suradnika, roditelja, djece. Tako je u 2010. godini u Službama održano ukupno 635 predavanja i 116 tribina namijenjenih roditeljima i djelatnicima škola u sklopu redovnih preventivnih programa. Savjetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za Školski preventivni program (632) te organizacija edukativnih radionica za djelatnike škole, liječnike i druge profesionalce (154) također su bile dijelom aktivnosti. U 2010. godini djelatnici Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sudjelovali su u 267 posebna programa.

Slika 5. EDUKATIVNE I PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U 2010. GODINI**Tablica 51. EDUKATIVNE I PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U 2010. GODINI**

Županija	Predavanja i tribine	Edukativni seminara i radionice	Savljetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za ŠPP	Sudjelovanje u programskim aktivnostima izvan redovnih nastavnih programa i sudjelovanje u posebnim programima
Grad Zagreb	90	8	0	3
Zagrebačka	52	39	10	16
Krapinsko-zagorska	140	54	100	34
Sisačko-moslavačka	11	0	0	2
Karlovačka	9	50	12	10
Varaždinska	22	0	41	3
Koprivničko-križevačka	37	10	15	1
Bjelovarsko-bilogorska	44	0	4	9
Primorsko-goranska	28	28	19	126
Ličko-senjska	64	18	54	0
Virovitičko-podravska	21	0	5	7
Požeško-slavonska	19	3	14	16
Brodsko-posavska	6	2	7	19
Zadarska	31	28	192	9
Osječko-baranjska	36	2	2	18
Šibensko-kninska	17	15	39	9
Vukovarsko-srijemska	1	0	0	0
Splitsko-dalmatinska	47	34	83	39
Istarska	15	0	0	0
Dubrovačko-neretvanska	38	19	31	23
Međimurska	23	0	3	7
Ukupno	751	310	632	267

Analizirajući usluge preventivnih aktivnosti po županija, najviše predavanja i tribina održano je u Krapinsko-zagorskoj županiji (140), slijedi Grad Zagreb (90), zatim Ličko-senjska županija (64) i Zagrebačka županija (52). Edukativnih seminara i radionica najviše je održano također u Krapinsko-zagorskoj županiji (54), zatim Karlovačkoj županiji (50), Zagrebačkoj županiji (39), te Splitsko-dalmatinskoj županiji (34).

Savjetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za školski preventivni program najviše se provodio u Zadarskoj županiji (192), zatim Krapinsko-zagorskoj županiji (100), Splitsko-dalmatinskoj županiji (83), te Ličko-senjskoj županiji (54).

Sudjelovanje u programskim aktivnostima izvan redovnih nastavnih programa i sudjelovanje u posebnim programima najviše se provodilo u Primorsko-goranskoj županiji (126), slijede Splitsko-dalmatinska županija (39), Krapinsko-zagorska (34), te Dubrovačko-neretvanska županija (23).

Prema izvještajima je najmanje preventivnih aktivnosti bilo u Sisačko-moslavačkoj, Virovitičko-podravskoj, Istarskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji. Iako se dio kolega nalazi na specijalizaciji i u tom razdoblju je teže održati kontinuitet, u Službama ima dovoljno profesionalaca koji bi, osobito u županijama s malim ili manjim brojem ovisnika, aktivnosti mogle i trebale usmjeriti upravo na preventivu.

IV. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2010. GODINI

Tijekom 2010. godine na liječenju zbog uzimanja psihoaktivnih droga bile su 2.253 osobe s prebivalištem u Gradu Zagrebu, što čini 29,8% od 7.550 liječenih tijekom iste godine u Republici Hrvatskoj.

Tablica 52. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE DROGA U 2010. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU

GRAD ZAGREB	Liječene osobe				Novootkriveni (prvi puta registrirani)			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati F11	Stopa na 100.000 (opijati)	Svi tipovi ovisnosti F11.-F19.-	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatski tip (F11.-)	Udio (F11.-) od novo-otkriven.
	2.253	419,6	1.673	311,6	399	17,7	90	22,6

* Stope na 100.000 stanovnika dobi 15-64 godine

Kao i ranijih godina Grad Zagreb je jedna od županija s visokom stopom liječenih zbog zlouporabe droga na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine. U 2010. godini ova stopa je bila viša nego što je to za cijelu Republiku Hrvatsku (Zagreb – 419,6; RH 253,0). U odnosu na ostale županije Zagreb je na trećem mjestu i to nakon Istarske (559,3) i Zadarske županije (504,0).

Od svih liječenih s prebivalištem u Gradu Zagrebu, 1.673 osobe su došle na tretman zbog uzimanja opijata (74,3%), a to je nešto manji udio nego za Hrvatsku u cjelini (liječenih zbog opijata 81,8%). Stopa liječenih opijatnih ovisnika je bila 311,6 a u cijeloj državi je iznosila 206,7. Dok je u 2009. godini po stopama osoba liječenih zbog uzimanja opijata Grad Zagreb bio na trećem mjestu, u 2010. godini je na četvrtom mjestu, iza Istarske, Zadarske i Šibensko-kninske županije.

Tablica 53. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2010. GODINI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje	Liječene osobe	
	Broj	%
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.183	53,7
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,1
Karlovačka županija – ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	2	0,1
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	1	0,0
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	13	0,6
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	4	0,2
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	32	1,5
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	12	0,5
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	3	0,1
KB „Sestre milosrdnice” - poliklinika	946	43,0
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	2.201	100,0

Zagrepčani su, što je očekivano, uglavnom dolazili na ambulantno liječenje u zagrebačke zdravstvene ustanove. Najviše ih je bilo u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika Zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar” – 53,7%. U poliklinici KB „Sestre milosrdnice” je liječeno 43,0% osoba.

Na liječenje izvan svoje županije su išli najviše tijekom ljetnih mjeseci, i to većinom u službama na Jadranu. Tako su bile na liječenju u Splitu 32 osobe (1,5%), Zadru 13 (0,6%), u Istarskoj 12 (0,5%), Šibensko-kninskoj 4 (0,2%), te po dvije (0,1%) u Dubrovačkoj, Sisačko-moslavačkoj i Karlovačkoj službi za prevenciju i liječenje ovisnosti. Po jedna osoba iz Grada Zagreba liječena je u Zagrebačkoj, Brodsko-posavskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Tablica 54. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2010. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci	
		Broj	%
Psihijatrijska bolnica Vrapče	160	232	46,7
Psihijatrijska bolnica Sv.Ivan, Jankomir	80	111	22,3
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	89	92	18,5
KBC Zagreb (Rebro)	11	11	2,2
Klinička bolnica Dubrava	1	1	0,2
Klinika za dječje bolesti, Klaićeva	1	1	0,2
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Kukuljevićeva	6	13	2,6
NPS bolnica "Dr. I. Barbot, Popovača	1	1	0,2
Opća bolnica Bjelovar	1	1	0,2
Klinički bolnički centar Rijeka	2	2	0,4
Psihijatrijska bolnica Rab	14	22	4,4
Opća bolnica "Dr.J.Benčević", Sl.Brod	2	2	0,4
Opća bolnica Nova Gradiška	1	1	0,2
Opća bolnica Zadar	1	1	0,2
Psihijatrijska bolnica Ugljan	2	3	0,6
Opća bolnica Šibenik	1	1	0,2
Opća bolnica Vinkovci	1	1	0,2
Opća bolnica Pula	1	1	0,2
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	375	497	100,0

Osobe iz Grada Zagreba su u 92,7% slučajeva dolazile na stacionarno liječenje u zagrebačke ustanove. Najviše su se liječili u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče (160 osoba u 232 boravka - 46,7%). U Psihijatrijskoj bolnici Sv. Ivan, Jankomir, liječeno je 80 osoba u 111 boravaka (22,3%) a na trećem mjestu je KB „Sestre milosrdnice“ gdje je stacionarno liječeno 89 u 92 boravaka tj. 18,5%

Šest osoba je bilo na liječenju u 13 hospitalizacija u Psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež u Kukuljevićevoj u Zagrebu.

Analiza njihovih boravaka u ustanovama izvan Zagreba, pokazuje da ih je najviše bilo u Psihijatrijskoj bolnici Rab i to 14 osoba u 22 hospitalizacije. To je najvjerojatnije povezano s nekom komorbiditetnom psihijatrijskom dijagnozom koju liječena osoba ima. Dvije osobe su bile u tri navrata u Psihijatrijskoj bolnici Ugljan.

Tablica 55. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI PREMA SPOLU I DOBI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU

Dob	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)
≤14 god.	6	0,3	2	0,5	8	0,4
15-19 god.	153	8,4	38	8,6	191	8,5
20-24 god.	189	10,4	39	8,8	228	10,1
25-29 god.	430	23,7	117	26,5	547	24,3
30-34 god.	541	29,9	110	24,9	651	28,9
35-39 god.	299	16,5	64	14,5	363	16,1
40-44 god.	103	5,7	25	5,7	128	5,7
45-49 god.	63	3,5	25	5,7	88	3,9
50-54 god.	19	1,0	14	3,2	33	1,5
55-59 god.	6	0,3	6	1,4	12	0,5
≥60 god.	2	0,1	2	0,5	4	0,2
Ukupno	1.811	100,0	442	100,0	2.253	100,0

Raspodjela liječenih osoba prema spolu pokazuje da je i u 2010. godini bio 4,1 muškarac prema 1 ženi. Muškaraca je bilo 80,4% (1.811) a žena 19,6% (442). U cijeloj Hrvatskoj omjer muškaraca i žena iznosi 4,8:1.

Trend starenja ovisničke populacije prisutan kod osoba liječenih u Republici Hrvatskoj prisutan je i u Zagrebu. Prosječna dob liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Gradu Zagrebu iznosi 30,7 godine (u Hrvatskoj 31,6). Muškaraca je najviše u dobi od 30 do 34 godine (29,9%), a zatim od 25 do 29 godina (23,7%). U dobi od 25 do 39 godina je 70% muškaraca i 65,9% žena.

Tablica 56. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA I NEOPIJATA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2010. GODINI PO DOBI

Dob	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
≤14	0		8	1,4	8	0,4
15-19	11	0,7	180	31,0	191	8,5
20-24	97	5,8	131	22,6	228	10,1
25-29	413	24,7	134	23,1	547	24,3
30-34	602	36,0	49	8,4	651	28,9
35-39	329	19,7	34	5,9	363	16,1
40-44	115	6,9	13	2,2	128	5,7
45-49	70	4,2	18	3,1	88	3,9
≥50	36	2,1	13	2,2	49	2,2
Ukupno	1.673	100,0	580	100,0	2.253	100,0

Analizom podataka o dobi i sredstvu ovisnosti liječenih osoba razvidno je da je 80,4% liječenih zbog zlouporabe opijata bilo u dobi od 25-39 godina.

Ostala psihoaktivna sredstva najčešće uzimaju oni u dobnoj skupini od 25-29 (23,1%). Najznačajniji postotak neopijatnih konzumenata je bio u dobi 15-29 godina (76,7%). U dobi ispod 15 godina bilo je 8 osoba na liječenju zbog uzimanja nekog od neopijata.

Tablica 57. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA VRSTI PSIHOAKTIVNE DROGE (MKB F11.0-F19.9)

Vrsta psihoaktivne droge		Muškarci		Žene		Ukupno	
		Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	F11	1.316	72,7	357	80,8	1.673	74,3
Kanabinoidi	F12	330	18,2	40	9,0	370	16,4
Sedativi i hipnotici	F13	24	1,3	24	5,4	48	2,1
Kokain	F14	57	3,1	4	0,9	61	2,7
Simulativna sredstva	F15	55	3,0	6	1,4	61	2,7
Halucinogeni	F16	1	0,1	0		1	0,0
Hlapljiva otapala	F18	3	0,2	0		3	0,1
Više droga i ostale	F19	25	1,4	11	2,5	36	1,6
Ukupno		1.811	100,0	442	100,0	2.253	100,0

Podatci o vrsti psihoaktivne droge u Gradu Zagrebu se ne razlikuju od podataka u Republici Hrvatskoj. U Gradu Zagrebu najviše osoba dolazi na liječenje zbog uzimanja i ovisnosti o opijatima (74,3%). U Republici Hrvatskoj je udio opijata iznosio 81,8%. Isto kao i u cijeloj Hrvatskoj, tako i u Zagrebu na drugom mjestu kao glavna droga su kanabinoidi (Zagreb - 16,4%; RH - 11,4%). Udio korisnika stimulativnih sredstava u Gradu Zagrebu je iznosio 2,7% dok je u Republici Hrvatskoj bio 1,9%. Također je i udio korištenja kokaina kao glavne droge bio viši nego u Republici Hrvatskoj (Zagreb - 2,7%; RH - 1,6%). Od ukupno 124 osobe kojima je kokain glavno sredstvo ovisnosti, 61 je iz Grada Zagreba (49,2%). To potvrđuje, kao i u 2009. godini, da je u Gradu Zagrebu veći udio osoba koje su dolazile na liječenje zbog zlouporabe kokaina, kanabinoida i stimulativnih sredstava.

Žene koje dolaze na liječenje u 80,8% slučajeva dolaze zbog opijata, dok je kod muškaraca taj udio nešto manji (72,7%). Žene više koriste sedative i hipnotike te u 5,4% slučajeva dolaze po pomoć radi ovisnosti o tim lijekovima. Muškarci su samo u 1,3% liječeni zbog sedativa. Kanabis je učestaliji kod muškaraca (18,2%), dok je kod žena bilo 9,0%.

Tablica 58. OSOBE S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENE U RAZDOBLJU OD 2006. DO 2010. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2006.		2007.		2008.		2009.		2010.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	1.707	72,2	1.694	71	1.626	71,3	1.704	75,4	1.673	74,3
Kanabinoidi	386	16,3	409	17,2	378	16,6	266	11,8	370	16,4
Sedativi	49	2,1	46	1,9	51	2,2	71	3,1	48	2,1
Kokain	59	2,5	69	2,9	86	3,8	82	3,6	61	2,7
Stimulativna sredstva	124	5,2	114	4,8	86	3,8	98	4,3	61	2,7
Halucinogeni	2	0,1	0	0	2	0,1	1	0,0	1	0,0
Hlapljiva otapala	3	0,1	5	0,2	1	0,0	3	0,1	3	0,1
Više i ostalo	35	1,5	38	1,6	51	2,2	35	1,5	36	1,6
Ukupno	2.365	100,0	2.385	100,0	2.281	100,0	2.260	100,0	2.253	100,0

U posljednjih pet promatranih godina u Gradu Zagrebu udio liječenih opijatskih ovisnika iznosio je prosječno 72,9. Raspon je bio od 71,0 u 2007. godini do 74,3 u 2010. godini. Udio osoba iz Grada Zagreba koje su bile na liječenju zbog zlouporabe kokaina je ostao i dalje relativno visok iako je za razliku od 2008. i 2009. godine u 2010. došlo do laganijeg pada tog udjela (2008.-3,8%; 2009 - 3,6%, 2010.-2,7%). Malo se smanjio udio osoba liječenih zbog sedativa (sa 3,1% u 2009. godini na 2,1%).

Tablica 59. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI IZ GRADA ZAGREBA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	846	50,6	39	6,7	885	39,3
Liječnik PZZ	423	25,3	9	1,6	432	19,2
Sud/uvjetna kazna	149	8,9	221	38,1	370	16,4
Obitelj	86	5,1	55	9,5	141	6,3
Centar za socijalnu skrb	5	0,3	116	20,0	121	5,4
Prijatelji	39	2,3	7	1,2	46	2,0
Bolnica/druga med. ustanova	15	0,9	1	0,2	16	0,7
Drugi centar za liječenje	15	0,9	1	0,2	16	0,7
Drugo	36	2,2	37	6,4	73	3,2
Nepoznato	59	3,5	94	16,2	153	6,8
Ukupno	1.673	100,0	580	100,0	2.253	100,0

Najviše osoba (885 ili 39,3%) na liječenje dolazi samoinicijativno. Liječnik primarne zdravstvene zaštite je uputio na liječenje 432 osobe (19,2%) što predstavlja nastavak povećanja u odnosu na godinu ranije kad je taj udio iznosio 18,9%. Lagani porast udjela je primijećen za osobe kojima je inicijativu za liječenje dao neki od članova obitelji (2008-5,2; 2009-3,8%; 2010.-6,3%) te Službe socijalne skrbi (2008 - 4,6%; 2009 - 3,7%; 2010.-5,4%).

Vidljive su razlike u načinu upućivanja između ovisnika o opijatima i neopijatima. Ovisnici o opijatima su najčešće došli samoinicijativno ili ih je uputio liječnik primarne zdravstvene zaštite. Udio upućenih od primarne zdravstvene zaštite za korisnike ostalih psihoaktivnih sredstava iznosio je 1,6%. Uzimatelje neopijata je na liječenje najčešće uputio sud ili imaju izrečenu uvjetnu kaznu (38,1%). Obitelj ima veći utjecaj kod upućivanja na liječenje kod neopijatnih

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

uzimatelja (9,5%), nego kod ovisnika o opijatima (5,1%). Centar za socijalnu skrb je na liječenje uputio 116 osoba koje su koristile ostale droge (20,0%), a samo 5 onih koji su došli na liječenje zbog opijata (0,3%).

Tablica 60. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2010. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek								Ukupno
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	
Kratkotrajno održavanje	9	6							15
Održavnje	719	555							1.274
Spora detoksikacija	91								91
Brza detoksikacija	8								
Bez medikacije							195		195
Farmakoterapija - druga			3	7	5	16		1	32
Nepoznato								58	58
Ukupno	827	561	3	7	5	16	195	59	1.673
%	49,4	33,5	0,2	0,4	0,3	1,0	11,7	3,5	100,0

Osobe koje su bile liječene zbog ovisnosti o opijatima su najviše bile na održavanju na metadonu i sporoj detoksikaciji (49,4%) te na održavanju buprenorfinom (33,5%). Ukupno je 82,5% zagrebačkih ovisnika o opijatima bilo obuhvaćeno nadomjesnom terapijom. Za cijelu Hrvatsku taj udio iznosi 81,7%.

Korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenaata.

Tablica 61. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2010. GODINI PREMA NAČINU STANOVANJA

Stanovanje	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Živi sam	253	15,1	34	5,9	287	12,7
S primarnom obitelji	819	49,0	378	65,2	1.197	53,1
S prijateljima	14	0,8	5	0,9	19	0,8
S partnerom	208	12,4	28	4,8	236	10,5
S partnerom i djetetom	240	14,3	24	4,1	264	11,7
Sam s djetetom	29	1,7	2	0,3	31	1,4
Drugo	95	5,7	37	6,4	132	5,9
Nepoznato	15	0,9	72	12,4	87	3,9
Ukupno	1.673	100,0	580	100,0	2.253	100,0

Podatci o načinu stanovanja nisu se značajnije mijenjali u odnosu na prethodne godine. Liječeni ovisnici najviše žive s primarnom obitelji (53,1%). Postoje razlike u načinu življenja između ovisnika o opijatima i korisnika ostalih psihoaktivnih droga, obzirom da neopijate uglavnom uzimaju u mlađoj dobi. Stoga više njih živi s roditeljima (u primarnoj obitelji) 65,2%, dok oni liječeni zbog zlouporabe opijata žive s primarnom obitelji u 49,0% slučajeva. Manje korisnika

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

ostalih neopijatnih droga živi s partnerom i/ili s partnerom i djetetom 8,9%; dok je za korisnike opijata taj udio 26,7%. Isto tako sami žive 15,1% ovisnika o opijatima u odnosu na 5,9% korisnika ostalih droga. Vrlo slična je situacija zajedničkog života s prijateljima (opijati – 0,8%; neopijati - 0,9%).

Tablica 62. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2010. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	92	5,5	239	41,2	331	14,7
Član obitelji	550	32,9	175	30,2	725	32,2
Zdravstveni djelatnik	17	1,0	7	1,2	24	1,1
Netko od osoblja škole	13	0,8	14	2,4	27	1,2
Netko na radnom mjestu	4	0,2	0	0,0	4	0,2
Prijatelj, poznanik	74	4,4	6	1,0	80	3,6
Ostalo	198	11,8	31	5,3	229	10,2
Nepoznato	725	43,3	108	18,6	833	37,0
Ukupno	1.673	100,0	580	100,0	2.253	100,0

Prema izjavama osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, obitelj je bila prva koja je saznala za problem ovisnosti u 32,9% slučajeva. Policija je saznala u 5,5% (92) slučajeva, a prijatelji i poznanici u 4,4% slučajeva.

Kod osoba liječenih zbog zlouporabe ostalih neopijatnih sredstava policija prva otkriva zlouporabu u 41,2%, a zatim obitelj u 30,2% slučajeva.

Tablica 63. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAVANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI

Roditelji saznali za prvo uzimanje	Opijati		Kokain		Stimulativna sredstva		Sedativi		Halicinogena sredstva		Hlapijiva otapala		Kanabinoidi		Nepoznato		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Unutar prve godine	123	7,4	6	9,8	9	14,8	5	10,4	0	0,0	1	33,3	113	30,5	2	5,6	259	11,5
Nakon 1. godine	169	10,1	11	18,0	17	27,9	6	12,5	0	0,0	1	33,3	65	17,6	1	2,8	270	12,0
Nakon 2-3 godine	291	17,4	18	29,5	15	24,6	3	6,3	0	0,0	0	0,0	81	21,9	1	2,8	409	18,2
Nakon 4 i više godina	227	13,6	6	9,8	11	18,0	4	8,3	0	0,0	0	0,0	43	11,6	1	2,8	292	13,0
Roditelji za to ne znaju	90	5,4	6	9,8	4	6,6	1	2,1	0	0,0	0	0,0	33	8,9	0	0,0	134	5,9
Drugo	23	1,4	2	3,3	0	0,0	1	2,1	0	0,0	0	0,0	3	0,8	0	0,0	29	1,3
Nepoznato	750	44,8	12	19,7	5	8,2	28	58,3	1	100,0	1	33,3	32	8,6	31	86,1	860	38,2
Ukupno	1.673	100,0	61	100,0	61	100,0	48	100,0	1	100,0	3	100,0	370	100,0	36	100,0	2.253	100,0

Prema izjavama osoba liječenih zbog zlouporabe i ovisnosti o opijatima, većina njihovih roditelja je za problem svoje djece saznala nakon 2 do 3 godine od početka uzimanja opijata (17,4%). Isto tako, prilično velik udio njih (13,6%) je za problem saznalo još kasnije – nakon 4 i više godina. Ipak, dio roditelja (17,5%) su za uzimanje opijata saznali unutar i/ili nakon godine dana. Roditelji su za uzimanje kanabinoida svoje djece saznali najčešće unutar tri godine u 70,0% slučajeva. Gotovo za trećinu slučajeva uzimanja kanabinoida roditelji su saznali unutar prve godine uzimanja (30,5%).

Tablica 64. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010.GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA PSIHOAKTIVNOG SREDSTVA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	387	23,1	225	38,8	612	27,2
Znatiželja	165	9,9	97	16,7	262	11,6
Zabava	78	4,7	34	5,9	112	5,0
Želja za samopotvrđivanjem	47	2,8	49	8,4	96	4,3
Dosada	81	4,8	14	2,4	95	4,2
Psihološki problemi	85	5,1	27	4,7	112	5,0
Problemi u obitelji	64	3,8	21	3,6	85	3,8
Neznanje o štetnim posljedicama	21	1,3	6	1,0	27	1,2
Problemi u školi	6	0,4	-	-	6	0,3
Nepoznato	739	44,2	107	18,4	846	37,5
Ukupno	1.673	100,0	580	100,0	2.253	100,0

Liječeni zbog uzimanja psihoaktivnih sredstava iz skupine neopijata su izjavili da je glavni povod uzimanja tih sredstava bio utjecaj vršnjaka ili partnera (38,8%). Znatiželju kao glavni razlog navodi njih 16,7%, te želju za samopotvrđivanjem 8,4%. Ostali razlozi su manje uvjetovali uzimanje te skupine psihoaktivnih sredstava.

Osobe koje su uzimale opijate kao najčešće povode za početak uzimanja također navode utjecaj vršnjaka ili partnera (23,1%) i znatiželju (9,9%), te psihološke probleme (5,1%). Mlade osobe u današnjem društvu često govore da im je dosadno, pa to navode kao razlog za početak uzimanja psihoaktivnih droga i to 4,8% kod opijata i 2,4% neopijata.

Tablica 65. NAČIN UZIMANJA PRIMARNOG SREDSTVA OSOBA IZ GRADA ZAGREBA LIJEČENIH TIJEKOM 2010. GODINE

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno	%
	i. v. injekcijom	puši	jede/pije	snifa	ušmrkava	nepoznato		
Heroin	1.300	31	-	-	256	36	1.623	72,0
%	80,1	1,9			15,8	2,2	100,0	
Heptanon	5	-	28			1	34	1,5
Ostali opijati	1		7			2	10	0,4
Buprenorfin			3				3	0,1
Tramadol			3				3	0,1
Kokain	3	1			52	5	61	2,7
Ecstasy			18				18	0,8
Amfetamini					38	2	40	1,8
Metamfetamini						2	2	0,1
Drugi psihostimulatori								0,0
Barbiturati			39			4	43	1,9
Benzodiazepini			5				5	0,2
Halucinogeni			1				1	0,0
Lako hlapljiva otapala				2		1	3	0,1
Kanabinoidi		368				2	370	16,4
%		99,5				0,5	100,0	
Više i ostalo			1			35	36	1,6
Ukupno	1.309	400	105	2	346	91	2.253	100,0
%	58,1	17,8	4,7	0,1	15,4	4,0	100,0	

Najviše svih osoba koje su uzimale opijate su to činile intravenski (80,1%). Ušmrkavanjem je opijate uzimalo 15,8% osoba što je vrlo slično kao i godinu ranije kad je taj udio iznosio 17,8%. Kokain se predominantno ušmrkavao (85,2%). Zabilježena je samo jedna osoba koja je pušila kokainsku bazu a tri osobe su injektirale kokain. Amfetamine su ušmrkavali u 95,0% slučajeva. Isto tako svi korisnici barbiturata, benzodiazepina i halucinogena uzimali su ih per os. Kanabinoide su uzimali pušenjem.

Tablica 66. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2010.GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Opijatski ovisnosti	2008.	2009.	2010.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva	15,6	15,8	16,0
Prosječna dob prvog uzimanja heroina	19,8	20,5	20,5
Prosječna dob i.v.uzimanja	20,8	21,4	22,0
Prosječna dob prvog javljanja na tretman	25,2	25,5	25,5
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	9,6	9,7	9,5

Kao za Hrvatsku u cjelini, sličan je tijek razvoja opijatske ovisnosti i za stanovnike Zagreba. Eksperimentiranje s drogom su počeli u dobi od 16 godina, isto kao i u Hrvatskoj u cjelini. Prvo uzimanje heroina je bilo s 20,5 godina, slično kao i u Hrvatskoj (20,3 godina). Prvo intravensko

uzimanje je bilo s 22 godine skoro isto kao i u Hrvatskoj (21,7 godina). Na liječenje su se javili u prosječnoj dobi od 25,5 godina (26,4 godine u RH). Od prvog eksperimentiranja do dolaska na liječenje je prošlo 9,5 godina što je nešto manje nego u cijeloj državi (10,3 godine).

Tablica 67. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2010. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	i. v. ikad	i. v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec
1.673	1.414	402
	84,5	28,4

Intravensko uzimanje droga analiziramo po trenutnom i ranijem stanju. U 2010. godini je 1.414 osoba (84,5%) izjavilo da je bar jednom u životu uzimalo opijate injektiranjem, a prethodni mjesec je 28,4% osoba iz Zagreba drogu uzimalo intravenski. Za Hrvatsku je taj podatak da je 32,2% opijatnih ovisnika uzimalo opijate prošli mjesec intravenski, a 82,2% ih je barem jednom u životu uzimalo opijate na iglu.

Tablica 68. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2010. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA U ŽIVOTU I POSLJEDNIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkog pribora	U životu		Posljednjih mjesec dana	
	Broj	%	Broj	%
Da	783	56,7	63	11,4
Ne	597	43,3	490	88,6
Ukupno	1.380	100,0	553	100,0

Od ukupno 1.414 osoba koje imaju prebivalište u Gradu Zagrebu a koje su drogu uzimale intravenozno, njih 783 - 56,7% je izjavilo da je bar jednom u životu dijelilo igle i šprice. U zadnjih mjesec dana su to činile 63 osobe (11,4%). Za Hrvatsku taj udio iznosi 10,5% za protekli mjesec, a pribor za injektiranje je barem jednom u životu dijelilo 61,3% osoba.

Tablica 69. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2010. GODINI PREMA UČESTALOSTI UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva								Ukupno
	probao 1-5 puta ukupno	1-3 puta mjesečno	jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	svakodnevno	uzima neredovito	ne uzima prošli mjesec	nepoznato	
Heroin		89	20	74	120	66	1.207	47	1.623
%		5,5	1,2	4,6	7,4	4,1	74,4	2,9	100,0
Heptanon		3	1	5	9	1	12	3	34
%		8,8	2,9	14,7	26,5	2,9	35,3	8,8	100,0
Ostali opijati					3		5	2	10
%					30,0		50,0	20,0	100,0
Buprenorfin					2		1		3
%					66,7		33,3		100,0
Tramadol					1		1	1	3
%					33,3		33,3	33,3	100,0
Kokain		5	1	8	1	3	39	4	61
%		8,2	1,6	13,1	1,6	4,9	63,9	6,6	100,0
Amfetamini		2		1			37		40
%		5,0		2,5			92,5		100,0
Metamfetamini							1		1
%							100,0		100,0
Ecstasy						1	17		18
%						5,6	94,4		100,0
Drugi psihostimulansi								2	2
%								100,0	100,0
Barbiturati									
%									100,0
Benzodiazepini		1	1		10	1	3	27	43
%		2,3	2,3		23,3	2,3	7,0	62,8	100,0
Drugi hipnotici i sedativi		2	1		1			1	5
%		40,0	20,0		20,0			20,0	100,0
Drugi halucinogeni									
%									100,0
Lako hlapljiva otapala									
%									100,0
Kanabinoidi		61	25	42	24	15	181	22	370
%		16,5	6,8	11,4	6,5	4,1	48,9	5,9	100,0
Više i ostalo							1	35	36
%							2,8	97,2	100,0
Ukupno		163	49	130	171	87	1.507	146	2.253
%		7,2	2,2	5,8	7,6	3,9	66,9	6,5	100,0

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Analizom podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva ovisnosti razvidno je da je 235 osoba (10,4%) uzimalo opijate jednom tjednom i češće, dok je čak 1.226 osoba (54,4%) izjavilo da nije uzimalo opijatno glavno sredstvo u mjesecu prije dolaska na liječenje.

Osobe liječene zbog zlouporabe kanabinoide također nisu uzimale kanabinoide u mjesecu prije dolaska na liječenje čak 48,9% njih. Kanabinoide je redovno minimalno jedanput tjedno pušila 91 osoba ili 24,6% od ukupnog broja liječenih zbog zlouporabe kanabinoida.

Tablica 70. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2010. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODATCIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om

Zlouporaba opijata	Zagreb	Hrvatska
HIV pozitivni	0,5	0,5
Hepatitis B pozitivni	6,3	10,4
Hepatitis C pozitivni	42,1	46,0

Među opijatnim ovisnicima Grada Zagreba koji su testirani na prisutnost virusa u tijelu najviše ih onih koji su pozitivni na hepatitis C (Zagreb - 42,1%; RH - 46,0%).

Kao i kod hepatitisa C, tako je manji i udio pozitivnih na prisutnost virusa hepatitisa B u Gradu Zagrebu, nego u Hrvatskoj (Zagreb - 6,3%; RH - 10,4%).

I u Gradu Zagrebu je kao i u Hrvatskoj izrazito nizak udio nositelja HIV infekcije (0,5%).

Tablica 71. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2010. GODINI PREMA SADAŠNJIM SUDSKIM PROBLEMIMA

Sadašnji sudski problem	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	1.337	79,9	419	72,2	1.756	77,9
Ima	336	20,1	161	27,8	497	22,1
Ukupno	1.673	100,0	580	100,0	2.253	100,0
Za one koji imaju sadašnje sudske probleme – tip sudskih problema						
Započeta istraga	14	4,2	12	7,5	26	5,2
Sudski proces u tijeku	121	36,0	69	42,9	190	38,2
Očekuje izvršenje kazne	39	11,6	19	11,8	58	11,7
Pod uvjetnom je kaznom	122	36,3	40	24,8	162	32,6
Nalazi se u pritvoru	1	0,3	0		1	0,2
Nalazi se u zatvoru	26	7,7	14	8,7	40	8,0
Nepoznato	13	3,9	7	4,3	20	4,0
Ukupno	336	100,0	161	100,0	497	100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Prema podacima o sudskim problemima liječenih ovisnika razvidno je da 77,9% liječenih nema problema sa zakonom, dok je 22,1% liječenih zagrebačkih ovisnika na neki način prekršilo zakon.

Od osoba koje su bile na liječenju zbog ovisnosti o opijatima s prebivalištem u Gradu Zagrebu 20,1% ih sada ima neki sudski problem. Od njih najviše ih je pod uvjetnom kaznom 36,3%, zatim je za 36,0% osoba sudski proces u tijeku, a 11,6% njih očekuje izvršenje kazne. Trenutno je u zatvoru 7,7% od liječenih opijatnih ovisnika koji imaju neki sudski problem.

Od osoba koje su konzumirale ili su ovisne o ostalim sredstvima 27,8% ih trenutno ima sudskih problema. I kod njih je najčešće sudski proces u tijeku kod 42,9%, zatim uvjetna kazna 24,8%, 11,8 očekuje izvršenje kazne, a u zatvoru ih je trenutno 8,7%. Istraga je započela za 7,5% osoba.

Tablica 72. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2010. GODINI PREMA RANIJIM SUDSKIM PROBLEMIMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	624	37,3	287	49,5	911	40,4
Ima	1.049	62,7	293	50,5	1.342	59,6
Ukupno	1.673	100,0	580	100,0	2.253	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme - tip ranijih sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	284	27,1	112	38,2	396	29,5
Kažnjavan uvjetnom kaznom	293	27,9	38	13,0	331	24,7
Kažnjavan zatvorskom kaznom	203	19,4	19	6,5	222	16,5
Bio u zatvoru više puta	66	6,3	5	1,7	71	5,3
Bio u pritvoru	65	6,2	6	2,0	71	5,3
Nepoznato	138	13,2	113	38,6	251	18,7
Ukupno	1.049	100,0	293	100,0	1.342	100,0

Ranije sudske probleme u Gradu Zagrebu imale su 1.342 osobe (59,6%), od toga 1.049 onih koji su liječenih zbog zlouporabe opijata. Najviše ih je bilo kažnjeno uvjetnom kaznom (27,9%) i prekršajno 27,1% svih osoba liječenih zbog opijata. U zatvoru ih je bilo (jedno ili više puta) sveukupno 25,7.

Osobe koje su bile na liječenju zbog uzimanja ostalih psihoaktivnih droga manje su zastupljene među onima koje su ranije imale neke sudske probleme. Od 293 osoba koje su imale ranije sudske probleme 38,2 ih je bilo kažnjavano prekršajno, 13,0% uvjetnom kaznom, dok je kaznu zatvorom imalo 6,5%, a više puta u zatvoru bilo ih je još 1,7%.

V. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U HRVATSKOJ U 2010. GODINI

Postupak liječenja ovisnosti o drogama je vrlo naporan i dugotrajan proces te zahtijeva sveobuhvatno razumijevanje ove problematike, odnosno da planiranje i izrada programa liječenja i suzbijanja zlouporabe droga moraju istovremeno obuhvatiti medicinsko, psihološko i socijalno zbrinjavanje.

Liječenje bolesti ovisnosti u terapijskim zajednicama je jedna od mogućnosti koja se pruža onima koji su spremni prihvatiti pravila i norme boravka i liječenja koje terapijska zajednica zahtijeva. U Republici Hrvatskoj postoji 8 terapijskih zajednica s 30 terapijskih kuća koje djeluju i rade kao nevladine organizacije te pružaju tretman i psihosocijalnu rehabilitaciju ovisnicima o drogama, kao udruge, religijske zajednice u okviru humanitarne djelatnosti ili su ustrojene i registrirane kao domovi socijalne skrbi za ovisnike.

Boravak u terapijskim zajednicama uključuje programe psihosocijalne rehabilitacije, radne terapije, savjetovanja obitelji, promjena načina života uz dugotrajan smještaj, izdvajanje iz obitelji i uobičajene sredine. Većina terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj provodi programe zasnovane na osnaživanju vjerskog života i napredovanja kroz hijerarhiju osobnih uloga i osobnog položaja u zajednici. Terapijski postupci uglavnom imaju za cilj usvajanje novih pozitivnih normi ponašanja i novih stavova i vrijednosti. U tim programima uz vjerske osobe, programe najčešće koordiniraju izliječeni ovisnici, a stručno osoblje je manje zastupljeno. Svaka terapijska zajednica ima određene selektivne kriterije prema kojima vrši odabir klijenata za terapiju i rehabilitaciju, a dužina boravka u zajednici se kreće u rasponu od jedne do pet godina.

Osnovni preduvjeti liječenja u terapijskim zajednicama u Republici Hrvatskoj su motiviranost za liječenje i spremnost prihvaćanja normi ponašanja unutar odabrane zajednice, dnevni rasporedi i „drug free“ način života.

Terapijska zajednica „Susret“ u jednoj od svojih kuća osigurava ovisnicima i mogućnost prijelazne faze između ovisnosti i života unutar zajednice koja traje šest mjeseci i pruža mogućnost života u zajednici i uzimanja nadomjesne farmakoterapije s ciljem smanjivanja doze do potpune apstinencije i započinjanja tretmana u terapijskoj zajednici.

U proteklim se godinama postupno ostvarivala sve bolja suradnja između terapijskih zajednica i zdravstvenog sustava. Također, značajan napredak u kvaliteti podataka i cjelovitijem sagledavanju problematike ovisnosti postignut je prije nekoliko godina otkada se podatci terapijskih zajednica redovito prikupljaju i obrađuju u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, što nije bio slučaj do tada.

Multisektorski način prikupljanja podataka pruža kvalitetniji obuhvat i pregled problema liječenja ovisnosti. U 2010. godini prikupljeni su podatci iz šest terapijskih zajednica i dvije nevladine udruge. U redoviti sustav prikupljanja podataka uključile su se i zajednice „Cenacolo“ i „Papa Ivan XXIII“, te je još potrebno uključiti zajednice „Remar Espana“ i „Mondo Nuovo“ kako bi obuhvat podataka o liječenju ovisnika bio sveukupan.

Tablica 73. UKUPAN BROJ LIJEČENIH OSOBA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U 2010., BROJ OSOBA LIJEČENIH PRVI PUT

Terapijska ustanova	Broj ukupno liječenih osoba*	Novi u sustavu	
		Broj	Postotak
Terra	51	16	31,4%
PET+	8	0	
Reto	48	37	77,1%
Susret	166	5	3,0%
Đurmanec	19	0	0
Cenaccolo	16	4	25,0%
Ne-ovisnost	21	2	9,5%
Papa Ivan XXIII	22	5	22,7%
Ukupno	351 (100%)	69	19,7%

Promatrajući sve osobe liječene u terapijskim zajednicama i nevladinim udrugama, uočava se da je registarski sustav praćenja vrlo bitan pri promatranju zbivanja kroz vremenska razdoblja. Naime, prilikom dolaska u terapijsku zajednicu osoba daje podatke o prethodnim boravcima i načinima liječenja, koje terapeut bilježi u dokumentaciju. Uvidom u Registar uočava se da je velik dio osoba prije prvog dolaska u terapijsku zajednicu liječenje već pokušao u jednom ili više navrata unutar zdravstvenog sustava. U 2010. godini u nezdravstvenom sustavu je liječena 351 osoba, od kojih je 69 osoba liječeno po prvi put, odnosno, 19,7% od svih liječenih u terapijskim zajednicama. Svi ostali ili 80,3% liječenih bilo je registrirano već ranije, odnosno, već su bili liječeni u zdravstvenom sustavu ili u nekoj od terapijskih zajednica. Te činjenice ukazuju upravo na nužnu suradnju različitih sustava jer se ponekad tek višestrukim pokušajima uspije ovisnika zadržati u nekom od terapijskih programa koji bi morali djelovati sinkrono i stremiti zajedničkim ciljevima. S druge strane, na ovaj je način moguće dobiti uvid dio ovisničke populacije koji ne možemo uočiti prateći samo liječenja u zdravstvenom sustavu.

Tablica 74. BROJ OSOBA KOJE SU BORAVILE U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U 2010. GODINI PO SPOLU

Terapijska ustanova	Spol		Ukupno	
	Muški	Ženski	Broj	Postotak
Terra	41	10	51	14,5%
	80,4%	19,6%	100%	
PET+	7	1	8	2,3%
	87,5%	12,5%	100%	
Reto	36	12	48	13,7%
	75,0%	25,0%	100%	
Susret	140	26	166	47,3%
	84,3%	15,7%	100%	
Đurmanec	17	2	19	5,4%
	89,5%	10,5	100%	
Cenaccolo	14	2	16	4,6%
	87,5%	12,5	100%	
Ne-ovisnost	20	1	21	6,0%
	95,2%	4,8%	100%	
Papa Ivan XXIII	17	5	22	6,3%
	77,3%	22,5%	100%	
Ukupno	292	59	351	100,0%
	83,2%	16,8%	100%	

Kako je prikupljanje podataka tek u začetku, ne možemo se potpuno pouzdati u obuhvat i aktualnost navedenih podataka. Smatramo da će s vremenom ovaj način prikupljanja podataka pridonijeti boljem razumijevanju i sagledavanju, kako trenutne situacije, tako i potreba ovisnika koje iz toga proizlaze. U 2010. godini 351 osoba bila liječena u terapijskim zajednicama. Većina liječenih ovisnika su muškarci, a omjer liječenih po spolu iznosi 5 muškarca prema jednoj liječenoj ženi.

Broj liječenih osoba i spolnu raspodjelu određuju i smještajni kapaciteti određenih zajednica. U Hrvatskoj samo četiri od osam terapijskih zajednica imaju ženske kuće (Susret, Remar Espana (još ne dostavljaju podatke), Reto i Cenaccolo).

Tablica 75. BROJ OVISNIKA LIJEČENIH U 2010. GODINI U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA I USTANOVU LIJEČENJA

Županija prebivališta	Ustanova liječenja								Ukupno
	Terra	PET+	Reto	Cenaccolo	Susret	Đurmanec	Papa Ivan XXIII	NE - ovisnost	
Zagrebačka		1		2	8		2	2	15
Krapinsko-zagorska					1				1
Karlovačka								1	1
Varaždinska					1				1
Primorsko-goranska	33	1	4	3	32	3	3	3	82
Ličko-senjska	1								
Virovitičko-podravska			2		1				3
Brodsko-posavska					1			1	2
Zadarska	1		1	1	11	1	1	3	19
Osječko-baranjska					1	2	1	1	5
šibensko-kninska	2		1	1	2		1		7
Vukovarsko-srijemska	1			1	4				6
Splitsko-dalmatinska	6	2	4	2	37	3	7	3	64
Istarska	3		2	1	16	3	2	2	29
Dubrovačko-neretvanska		1		1	8	1	2	2	15
Međimurska					2				2
Grad Zagreb	3	3	3	4	39	6	3	2	63
Strana država	1		31		2			1	35
Ukupno	51	8	48	16	166	19	22	21	351

Prema mjestu prebivališta liječenih u nezdravstvenom sektoru najviše liječenih u 2010. godini bilo je iz Primorsko-goranske županije (82 osobe – 23,4%), Splitsko-dalmatinske županije (64 osoba – 18,2%) i Grada Zagreba (63 osobe – 18,0%). Od 35 strana državljana, 31 je liječen u terapijskoj zajednici „Reto centar - prijatelj nade“.

Prikupljanje podataka o tretmanu ovisnika iz više izvora omogućava sveobuhvatno promatranje liječenja. Preklapanje zdravstvenih podataka s podatcima iz terapijskih zajednica daje odgovore na pitanja što se događalo s nekim osobama u vrijeme prekida liječenja u zdravstvenom sektoru, te isto tako jesu li osobe koje su završile ili prekinule tretman u terapijskoj zajednici uspjele apstinirati ili su nakon recidiva potražile pomoć u zdravstvenom sustavu. Takav pregled može koristiti u poboljšanju kvalitete programa liječenja u oba sektora.

Izvrješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Od ukupno 351 liječenih osoba, 233 (66,4%) ih nije bilo liječeno u zdravstvenom sustavu tijekom iste kalendarske godine nego samo u navedenim terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama. Među onima koji su prije ulaska u terapijsku zajednicu bili liječeni u zdravstvenom sustavu najviše ih je pomoć dobilo u nekoj od županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti (85 osoba, odnosno, 72,0. U stacionarnim odjelima bolnica liječeno je 19 osoba (16,1%), dok je 14 osoba (12,0%) bilo liječeno ambulantno u bolnicama (tablica 72.).

Tablica 76. KONTAKT SA ZDRAVSTVENIM SLUŽBAMA PRIJE DOLASKA NA LIJEČENJE U TERAPIJSKU ZAJEDNICU U 2010. GODINI

Ustanova liječenja	Liječenje prije ulaska u terapijsku zajednicu				Ukupno
	Nema tretmana	Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Bolnica - stacionarno	Bolnica-ambulantno	
Terra	42	9			51
PET+	3	2	1	2	8
Reto	44	2	1	1	48
Susret	105	49		12	166
Đurmanec	10	9			19
Cenaccolo	9	5		2	16
Ne-ovisnost	13	6		2	21
Papa Ivan XXIII	19	3			22
Ukupno	233	85	14	19	351

Tablica 77. KONTAKT SA ZDRAVSTVENIM SLUŽBAMA POSLIJE IZLASKA S LIJEČENJA IZ TERAPIJSKE ZAJEDNICE U 2010.GODINI

Ustanova liječenja	Liječenje nakon izlaska iz terapijske zajednice				Ukupno
	Nema tretmana	Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Bolnica – stacionarno	Bolnica-ambulantno	
Terra	43	4	1	3	51
PET+	7		1		8
Reto	44	3		1	48
Susret	146	15	1	4	166
Đurmanec	16	2		1	19
Cenaccolo	13	2		1	16
Ne-ovisnost	19	2			21
Papa Ivan XXIII	19	2		1	22
Ukupno	307	30	3	11	351

Od ukupno 351 osobe liječene i evidentirane u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama 307 osoba (87,5%) ima samo evidenciju iz nezdravstvenog sektora. Tijekom iste kalendarske godine 30 osoba (8,5%) se javilo u neku od županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Naknadno liječenje u stacionarnim bolničkim odjelima zatražile su samo 3 (0,9%) osobe, a njih 11(3,1%) je nastavilo liječenje u bolničkim ambulancama.

Tablica 78. OSOBE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Glavno sredstvo	Terapijska ustanova								Ukupno	%
	Terra	PET+	Reto	Cenaccolo	Susret	Đurmanec	Papa Ivan XXIII	NE - ovisnost		
Heroin	43	5	38	12	149	19	14	20	300	85,5
Metadon		3	2		2				7	2,0
Ostali opijati	1		1		5				7	2,0
Buprenorfin				1			1		2	0,6
Kokain	1				3		4		8	2,4
Ecstasy			1	1					2	0,6
Drugi psihostimulansi	1		1		1				3	0,9
Barbiturati							1		1	0,3
Benzodiazepini	1		3						4	1,1
Lako hlapljiva otapala							1		1	0,3
Kanabinoidi	1		2	1	3		1		8	2,3
Više i ostalo	3			1	3			1	8	2,3
Ukupno	51	8	48	16	166	19	22	21	351	100,0

Heroin kao glavno sredstvo ovisnosti dominantan je kao uzrok liječenja u svim terapijskim zajednicama. Zbog ovisnosti o heroinu u terapijskim zajednicama se liječilo 300 osoba (85,5%), te još 14 osoba (4,0%) koji ma je glavno sredstvo bilo metadon ili neki drugi opijati što ukupno iznosi 89,5% liječenih koji su bili opijatni ovisnici. Ostala sredstva su zastupljena u manjem udjelu, na drugom mjestu je kokain kao glavno sredstvo ovisnosti (2,4%), slijede kanabinoidi i poliuporaba s udjelom od 2,3%.

Tablica 79. LIJEČENE OSOBE PREMA PRVOM KORIŠTENOM I GLAVNOM KORIŠTENOM SREDSTVU OVISNOSTI

Glavno sredstvo	Prvo sredstvo												Ukupno	
	Heroin	Ostali opijati	Kokain	Ecstasy	Drugi psihostimulansi	Barbiturati	Benzodiazepini	Drugi hipnotički i sedativi	LSD	Lako hlapljiva otapala	Kanabinoidi	Više i ostalo		Nepoznato
Heroin	17	1	3	4	1	1	4	2	1	21	224	6	2	287
Metadon	1										5	1		7
Ostali opijati		1					1				5			7
Buprenorfin	1									1				2
Kokain				1										1
Ecstasy	1													1
Drugi psihostimulansi		1			1						1			3
Benzodiazepini							2				2			4
Kanabinoidi											7	1		8
Više i ostalo				1							1	3	2	7
Ukupno	20	3	3	6	2	1	7	2	1	23	251	11	4	334

Izvjешće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini

Pregledom podataka o prvom sredstvu ovisnosti za osobe liječene u terapijskim zajednicama razvidno je da je 251 (75,1%) osoba započela eksperimentirati s kanabinoidima, slijede lako hlapljiva otapala sa 6,9%, dok je za 17 (5,1%) liječenih osoba heroin bio i prvo i glavno sredstvo.

Tablica 80. LIJEČENE OSOBE PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Broj	%
Osobno	204	58,1
Obitelj	56	16,0
Prijatelj	42	12,0
Druga Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	12	3,4
Liječnik primarne zaštite	3	0,9
Bolnica - druga medicinska ustanova	6	1,7
Centar za socijalnu skrb	9	2,6
Sud - ODO - Policija	5	1,4
Drugo	5	1,4
Nepoznato	9	2,6
Ukupno	351	100,0

Glavnu odluku o početku liječenja u terapijskoj zajednici osobno su donijele 204 osobe (58,1%), udio osoba koje su se osobno odlučile za liječenje sličan je i za osobe liječene u zdravstvenom sektoru (58,5%). Na poticaj obitelji ili nagovor prijatelja to je učinilo njih 98 (27,9%) što pokazuje da obitelj i prijatelji pružaju snažnu potporu ovisnicima. Uspoređujući tu grupu s osobama liječenim u zdravstvenom sustavu razvidno je da su obitelj i prijatelji glavni motivatori liječenja za 8,3% liječenih.

Tablica 81. LIJEČENE OSOBE PREMA NAJVIŠEM STUPNJU OBRAZOVANJA

Najviši stupanj obrazovanja	Broj	%
Nezavršena osnovna škola	2	0,6
Završena osnovna škola	48	13,7
Nezavršena srednja škola	33	9,4
Završena srednja škola	243	69,2
Završena viša škola	13	3,7
Završen fakultet	6	1,7
Nepoznato	6	1,7
Ukupno	351	100,0

Prema stupnju završenog obrazovanja razvidno je da je najveći broj liječenih osoba imao završenu srednju školu (243 osobe, odnosno, 69,2%). Samo osnovnu školu završilo je njih 48 (13,7%), dok su 33 liječene osobe (9,4%) imale nezavršenom srednju školu. Više i visoko obrazovanje steklo je 19 osoba, od toga je višu školu završilo 13 osoba (3,7%), a fakultet 6 osoba (1,7%).

Za 6 osoba (1,7%) podatak o obrazovanju je nepoznat.

Tablica 82. LIJEČENE OSOBE PREMA BRAČNOM I RODITELJSKOM STATUSU U 2010. GODINI

Bračni status ovisnika	Ima li djece			Ukupno
	Da	Ne	Nepoznato	
U braku (prvi brak)	34	6		40
U braku (drugi brak)	3			3
Neudana - Neoženjen	23	233		256
Rastavljen/a	17	7		24
Udovac - Udovica		1		1
Izvanbračna zajednica	15	11		26
Nepoznato			1	1
Ukupno	92	258	1	351

Obzirom na bračni status, najviše liječenih osoba nije bilo u braku 256 osoba, odnosno, 75,5%. U braku su bile 43 osobe (12,3%), dok su 24 osobe (6,3%) bile razvedene, 26 (7,4%) ih je živjelo u izvanbračnoj zajednici, a 1 osobi (0,3%) je bračnog druga pokojni.

Većina liječenih nema djece 325 osoba (73,5%), dok 92 osobe (26,2%) imaju jedno ili više djece. Analizom podataka o bračnom statusu i roditeljstvu liječenih razvidno je da 52 osobe (56,5%) žive u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici. Među ovisnicima koji imaju djecu, a nisu u braku (ukupno 40 osoba (43,5%)) 23 osobe (25%) su neudane/neoženjeni, a 17 (18,5%) osoba je razvedeno.

Tablica 83. LIJEČENE OSOBE PREMA NAČINU STANOVANJA U 2010. GODINI

Stanovanje	Broj	%
Živi sam	24	6,8
S primarnom obitelji (roditelji)	195	55,6
S partnerom	17	4,8
s partnerom i djetetom	20	5,7
S prijateljima	8	2,3
Drugo	74	21,1
Nepoznato	13	3,7
Ukupno	351	100,0

Najveći broj svih ovisnika o psihoaktivnim drogama stanuje s primarnom obitelji. Situacija je jednaka i za ovisnike liječene u terapijskim zajednicama (55,6%). 6,8% ih živi samo, 5,7% s partnerom i djetetom, 4,8% samo s partnerom, 2,3% s prijateljima, 21,1% ne neki drugi način, a za 3,7% korisnika podaci nisu poznati.

Tablica 84. LIJEČENE OSOBE PREMA DOBI

Dobne skupine	Ustanova liječenja								Ukupno
	Terra	PET+	Reto	Cenaccolo	Susret	Đurmanec	Papa Ivan XXIII	NE - ovisnost	
≤19	2		2	1	2				8
20-24	5	1	14	2	21		2	3	48
25-29	25	3	10	4	66	7	6	5	126
30-34	10	2	13	4	53	6	7	12	107
35-39	9	1	6	3	18	4	5		46
≥40		1	3	2	5	2	2	1	16
Ukupno	51	8	48	16	166	19	22	21	351

Najviše liječenih u terapijskim zajednicama bilo je unutar dobne skupine 25-29 godina (35,9%). Slijede dobne skupine 30-34 (30,5%), 20-24 (13,7%), 35-39 (13,1%), 40 godina i više (4,6%) te 19 godina i manje (2,3%).

Prosječna dob osoba liječenih u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama je bila 29,7 godine, što je dvije godine manje nego kod ovisnika liječenih u zdravstvenom sustavu (31,6 godina). Tu činjenicu bi valjalo iskoristiti u pristupu liječenju, jer možda percepcija terapijske zajednice pozitivnije i brže potiče na liječenje nego „službeni“ zdravstveni sustav. U svakom slučaju, i jedan i drugi terapijski sustav treba promatrati komplementarno, jer i životna praksa i podatci pokazuju da ovisnici prelaze i iz jednog u drugi sustav te obratno, u nastojanju, koje traje ponekad i niz godina, da se oslobode tereta ovisnosti.

VI. PODATCI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE HRVATSKE

Kao i svake godine, od ravnatelja Središnjeg Ureda Uprave za zatvorski sustav, Ministarstva pravosuđa gospodina mr. sc. Branka Perana dobili smo godišnje Izvješće o broju zatvorenika – ovisnika o psihoaktivnim drogama. Podatci se odnose na zatvorenike ovisnike, i pravomoćno osuđene i pritvorenike, za razdoblje od 01.01.2010. do 31.12.2010. godine.

Tijekom 2010. godine u zatvorskom sustavu je sveukupno bilo 2.859 osoba – ovisnika o psihoaktivnim drogama (zatvorenici, pritvorenici i maloljetnici). Od toga su 1.693 bili zatvorenici (59,2%), a 1.117 (39,1%) pritvorenici. Bilo je kažnjeno i 18 maloljetnika.

Izrečenu sigurnosnu mjeru nije imalo 1.112 osobe (39,6%), a 1.698 je imalo izrečeno sigurnosnu mjeru (60,4%).

Najviše zatvorenika je bilo zbog zlouporabe opojnih droga (čl. 173 st. 2, 3, 4, 5 i 6) – 356 s izrečenom sigurnosnom mjerom i 406 bez izrečene sigurnosne mjere. Bez izrečene sigurnosne mjere je bilo i 284 pritvorenika, a s izrečenom sigurnosnom mjerom 84. Zbog razbojništva je u zatvoru bilo 143 zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom te 116 bez izrečene sigurnosne mjere. Zbog razbojništva je bez izrečene sigurnosne mjere bilo i 99 pritvorenika, a s izrečenom sigurnosnom mjerom 21. Krađa i teška krađa je bila razlog zatvaranja s izrečenom sigurnosnom mjerom 132 osoba te još 136 osoba bez izrečene sigurnosne mjere. Trideset i jedna osoba je bila zatvorena zbog ubojstva, teškog ubojstva ili ubojstva na mah, dok je istodobno 47 pritvoreno zbog iste vrste nedjela.

Tablica 85. BROJ ZATVORENIKA – OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U ODNOSU NA VRSTU KAZNENIH DJELA 2010.

Vrsta kaznenog djela - članci KZ-a	Broj osoba tijekom godine									Broj osoba na 31.12.2010.								
	Zatvore-nici		Pritvore-nici		Malo-ljetnici		Odgajanici			Zatvore-nici		Pritvore-nici		Malo-ljetnici		Odgajanici		
	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N3	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N3
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173. samo st. 1.)	63	100	11	55	0	0	0	0	0	25	26	0	24	0	0	0	0	0
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173.st. 2,3,4,5 i 6)	356	406	84	284	0	1	0	0	0	235	170	0	165	0	1	0	0	0
Krađa, teška krađa (čl. 216., 217.)	132	136	59	162	0	2	1	15	0	110	73	0	50	0	0	1	15	0
Razbojništvo (čl. 218., 219.)	143	116	21	99	1	8	0	13	0	89	57	0	36	1	4	0	11	0
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.,91. i 92)	31	16	0	47	1	1	0	0	0	26	15	0	8	1	1	0	0	0
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	10	16	9	25	0	1	0	1	0	9	3	0	5	0	1	0	1	0
Silovanje (čl. 18., 189., 190., 191., 192., 193.)	9	11	0	9	0	2	0	0	0	9	4	0	3	0	2	0	0	0
Prijevarena (čl. 224.)	8	29	16	17	0	0	0	0	0	5	8	0	4	0	0	0	0	0
Ostala kaznena djela	42	69	118	101	0	1	0	2	0	15	29	0	13	0	0	0	2	0
UKUPNO	794	899	318	799	2	16	1	31	0	523	385	0	308	2	9	1	29	0
UKUPNO (zatvorenici, pritvorenici, maloljetnici)	1.693		1.117		18		31			908		308		11		29		
SVEUKUPNO	2.859									1.256								

N1 - osobe s izrečenom sigurnosnom mjerom

N2 - osobe bez izrečene sigurnosne mjere

N3 - osobe s izrečenom posebnom obvezom da se uz suglasnost maloljetnikovog staratelja podvrgnu stručnom medicinskom postupku i postupku odvikavanja od droge

*jedan zatvorenik jedno djelo

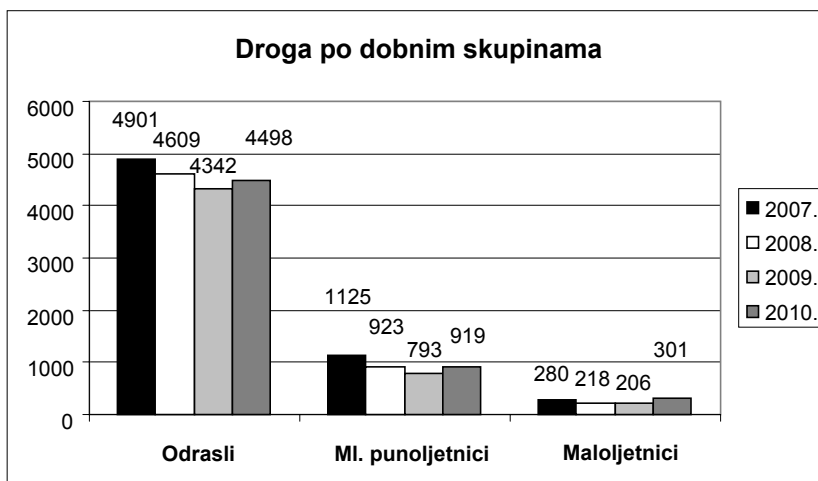
VII. PODATCI DRŽAVNOG ODVJETNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE

Prema Izvješću zamjenice glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske gospođe Mirte Kuharić, donosimo podatke o prijavljenim, optuženim i osuđenim osobama za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga u 2010. godini.

KAZNENA DJELA VEZANA ZA ZLOUPORABU OPOJNIH DROGA

Tijekom 2010. za kaznena djela iz članka 173. Kaznenog zakona prijavljeno je 5.718 poznatih osoba ili 7,1% osoba više nego tijekom 2009. kada je bilo prijavljeno 5.341 osoba. Promatrajući kretanje broja prijavljenih posljednje četiri godine vidljivo je da nakon konstantnog pada broja prijavljenih po svim dobnim skupinama: odraslim, mlađim punoljetnim i maloljetnim osobama, u ovom izvještajnom razdoblju bilježimo porast broja prijavljenih po svim navedenim dobnim skupinama.

Slika 6.

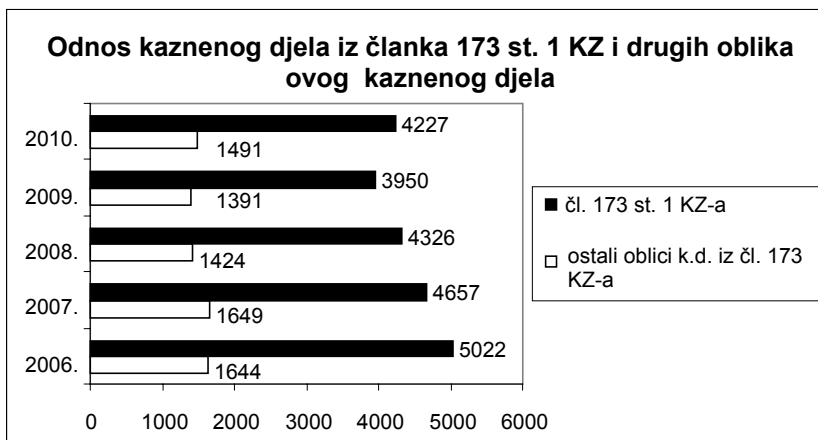
Izvor podataka: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Uvidom u pojavne oblike članka 173 Kaznenog zakona razvidno je da se porast prijavljenih u usporedbi s 2009. odnosi prvenstveno na prijavljene zbog članka 173 stavak 6 Kaznenog zakona za 100% (88:44), zatim na prijavljene zbog članka 173 stavak 5 Kaznenog zakona za 25,9% (233:185) i za 7,2% na prijavljene zbog posjedovanja opojne droge. U odnosu na najteže modalitete ovog kaznenog djela zabilježen je pad prijavljenih osoba za 57,7% za članak 173 stavak 3 Kaznenog zakona i blagi pad u odnosu na članak 173 stavak 2 i članak 173 stavak 4 Kaznenog zakona.

Kao i ranijih godina najveći broj osoba prijavljeno je zbog kaznenog djela posjedovanja opojne droge iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona, koje u ukupnom kriminalitetu vezanom uz drogu sudjeluje sa 73,9% (4.227).

Odnos kaznenog djela iz članka 173. stavak 1. i drugih oblika ovog kaznenog djela prikazuje donji grafikon.

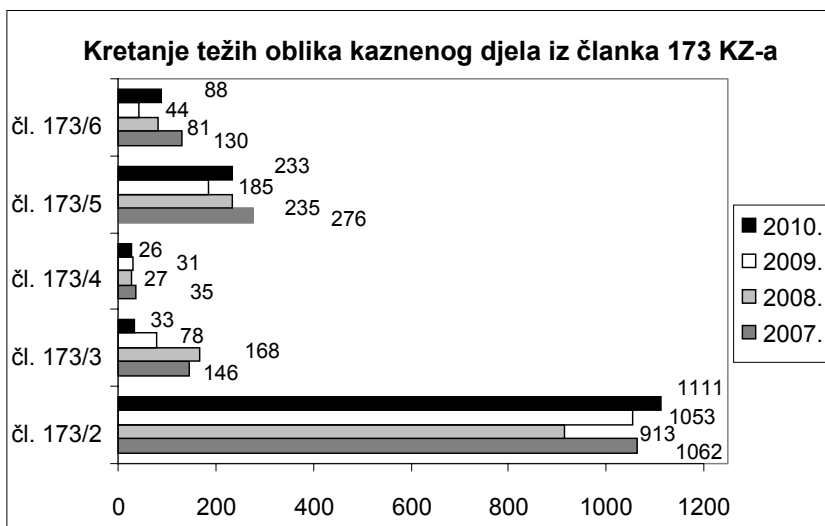
Slika 7.

Izvor podataka: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Kretanje težih oblika kaznenog djela iz članka 173. Kaznenog zakona slijedi u sljedećem grafikonu.

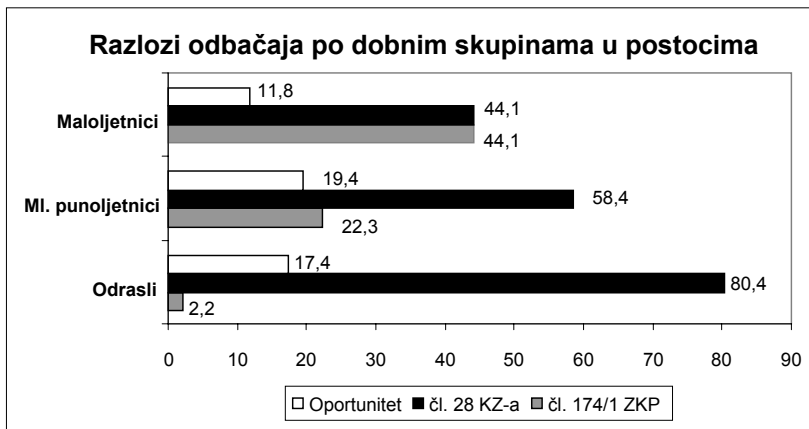
Slika 8.

Izvor podataka: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

U narednom grafikonu dan je prikaz odbačaja iz razloga navedenih u članku 174. Zakona o kaznenom postupku te primjenom načela oportuniteta i članka 28. Kaznenog zakona (beznačajno djelo) u odnosu na sve dobne skupine.

Slika 9.

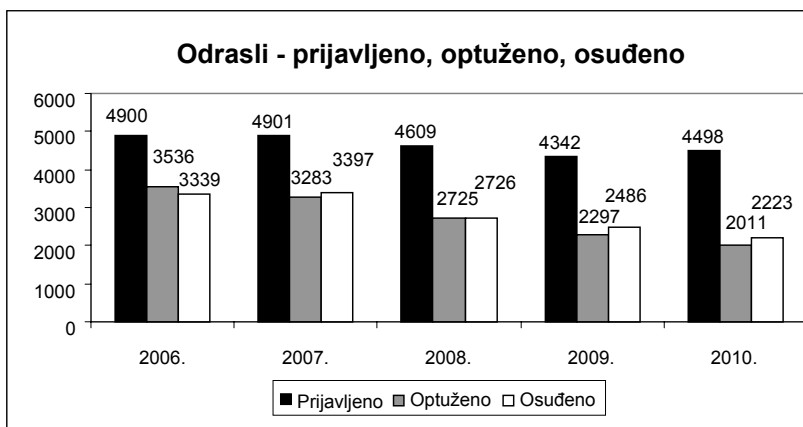
Izvor podataka: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Za kazneno djelo iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona kod prvi put prijavljenih osoba koje posjeduju manje količine opojne droge državni odvjetnici se uglavnom odlučuju za primjenu članka 28. Kaznenog zakona o beznačajnom djelu. Promatrajući ukupan broj odbačaja za ova kaznena djela vidljivo je da je 73,2% prijava odbačeno na temelju ove odredbe (2.244:3.064). Pri donošenju odluka poštuje se načelo „ne bis in idem“ odnosno činjenica da se ne može dva puta suditi u istoj stvari i za isti događaj voditi dva različita postupka pred različitim institucijama, pozivom na presudu Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu u slučaju Maresti, zbog čega državni odvjetnici podnose optužne prijedloge nadležnom Prekršajnom sudu. Načelo oportuniteta najčešće se primjenjuje za maloljetne i mlađe punoljetne osobe dok za odrasle osobe u vrlo malom postotku.

ODRASLE OSOBE

Promatrajući stanje i kretanje prijavljenih osoba iznad 21. godine života za kazneno djelo zlorabe opojnih droga iz članka 173. Kaznenog zakona u proteklih 5 godina vidljivo je da nakon pada broja prijavljenih u 2008. i 2009., u 2010. bilježimo porast prijavljenih za 3,6%.

Slika 10.

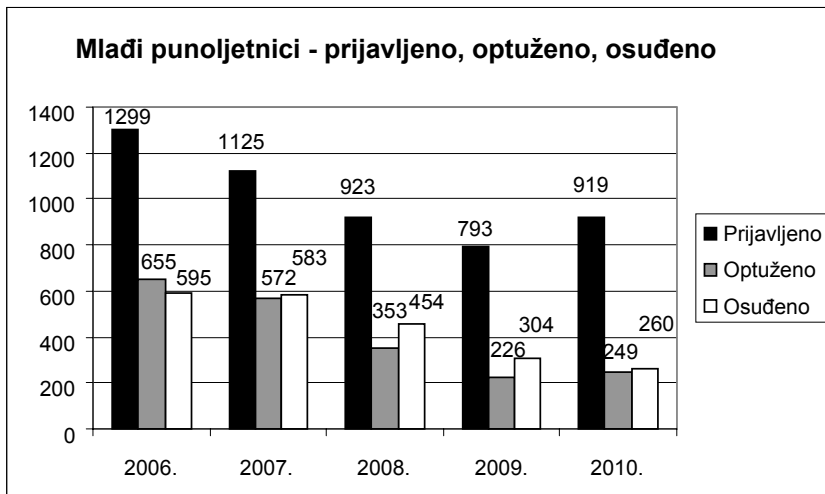
Izvor podataka: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Tijekom 2010. za odrasle osobe donesene su 2.204 odluke o odbačaju prijava dok je optuženo 2.011 osoba. Presuđene su 2.454 osobe od čega osuđujućom presudom 2.223 ili 90,6% osoba. Za 957 prijavljenih osoba izrečena je kazna zatvora. Zatvorske kazne donesene su za sve presuđene za članak 173. stavak 3. Kaznenog zakona, a u vrlo visokom postotku od 99% donesene su i za optužene zbog kaznenog djela iz članka 173. stavak 2. Kaznenog zakona, u kojim predmetima je izrečeno i najviše sigurnosnih mjera obaveznog liječenja od ovisnosti. Kako se radi o najtežim oblicima kaznenih djela iz članka 173. Kaznenog zakona razumljivo je da se uglavnom izriče zatvorska kazna. Za 374 počinitelja izrečena je novčana kazna, uglavnom se radi o počiniteljima kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona.

MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE

Tijekom 2010. ukupno je prijavljeno 3.905 mladih punoljetnih osoba među kojima prijavljeni za kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga sudjeluju s 23,5% ili 919 prijavljenih osoba.

Slika 11.

Izvor podataka: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

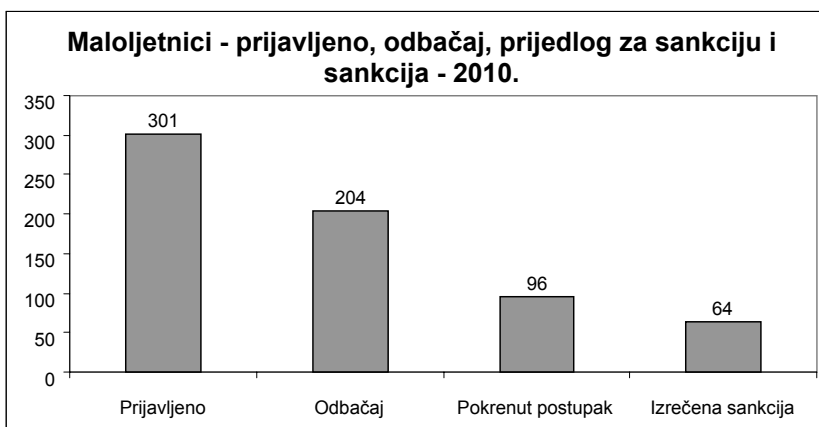
U ovom izvještajnom razdoblju prijavljeno je 15,9% ili 126 osoba više nego u prethodnoj godini. Od ukupnog broja prijavljenih za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga (919) njih 79,5% prijavljeno je za posjedovanje opojnih droga iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona. Za kazneno djelo iz stavka 2. prijavljeno je 118 mladih punoljetnih osoba što je gotovo isto kao i 2009. Tijekom 2010. doneseno je 656 odluka o odbačaju kaznene prijave pri čemu dominira primjena članka 28. Kaznenog zakona s 58,4%. Također se ističe visoki postotak od 19,4% odbačenih prijava iz drugih razloga, posebno Županijsko državno odvjetništvo u Puli s 41,6%. U odnosu na prošlu godinu zabilježen je pad broja prijavljenih osoba za 38,9% za koje je prijava riješena primjenom načela svrhovitosti (146:239) što je u skladu s novijim postupanjima vezanim uz podnošenje.

Tijekom 2010. optuženo je nešto više mladih punoljetnih osoba (249:226) dok je osuđeno znatno manje (260:304) nego prethodne godine. Prevladava uvjetna osuda, ali sa znatno manjim postotkom nego prethodne godine i to iz razloga koji se može ocijeniti pozitivnim pristupom jer je u 2010 izrečeno 82% više maloljetničkih sankcija (80:44) u usporedbi s prošlom godinom, a što je u skladu s međunarodnim dokumentima o postupanju prema mladima ove dobne skupine. Tijekom 2010. uloženo je 13 žalbi državnih odvjetnika.

MALOLJETNE OSOBE

Tijekom 2010. ukupno je prijavljeno 3.689 maloljetnih počinitelja kaznenih djela, od kojeg broja prijavljeni za kaznena djela vezana za zlorabu opojnih droga sudjeluju s 8,2% ili 301 prijavljena osoba. Za najblaži oblik ovog kaznenog djela, posjedovanje droge iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona, prijavljeno je 220 maloljetnih osoba odnosno 73,1% prijavljenih za ova kaznena djela. U izvještajnom razdoblju donesene su 204 odluke o odbačaju kaznene prijave, u podjednakom broju slučajeva (90) primjenom načela oportuniteta i primjenom instituta beznačajnog djela iz članka 28. Kaznenog zakona. Za maloljetne osobe načelo oportuniteta predstavlja značajan mehanizam obzirom da se kaznene prijave rješavaju u predkaznenom postupku, postupanje je vrlo brzo nakon počinjenja kaznenog djela a savjetodavni tretman u koji se maloljetnici uključuju je učinkovit u smislu postizanja odgojnih svrha.

Slika 12.

Izvor podataka: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Tijekom 2010. vijeća za mladež izrekla su jednu kaznu i tri pridržaja maloljetničkog zatvora te za 60 maloljetnika odgojne mjere.

**„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe
psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2010. godini“**

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

i

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske

Zagreb, Ksaver 200A

www.mzss.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Prof. dr. sc. **Marina Kuzman**, dr. med.

Martina Markelić, prof. soc.

Mr. sc. **Dijana Mayer**, dr. med.

Suradnici:

Dijana Svaguša

Mario Hemen

Tisak:

Rujan, 2011.

ISBN 978-953-7031-41-1